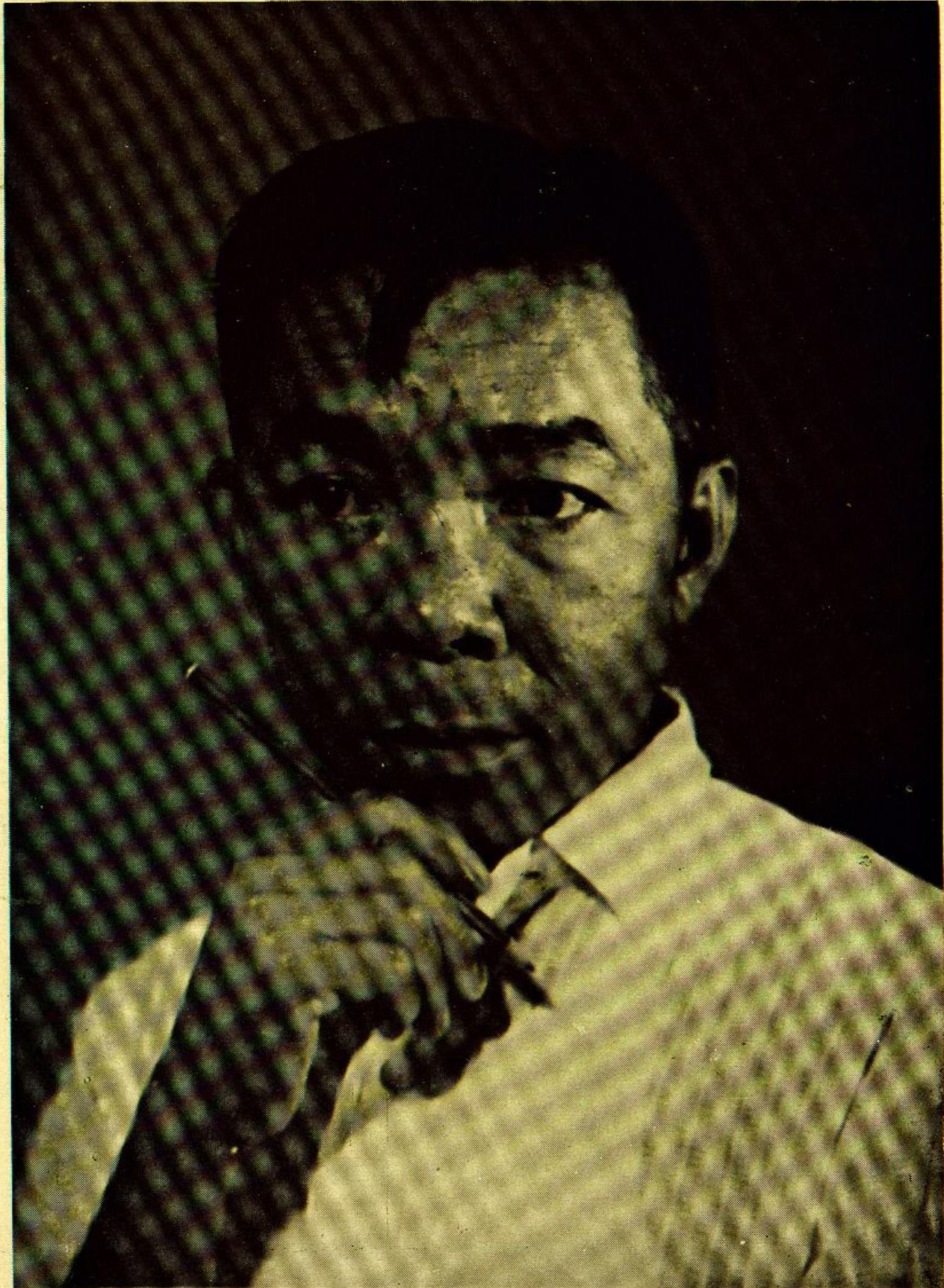

วารสารอักษรศาสตร์ T.L.A. BULLETIN

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔ ประจำเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๐๘

มาลัย ชูพินิจ Malai Chupinit 2449 - 2506

ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น

๘๖๔ หลังแกรนด์เธียเตอร์ วังบูรพา พระนคร

โทร. ๒๖๔๘๓

รับจัดหาหนังสือ ภาษาไทย สำหรับห้องสมุด โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถาบัน
และผู้สนใจทั่วราชอาณาจักร

หนังสือที่สำนักเราจัดพิมพ์ อาทิเช่นหนังสือชุดบ้านเล็ก (Little House Series)
ของ ลอรา อิงกัลล์ ไวล์เคอร์ แปลโดย สุกนทรส หนังสือชุด เจมส์บอนด์ ๐๐๗ แปลโดย
จารุวัฒน์ ฯลฯ

ลด ๕๐%

เริ่มตั้งแต่ ๑ สิงหาคม ๒๕๐๘ เป็นต้นไป

ระเบียบการสั่งซื้อหนังสือ

๑. สั่งซื้อพร้อมกับส่งเงินล่วงหน้า โดยทางธนาคาร เช็คไปรษณีย์ หรือ อ.ร.จ.
ในนามผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น ส่งจ่ายไปรษณีย์บางลำภู (งคส่งทาง พ.ก.ง.)
๒. ทุกครั้งที่สั่งซื้อ โปรดเขียนชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน
๓. ผู้สั่งซื้อต้องเป็นผู้ออกคำสั่งเล่มละ ๒ บาท ถ้าสั่งซื้อ ๑๐ เล่มขึ้นไปคำสั่งฟรี
๔. สั่งซื้อได้ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมสาส์น

๘๖๔ หลังแกรนด์เธียเตอร์ วังบูรพา พระนคร

อย่าละโอกาสดีเช่นนี้ โปรดรีบมาเลือกเป็นเจ้าของเสีย ติดต่อขอรายชื่อได้ฟรี

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๕

กรกฎาคม — สิงหาคม ๒๕๐๘

นิตยสารรายสองเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

มาลัย ชูพินิจ คุชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์	ชลัช ลีษวณิช	๑๕๕
นวนิยายเรื่อง "แผ่นดินของเรา" ของมาลัย ชูพินิจ ...	แมนมาส ขวลิต	๒๑๐
หนังสือพระพุทธศาสนา		
๑. หนังสือพุทธประวัติ	ดำรง เพ็ชรพลาย	๒๑๔
วิหาคความร่วมมือจากท้องถิ่น	ชลัช ลีษวณิช	๒๒๓
หนังสือกับคนอ่าน	สุนิต ปรชภาสวัต	๒๓๓
การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก	พจนา เสดะกัณณะ	๒๔๑
หนังสือ "ไทพ่าย" ของ สัจญา ผลประสิทธิ์	แมนมาส ขวลิต	๒๕๒
บทบรรณาธิการ — การส่งเสริมการอ่าน	๒๕๗

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นายก	นางแม่พิมพ์ ชวลิต
อุปนายก คนที่ ๑	นายสุช พงษ์ดลดิษฐ์
อุปนายก คนที่ ๒	นางสาวอุทัย ทศิยะโพธิ์
เลขาธิการ	นางสาวอรุณี วงศ์ยังน้อย
เหรัญญิก	นางสาวกัทลี สัมบัติศิริ
บรรณารักษ์	นางสาวอุดม รัตตากร
ปฏิคม	นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาญ
นายทะเบียน	นางนิตยา จุฑามาศย์
ประธานแผนกเทคนิคสัมพันธ์	นายสุช พงษ์ดลดิษฐ์
ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ	นางดิเรกนทร์ ช่างโชติ
ประธานแผนกประชาสัมพันธ์	นางสาวอรุณีจวน อินทรกำแหง
ประธานแผนกจัดทำวารสาร	นายแพทย์ดำรง เพ็ชรพลาญ
ประธานแผนกจัดพิมพ์	นางกมลทรัพย์ เกษแม่นกิจ
ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด	นางนิตยา จุฑามาศย์
ประธานแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ	นางสาวอุทัยดิษฐ์ อัมพวงค์
ประธานแผนกศูนย์รวมบุตร	ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธ์
ประธานแผนกหาทุน	นางสาวกัทลี สัมบัติศิริ
กรรมการ	นายฉุน ประภาดิวัฒน์
กรรมการ	คุณหญิงนิลวรรณ ปิ่นทอง
กรรมการ	นายกระจาง แม่นญาติ
กรรมการ	นางสาวบุญใจ อองคประดิษฐ์
กรรมการ	นายเออ บุษปะเกศ หงส์กุล
กรรมการ	นางวิบูลเพ็ญ ชัยปาน
กรรมการ	นางสาวศรีทอง ดีหาพงศ์
กรรมการ	นางทรรคนิยา กัตยานมิตร
กรรมการ	นางสาววิลาวัลย์ วิจารณ์ุต
กรรมการ	นายทอ มุขระโกษา
กรรมการ	นายตรน พดศิริ
กรรมการ	นางจิตตรา ประนิษ

Office Bearers of the T.L.A. 1965

President	:	Mrs. Maenmas Chavalit
Vice President	:	Mr. Sook Pongsatidya
	:	Miss Uthai Thutiyapoth
Secretary	:	Miss Rasa Wongyongyu
Treasurer	:	Miss Katalee Sombatsiri
Librarian	:	Miss Lamool Ratakorn
Chief of Reception Committee	:	Dr. Damrong Bejrablaya
Registrar	:	Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Foreign Relations	:	Mr. Sook Pongsatidya
Chief of Library Trainings	:	Mrs. Sirin Chuangchote
Chief of Public Relations	:	Miss Runjuan Intarakumhang
Editor of the T.L.A. Bulletin	:	Dr. Damrong Bejrablaya
Chief of Publication	:	Mrs. Kulasap Kesmankit
Chief of Library Clinic	:	Mrs. Nitaya Jutamart
Chief of Bibliography	:	Miss Suthilak Ampanwongs
Chief of Union Catalog	:	M.R. Chiravathana Chakrabandh
Chief of Fund Raising	:	Miss Katalee Sombatsiri
Member	:	Mr. Choon Prabhavivadhana
Member	:	Miss Nilawan Pintong
Member	:	Mr. Krachang Manyati
Member	:	Miss Boonchua Ongkapradit
Member	:	Mr. Eaa Busapakes Hongskul
Member	:	Mrs. Vibulpen Chaipani
Member	:	Miss Srithong Sihapongsa
Member	:	Mrs. Tusneeya Kalayanamit
Member	:	Miss Vilawan Viranuvatti
Member	:	Mr. Tawee Mukatarakosa
Member	:	Mr. Daroon Bhalasiri
Member	:	Mrs. Chittra Praniij

วารสารห้องสมุด
T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อ

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์
ส่งเสริมและเผยแพร่งานการศึกษาและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาญ

กรรมการที่ปรึกษา

นายกระจำนง แม้นญาติ

ประจำกองบรรณาธิการ

นายชลัษณ์ ลียะวณิช

น.ส. ผกาขจรพรรณ เบญจกาญจน์

นายทวี มุขระโกษา

น.ส. สุทธิลักษณ์ อัมพันธ์วงศ์

น.ส. ทองหยด ประทุมวงศ์

นายเอื้อ บุชปะเกศ หงสกุล

เจ้าของ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ผู้จัดการ, ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา : นายแพทย์ ดำรง เพ็ชรพลาญ
สำนักงาน : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ตึกอรรถยัยเทพวิทยาคาร เลขที่ ๒๕๑ หน้าวัดบวรนิเวศ
ถนนพระสุเมรุ บางลำภู พระนคร
พิมพ์ : โรงพิมพ์ มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนตานี บางลำภู พระนคร
สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอกข้อความต่อนี้ไปตีพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต

T.L.A. Bulletin

Official Bi-monthly journal of the Thai Library Association

Editor in Chief

Dr. Damrong Bejrablaya

Editorial Supervisor

Mr. Krachang Manyati

Editorial Staff

Mr. Eua Busapakes Hongskul

Miss Suthilak Ampanwongs

Miss Phakaivan Benchakarn

Mr. Tawee Mukatarakosa

Mr. Shalash Liyavanija

Miss Tongyod Pratoomvongs

Owner : Thai Library Association

Mahamakut Rajvidyalaya

Bovoranives, Bangkok, Thailand

Printed at Mongkol Press, Bangkok, Thailand

(All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form without the permission of the owner.)

มาลัย ชูพินิจ
คุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
(๒๔๔๕-๒๕๐๖)
ชัชชัย ลีชะอุ่ม

“มาลัย ชูพินิจ ได้รับสมญาว่าเป็นนักหนังสือพิมพ์ ผู้มีจรรยาบรรณ และ
เทอคฤตจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ เป็นคติประกอบแนวทางประพฤติปฏิบัติหน้าที่การ
งานที่มีส่วนรับผิดชอบ สรุปลแล้ว กรณีที่นายมาลัย ชูพินิจ ได้รับปริญญา คุษฎีบัณฑิต จึง
เป็นการเหมาะสมทุกประการ...”

นี่คือข้อความตอนหนึ่งในคำรายงานประกาศคุณงามความดีและเกียรติคุณ ก้อง
กังวานหอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่เขา-มาลัย ชูพินิจ - เข้ารับพระราช
ทานปริญญาบัตร “คุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์)” หรือปริญญาเอกทางวารสารศาสตร์ จาก
พระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ประจำปีการศึกษา ๒๕๐๔-๒๕๐๕
เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ หลังจากที่เขาได้อุทิศเวลาและความรู้ความสามารถทำตนให้
เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการศึกษาของชาติในฐานะอาจารย์พิเศษใน แผนกวารสารศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรยายวิชา “การบริหารฝ่าย
บรรณาธิการ (Editorial Administration)” ได้ไม่นาน

“...จึงเป็นการเหมาะสมทุกประการ...” ซ้ำเป็นคำที่ “เหมาะสม” ซ้ำซึ่ง และ
น้ำปลื้มปีติอะไรเช่นนั้น! ในเสี้ยวหนึ่งของชีวิตเขา ได้ถึงพร้อมแล้วสำหรับความใฝ่ฝัน
และทะเยอทะยานของชายชาติรัก ต่อสู้กับความลำบากอย่างทรหดด้วยความเป็นตัวของตัวเอง
เอง อย่างที่เขาเคยเรียนไว้ในคอลัมน์ “ปล.” ว่า “...ข้าพเจ้ารู้และแน่ใจอยู่อย่างเดี่ยวเท่านั้น
ว่า ชีวิตอยู่ในอ้อมมือข้าพเจ้าเองสำหรับจะใช้ตามที่ความรู้สึกผิดชอบจะชี้ และชีวิตของข้าพ
เจ้าไม่เคยอยู่ในอิทธิพล หรืออาณัติของใคร...ตราบใดที่ข้าพเจ้ายังเป็นข้าพเจ้า มันจะไม่เป็น
อันตรายแก่ใคร...” และตั้งมั่นอยู่ในคุณความดีตามแนวคำสอนของพุทธศาสนา “คือ
ศรัทธาตามพุทธวินัย และพระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้รู้แจ้งเห็นจริง ศรัทธาในการศึกษา

ในตัวเอง รู้จักตนเองก่อนที่จะศึกษาค้นอื่น...” ตลอดอายุสังขาร ๕๘ ปี และอายุทำงาน ๓๕ ปี เขาเป็นที่เคารพนับถือของเพื่อนฝูงและเด็กรุ่นน้อง เป็นที่เกรงอกเกรงใจของผู้มีอาวุโส จนคนหนึ่งสือพิมพ์และนักเขียนยอมรับและยกย่องให้เป็น “ครูมาลัย” เขาชอบพูดซ้ำๆ แจ่มใส ชัดเจน มีเหตุผลและมักจะแฝงไว้ด้วยคติชีวิต เขากล่าวไว้ใน “ทุ่งมหाराช” ตอนหนึ่งว่า “...ชีวิตมีค่าอะไร ถ้ามันจะราบรื่นไปเสียทุกอย่าง ปราศจากอุปสรรคที่จะค้ำจุน ปราศจากอันตรายที่จะก่อตัว และปราศจากผู้ที่พร้อมรับความสุข ความภาคภูมิใจเพราะชัยชนะที่เราได้มา...” เขาด่อมตนอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นในขณะที่ยังไม่มีชื่อเสียง หรือในขณะที่มีเกียรติยศเป็นสมาชิกสภาข้าราชการ กรมการต่างๆ ตลอดจนได้เป็นอาจารย์พิเศษ โนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งน้อยคนนักที่จะมีโอกาสเช่นนี้ แต่สำหรับ “ครูมาลัย” แล้ว เขากล่าวเพียงแต่ว่า “...ผมรู้สึกมีเกียรติอย่างสูง ที่คนหนึ่งสือพิมพ์ได้ใช้วิชาชีพของตนให้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษา เกียรติอันนี้ผมถือว่าเป็นผู้แทนเพื่อนนักหนังสือพิมพ์ด้วย...” เขามักจะด่อมตนและนึกถึงส่วนรวมเสมอ.

มาลัย ชูพินิจ เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙ ณ ตำบลคลองสวนหมาก (ปัจจุบันชื่อ นครชุม) ริมฝั่งแม่ปิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นบุตรคนแรก ในจำนวน ๕ คน ของนายสอน นางระเบียบ คู่ของเขาสืบเชื้อสายมาจากขุนนางเก่าแห่งจังหวัดสมุทรสงคราม ตระกูล “ณ บางช้าง” ถูกย้ายไปประจำที่จังหวัดกำแพงเพชร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พ่อสอนและแม่ระเบียบมิได้รับราชการตามบรรพบุรุษ แต่หันมาประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าไม้สักและไม่กระยาเลย ชีวิตในวัยเด็กของมาลัย ชูพินิจ จึงคลุกคลีอยู่กับป่า—ไม้—แพ—เรือ—แม่น้ำโดยตลอดจนจำได้ขึ้นใจว่าอะไรอยู่ตรงไหน แทบจะกล่าวได้ว่าหลับตาเดินก็ไม่หลงทาง เขาได้ถ่ายทอดความรู้สึกคือ “คลองสวนหมาก” ถิ่นกำเนิดไว้ใน “ทุ่งมหाराช” อย่างน่าจับใจว่า “...คลองสวนหมากพร้อมด้วยความสงบสุขและทุกข์ทรมาน พร้อมด้วยมรณะและปฏิสนธิของมัน...ไม่ใช่อย่างนั้น ความรักของมันที่มีต่อเขาและเขาค่อมัน เหมือนจะไหลรินเข้าไปสู่เส้นเลือดและหัวใจซึ่งกันและกัน ตามซุ้มชนที่สัมผัสกับอากาศทุกหยด ตามพื้นดินทุกผืนเท้าที่เหยียบ จากความเงิบและเสียงลมพัด จากความมืดและความสว่าง แม้กระทั่งจากแสงเดือนแสงตะวัน ล้วนเป็นที่มาของมัน ความรักในแผ่นดินถิ่นอยู่ซึ่งร่มล้อมเข้ามาและแทรกซึมลงไปถึงส่วนลึกของ

หัวใจ จนรู้สึกเหมือนคลองสวนหมากเป็นส่วนหนึ่งของเขา และเขาเป็นส่วนหนึ่งของมัน อย่างแยกกันไม่ออก แม้กระทั่งชีวิต แม้กระทั่งความตาย ...” และทัศนียภาพตอนหน้าน้ำ ไว้ใน “เดือนสิบสอง” ว่า “...น้ำในแม่บึงเอ่อล้นตลิ่งสองฝั่งหาดทรายสูงขาวสะอาดและยอก ออกอพงบนเกาะกลางแม่น้ำ ถูกลมหายไปแล้ว แทนที่น้ำกระแสน้ำอันไหลเชี่ยว พัดพาสระ ฟองน้ำและจอกแห่นลอยเป็นแพ ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ผ่านไปช้าๆ นานๆ แพไม้จะปรากฏขึ้นที่ ท้ายคั้งเหนือเมือง แลเห็นธง เห็นพะอง แล้วก็ทับกระท่อม และต่อมาเรือชะล่าสำรับ หรือเรือเบ็ด พวงอยู่ข้างๆ ลอยกว้างออกมาตามเกลียวน้ำ เสียงคนนำร่องผู้รับผิดชอบใน สวัสดิภาพของสินค้าเก่าแก่แต่คึกคักอำมรรพ์ของจังหวัดต่างๆ บนฝั่งแม่น้ำนั้น จนกว่าจะบรรลุ ถึงปากน้ำโพอันเป็นจุดหมายปลายทาง ร้องบอกและโบกมือไหวกแหวกอยู่บนพะองหน้าแพ ขณะที่คนประจำหลักซึ่งลอยคอกอยู่ในน้ำอันเย็นเฉียบดับหลักปักลง โดพริตไปตามกำลังความ เร็วของน้ำ พรวนหวายที่ลอยฟ่องอยู่คึกคึกเหมือนงูเลื้อย ตึงเครียด ไม้ขอนสัก ตะแบก หรือบางทีเสาคิ่งรังทังแพล้นเอียง ชล่อซำลงฟาดท้ายไปตามทางที่ผู้นำร่องต้องการจะให้ไป แล้วในที่สุดก็หยุดนิ่งอันอยู่ตามชายฝั่งที่ต้น เพื่อจอกนอนภายหลังจากที่ล่องตราครำมา ตลอดทั้งวัน... จากแพหนึ่งในจำนวนนี้มีเรือเล็กลำหนึ่งเบนออก มุ่งหน้าพายตรงไปยังฝั่ง คลองสวนหมาก...”

มาลัย ชูพินิจ เริ่มเรียนหนังสือที่วัดพระบรมธาตุซึ่งอยู่ใกล้ ๆ บ้านนั่นเอง ต่อมาย้ายไปเรียนที่โรงเรียนประจำจังหวัดกำแพงเพชร เรียนอยู่ที่นั่นจนกระทั่งอายุครบ ๑๐ ขวบ ซึ่งเข้าใจว่าจบประถมปีที่ ๔ แล้ว พ่อสอนจึงพาเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อให้เรียนต่อในชั้น มัธยม โดยมอบให้เป็นเด็กอาศัยอยู่ที่เรือนแถวชั้นเดียว ในบริเวณบ้านเจ้าพระยามหา อำมาตยาธิบดี (ตันตระภักดิ์ วิริยศิริ) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย อยู่ใกล้สะพานยศเส โรงเรียนแรกที่เข้าเรียนคือโรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ แล้วมาเรียนต่อที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข มาลัย ชูพินิจเป็นคนขยัน อุตุนทนต่อความยากลำบาก มานะบากบั่นในการเรียนเสมอ จึงในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ เขาก็สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๖ จากโรงเรียนวัดบพิตรพิมุข และประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) จากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมวัดบวรนิเวศ เป็นนักเรียนฝึกหัดครูรุ่นเดียวกับนักประพันธ์อาวุโส เอื้อ บุษปะเกษ์ หงสกุล ผู้ซึ่งได้เขียน คำไว้อาลัย “แก่ ม. ชูพินิจ” ใน “มาลัยอนุสรณ์” ว่า “.. ผมแรกรู้จักคุณมาลัยเมื่อไปเข้า

เป็นนักเรียนฝึกหัดครูประถมที่โรงเรียนวัดบวรนิเวศใน พ.ศ. ๒๔๖๔ หลักสูตรเวลานั้นมีสองปี เราจึงอยู่ในชั้นปีที่ ๑ ด้วยกัน นักเรียนฝึกหัดครูประถมส่วนมากเป็นนักเรียนที่ส่งมาจากต่างจังหวัดและอยู่กินนอนที่โรงเรียนสวนกุหลาบ ส่วนนักเรียนกรุงเทพฯ ๑ คู่เหมือนจะมีไม่ถึงสิบคน ซึ่งไปเข้าเย็นกลับ ทั้งผมและคุณมาลัยเป็นนักเรียนอยู่ในกรุงเทพฯ ด้วยกัน และเหตุที่เราสนิทกันนั้น ไม่ใช่เพราะเราไปเที่ยวหัวทกกันชีวิตด้วยกันก็หาไม่ แต่เพราะเรามีสภาพเหมือนกันอยู่สามประการ ประการแรกเราเป็นนักเรียนที่ยากจนด้วยกัน ประการที่สองเราเป็นนักเรียนที่ครูชมว่าขยัน ด้วยกัน และประการที่สาม ก็เป็น นอน หนังสือด้วยกัน...”

จากโรงเรียนวัดบพิตรพิมุข มาลัย ชูพินิจ ไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๗ ที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ เรียนอยู่ ๑ ปี ก็ลาออกไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๘ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และเขาสำเร็จชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม. ๘) ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗

มาลัย ชูพินิจ สลักหมวกฟางที่สวมอยู่รวม ๑๐ ปี ออกจากศิระ ในมือถือประกาศนียบัตรประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม. ๘) ไว้อย่างภาคภูมิใจ โอวาทอันนุ่มนวลระรื่นหูของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการยังคงอยู่ในสำนึก “...ในชีวิตการทำงาน จงอย่าเป็นคนจับจาด จะประกอบกิจการอย่างใดก็จงมุ่งมั่นในงานนั้น อย่าไผ่ไปไผมา ซึ่งจะเป็นคนใหม่งานอยู่ ร้อยเท่าก็เป็นผู้ตั้งต้นทำงานอยู่เสมอ ยากที่จะเป็นผู้อาวุโสในการงานได้...” โอวาทนี้ทำให้มาลัยตัดสินใจไม่ถูกกว่าจะทำงานอะไรดี ระหว่างการเป็นครูซึ่งกระทรวงธรรมการต้องการอยู่ก็งานหนังสือพิมพ์และนักเขียนซึ่งการเงินไม่ค่อยดี ผลสุดท้ายเขาก็ตัดสินใจเดินเข้าโรงเรียนมัธยมวัดสระเกศในฐานะเป็นครูประจำชั้นมัธยมปีที่ ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนและมีหน้าที่สอนภาษาอังกฤษด้วย แลล้ม ค่านศลิสงก็ได้บรรยายลักษณะทางทางของเขาในวันเปิดเรียนว่า “...สุภาพบุรุษหนุ่มน้อย วัยไม่เกิน ๒๒ ปี นุ่งผ้าม่วงสีน้ำเงิน สวมเสื้อนอกสีขาวสะอาด คอปีกกระดุม ๕ เม็ด สวมถุงเท้าใยบัวสีขาว รองเท้าสีดำหัวมันปลาบทวิหคเบ้เรียบเป็นเงางาม เนื้อโอบหน้าทีค่อนข้างแก่เหมือนคาราหนังไทยในยุคปัจจุบัน ดวงตาบ่งบอกความเข้มแข็งอยู่เหนืออารมณ์อันเยือกเย็น สุภาพบุรุษหนุ่มน้อยผู้นี้คือ มาลัย ชูพินิจ...” ในระหว่างที่เป็นครูอยู่นี้เขาสอบไล่ได้วิชาชุดครูประโยคมัธยม (ป.ม.) อีก เขารับราชการเป็นครูได้ ๒ ปีก็จำลาอาชีพ “เรือจ้าง” เพราะทนความเย้ายวนของมโนภาพ กลิ่นหมึก และเสียงฉับแกละไม้ไหว.

ดังนั้นในปี ๒๔๖๙ ซึ่งเป็นปีที่สำคัญหนึ่งในเลี้ยวชีวิตของเขา มาลัย ชูพินิจ
เบนเข็มชีวิตเข้ามาสู่ชีวิตนักเขียน—อาชีพที่เขารักและใฝ่ฝัน—อย่างแท้จริง เพราะเขามีอุดม
คติรักที่จะแสวงหาความรู้ ความชำนาญ เพื่อหวังจรโลงกิจการทางหนังสือพิมพ์และงาน
ประพันธ์ให้ก้าวหน้าทันสมัยเทียบมาตรฐานกับสถาบันที่มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและต่อ
ประเทศชาติ และด้วยความเชื่อมั่นที่ว่า “..ถ้าฟังกัน ๆ เทียวจะทำอะไรได้ ? อ้อ มากก็
เทียบถ้าคนเรามีศรัทธา มีความพยายาม มีความกล้าหาญ ออกถื่นและออกทน พอที่จะ
เผชิญกับปัญหาอันเป็นความบกพร่องของสังคม หรือความเลวร้ายในชาติมนุษย์ จนกว่า
ชนะมันในที่สุด...” (ป.ล.).

ความจริง มาลัย ชูพินิจ เป็นคนชอบการอ่านและรักเขียนหนังสือมาตั้งแต่ครั้ง
เป็นนักเรียนแล้ว คือในระหว่างที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ ๗-๘ ได้คบค้าชอบพอกับเพื่อน
นักเรียนที่ชอบขีด ๆ เขียน ๆ อยู่หลายคน เมื่อตัวก็ชอบอยู่ทางนี้เป็นทุนอยู่แล้ว เขาจึงเริ่ม
เขียนเรื่องส่งไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์บ้าง รายเดือนบ้างเป็นประจำ พงศาวดาร
ชวราชวงศ์อิเหนา ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือประวัติศาสตร์และวรรณคดีในห้องสมุดพระยา
มหาอำมาตยาธิบดี ได้สร้างจินตนาการให้เด็กหนุ่ม มาลัย ชูพินิจ สร้างนวนิยายอิงพงศาวดาร
เรื่องยาวชิ้นเรื่องหนึ่ง นามว่า “ศึกอนงค์” โดย ม.ชูพินิจ” ลงพิมพ์ใน “เสนาศึกษา” ซึ่งเป็น
นิตยสารที่มีชื่อเสียงโด่งดังแข่งกับ “ศัพท์ไทย” และ “ไทยเซชม” ยุคนั้น (พ.ศ. ๒๔๖๗)
สต. กุระมะโรหิต ได้เขียนไว้ว่า “...เขาเป็นนักเขียนหนังสือมาราธอน เขียนอย่างไร้จักเหน็ด
เหนื่อย เขียนด้วยความเพลิดเพลิน ฝันอยู่ในโลกที่ตัวเองเป็นพระราชา ซึ่งไม่มีพระราชา
องค์ใดจะมีความสุขเท่า ความหนุ่ม ความขำใจ ความพึงใจ ตลอดจนความตั้งใจที่ชื่อ
“ม. ชูพินิจ” กำลังอยู่ที่ริมฝีปากผู้อ่านทั้งกรุง ทำให้นักประพันธ์หนุ่มของเมืองไทยผู้
ลึกลับ ลึมนอน ก้มหน้าก้มตาเขียนหนังสืออย่างคลั่งไคล้ไหลหลง และอย่างมีความสุข...
ไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับไหนจ่ายให้เขาสักแดงเดียว เขาถือว่าการที่ลงพิมพ์เรื่องที่เรารู้ค่า
อดนอนตากยุงเขียนส่งไปให้มันเป็นการตอบแทนคุณค่าอยู่ในตัวแล้ว รางวัลแท้ ๆ ที่เราได้
รับก็คือได้เป็นสมาชิกพิเศษอ่านหนังสือฟรี...”

ลงได้เขียนแล้วรู้ว่ามีคนคิด นักเขียนก็เหมือนถูกผีสิง มาลัย ชูพินิจ ก็เหมือนกัน

* นายชุนใช้ แม่นมาส ได้รวบรวมพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มในปี ๒๔๗๐

ทั้งๆ ที่เขียนไม่ได้สตาจค์ เธอก็ยังคงถ่ายถอดจินตนาการออกมาเสนอความเรียงรมย์ของท่านผู้อ่านอีก เป็นนวนิยายเรื่องสั้นในชื่อว่า "นามของหล่อนคือหญิง" ภายใต้นามปากกาว่า "แม่อนงค์" และเห็นจะเป็นเพราะเป็นคนคัมภีร์มือในทางขีดเขียนมีกตัญญูเอง ในปี ๒๔๖๘ เพื่อนฝูงทางภาคใต้ จึงมอบ "เก้าอี้บรรณาธิการ" ออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ "ไทยใต้" ที่จังหวัดสงขลาให้ เขาทำงานอยู่ได้ปีหนึ่งทนความเจ็บเหงาของสงขลา และย้ายวนของกรุงเทพฯ ไม่ไหว ในปี ๒๔๗๐ ก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ มาอยู่แผนกสารคดีของหนังสือพิมพ์รายวัน "บางกอกการเมือง" ต่อมาในปี ๒๔๗๑ ได้เป็นผู้ช่วยของบรรณาธิการกฤตลาบ สายประกิจรัฐ ออกนิตยสารรายบักษ์ "สุภาพบุรุษ" ต่อมาอีกปีหนึ่งเขาก็ได้เป็นบรรณาธิการ และในปี ๒๔๗๒ นั้นเอง เขาออกจาก "สุภาพบุรุษ" ไปรับตำแหน่งหัวหน้าแผนกสารคดี หนังสือพิมพ์รายวัน "ไทยใหม่" (ยุคแรก) ซึ่งเพื่อนฝูงได้ร่วมทุนกันทำขึ้น.

แม้ว่าไอวาทของ าพณา เสนาบดีกระทรวงธรรมการ — — อย่าไฟไปโผมา ซึ่งจะเป็นคนใหม่งานอยู่เรื่อย — — ยังก้องกังวานอยู่ในห้วงแห่งความคิด แต่ลงใจเด็ดเดี่ยวอย่างเขา, มาลัย ชูพินิจ เขียนไว้ว่า "... ข้าพเจ้ารู้และแน่ใจอยู่อย่างเดี่ยวเท่านั้นว่า ชีวิตอยู่ในอ้อมมือข้าพเจ้าเอง สำหรับจะใช้ตามที่ความรู้สึกผิชอบจะชี้ และชีวิตของข้าพเจ้าไม่เคยอยู่ในอิทธิพล หรืออาณัติของใคร..." ในปี ๒๔๗๓ เขาก็ลาออกจากไทยใหม่เนื่องจากนโยบายไม่ตรงกัน ไปรวบรวมสมัคกรพรรคพวกออกนิตยสารรายสัปดาห์ "ผู้นำ" ณ โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์การ ถนนสีลม ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของบริษัทไทยพาณิชย์การ จำกัด* โดยมีทองอินทร์ บุษยเสนา (เวทวงศ์) เป็นบรรณาธิการ นามปากกา "เรียมเอง" และ "นวยฉันทนา" จึงเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักอ่านยุคนั้น.

จะเป็นกัวยเหตุใดก็เหลือเถา หรือบางทีอาจจะเป็นเพราะ "...ชีวิตมีค่าอะไรถ้ามันรวบขึ้นไปเสียทุกอย่าง ปราศจากอุปสรรคที่จะคั่นร่น ปราศจากอันตราย ที่จะต่อสู..." (ทุ่งมหาธาต) เสียละครมะมิ่ง เขาอยู่กับ "ผู้นำ" มาได้พักหนึ่ง ก็อำลาจาก "วิกสีลม" ไปรับหน้าที่บรรณาธิการฝ่ายบรรเทิงคดี ออกหนังสือพิมพ์รายวัน "ประชาชาติ" ภายใต้ความอุปการะของ ม.จ. วรณไวทยากร วรวรรณ (พลตรีกรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์)

* ปัจจุบันย้ายสำนักงานไปอยู่ที่ถนนดินแดง สามเสนใน อังแกอดิสิต พระนคร

ต่อมาได้เป็นบรรณาธิการ "ประชาชาติ" ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ เขาตรวจตรางานอยู่ได้ ๖ ปี ก็อำลาวงการกระดาษและกลิ้งหมึก เพราะสุขภาพทรุดโทรมไปเป็น "กสิกร" ทำไร่ถั่วเหลืองอยู่ที่หัวหิน พักผ่อนอยู่ได้ ๑ ปีก็หวนกลับเข้ากรุงเทพฯ อีก ร่วมทุนกับเพื่อนฝูงตั้งบริษัท ไทยวิวัฒน์ จำกัด ขึ้น เขารับตำแหน่งหัวหน้าแผนกสารคดีและบันเทิงคดี ออกหนังสือพิมพ์คอนบ้ายรายวัน "ประชามิตร" ต่อมาได้เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คอนเข้ารายวัน "สุภาพบุรุษ" ซึ่งบริษัทออกใหม่อีกฉบับหนึ่ง ณ ที่แห่งนี้เขาได้สร้างอาณาจักรนักประพันธ์และผลิตคนหนังสือพิมพ์ขึ้นอย่างมากมาย เช่น โชติ แพร่พันธุ์ (ยาขอบ) สันต์ (บุญยืน) ท. โกมลบุตร (สันต์ เทวรักษ์) และ สุกรี พยัคฆนนท์ (ดิฉัน) เป็นต้น.

คนเราลงได้ทำงานแล้วประสบผลสำเร็จ และยังได้ทราบว่ประชาชนกำลังสนใจและศอกใจผลงานของตัว มาลัย ชูพินิจ ยังมีกำลังใจและทุ่มเทกำลังกาย กำลังความคิดเสนอความต้องการของประชาชนอย่างหาบรุ่งหาบค่ำ แทบจะไม่มีความรู้สึกต่อความเหน็ดเหนื่อยเลย แต่เนิ่นแหละร่างกายของคนเรามิใช่เครื่องจักร แม้เครื่องจักรเองก็ยงต้องซ่อมต้องแก้ นี้เลือกเนื้อแท้ ๆ เมื่อเขา Burn the candle at the both ends สังขารก็ทนทานไม่ไหว ดังนั้นทางที่ดีที่สุดก็คือไปพักผ่อนเสียชั่วคราว ในปี ๒๔๘๖ เขาก็ลาออกจาก "ประชามิตร-สุภาพบุรุษ" ลงไปทำสวนมะพร้าวอยู่ที่อ่าวพังก้า จังหวัดชุมพร ตั้งเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่ นักประพันธ์เป็น "นักฝัน" ทั้ง ๆ ที่กำลังล้มตายอยู่ มาลัย ชูพินิจ ก็หนักอึ้งนั้นไม่พ้นจากธรรมชาติที่รุ่มร้อนของมะพร้าว จากเสียงของธรรมชาติที่อยู่รอบด้าน จากความไผ่ผ่นของชีวิต จินตนาการของเขาก็หลั่งไหลออกมาเป็น "แผ่นดินของเรา" อาณาจักรแห่งความรักและไผ่ผ่น "แม่นงศ์" ได้กล่าวไว้ว่ "ผมเขียนนวนิยาย แผ่นดินของเรา ท่ามกลางแสงริบหรี่ของตะเกียงน้ำมันมะพร้าว อากาศร่มเย็นที่ พังก้า ทำให้สามารถเขียนเรื่องนี้ด้วยใจของคนอยากเขียนหนังสือ กลิ่นจันทร์กะพ้อคึงคุดใจ มันเป็นความหลังที่จะต้องบันทึกไว้ชั่วชีวิต"

คนที่ผมมีอยู่ทีไหนไกร ๆ ก็ต้องการ มาลัย ชูพินิจ ก็เช่นกัน แม้เขาจะหนีความวุ่นวายไปพักผ่อนอยู่ถึงชุมพรแล้ว ก็ไม่วายมีคนต้องการตัวให้มาร่วมงานอีก ดังนั้นในปี ๒๔๘๘ เขาทนการรบเร้าของนายอารีย์ ลีวีระ เจ้าของบริษัทไทยพาณิชย์การจำกัด และเสียงเรียกร้องของอุดมการณ์ไม่ไหว เขาจึงกลับกรุงเทพฯ เขารับงานเป็นที่ปรึกษา

และเป็นหุ้นส่วนของบริษัทด้วย ในขณะที่บริษัทไทยพาณิชย์การจำกัด ออกหนังสือพิมพ์รายวันอยู่ ๓ ฉบับคือ สยามนิกร Siam Chronicle และพิมพ์ไทย ซึ่งในฉบับหลังนี้ เขาทำหน้าที่เขียนบทความและคอลัมน์ "ระหว่างบันทึก" เป็นประจำทุกวันด้วย เมื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในความสนใจของประชาชนและกิจการก้าวหน้าขึ้น บริษัทจึงได้ออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ รายบ่กซ์ รายเดือนเพิ่มขึ้นอีก คือ ข่าวภาพสยามนิกร เรืองรมย์ พิมพ์ไทย รายเดือน (ต่อมาเปลี่ยนเป็นพิมพ์ไทยเบื่องหลังข่าว) กระดังทองและดารา เมื่อพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายหลายฉบับ เรื่องที่จะบ่อนักก็ต้องใช้มากขึ้นตามตัว ดังนั้น เพื่อให้ขาดเรื่องและผู้อ่านเบือชื่อนักเขียน เขาจึงได้ตั้งนามปากกาให้ตัวเองขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะแนววิธีเขียนของแต่ละนามปากกาไม่ซ้ำกัน ซึ่งผู้อ่านจะไม่ทราบเลยว่าเรื่องต่างๆ ที่เขียนโดยนามปากกาต่างๆ กันนี้ หลังไหลออกมาจากมันสมองของคน ๆ เดียวกัน นามปากกาของเขาปรากฏอยู่บนหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ทุกวันมิได้ขาด งานที่ต้องเขียนเป็นประจำก็คือ บทความ บทนำ สารคดี วิจารณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย กล้วยไม้ และกีฬาผจญ เป็นต้น เขาเขียนเรื่องได้ทุกวัน ทุกเวลาและทุกสถานที่ แม้จะเป็นท่ามกลางเสียงอึกทึกของแท่นพิมพ์และเสียงโหวกเหวกของกงงาน เขาเขียนได้อย่างมีสมาธิและไม่เคยพลาด กำหนดส่งต้นฉบับเลย และแม้ว่างานของ "ไทยพาณิชย์การ" จะล้นมืออยู่แล้วก็ตาม เขาก็ยังใจกว้างพอที่จะเขียนต้นฉบับลงในหนังสือพิมพ์อื่น ๆ อยู่เสมอเหมือนกัน ม.ล.ต้อย ชุมสาย หรือตากล่องกิตติมศักดิ์ "น้อย อภิรมย์" ได้ประมาดงานเขียนของ มาลัย ชูพินิจ ไว้ว่า "หากจะยึดตัวหนังสือออกเป็นเส้นตรงเหมือนเราซึ่งลวก ถ้าตั้งต้นจากเชียงใหม่ ความยาวก็คงจรดปากงเบซาร์ข้ามพรมแดนมาเลยเซียไปจนถึงกัวลาลัมเปอร์" เขาเกิดมาเพื่อการเขียนจริงๆ ณ สถานที่แห่งนี้ เขาได้รวมก่อตั้ง "ชมรมนักประพันธ์" หรือ P.E.N. Club ขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักประสังสรรค์ของบรรดาผู้หาเลี้ยงชีพด้วยกระดาษและหมึก.....

อนิจจังไม่เที่ยง ทุกสิ่งเมื่อถึงจุดที่เจริญที่สุดแล้วก็เสื่อมเป็นธรรมดา กิจการงานของบริษัทไทยพาณิชย์การ จำกัด ก็เช่นเดียวกัน เมื่อนายอารีย์ ลีวีระ ผู้อำนวยการถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๖ มิตรสหายที่ร่วมงาน ก็เริ่มแยกย้าย กระจายไปคนละทางสองทาง "ชมรมนักประพันธ์" ก็สลายไปโดยปริยาย แต่สำหรับ มาลัย ชูพินิจ ไม่ว่าใครจะไปไหน เขาก็ยังคงเป็นเขาอยู่นั่นเอง คือ คอสู์ เขายัง

คงเป็นที่ปรึกษาและเขียนเรื่องลงในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ทุกๆ เช้า ประชาชนจะได้อ่าน บทนำ ในพิมพ์ไทย และระหว่างบันทึก ในพิมพ์ไทยวันอาทิตย์ เขาทำงานให้ "ไทยพาณิชย์การ" ตลอดมาตั้งแต่อยู่ "วิกสิตม" มาจนถึง "วิกิตินแดง" และก็ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งในปอดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่อังคารที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๖ อันเป็นวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นเวลานานถึง ๑๗ ปี การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของเขาได้พ่วงเอานามปากกากว่า ๓๐ นามไปด้วย จะมีเหลืออยู่ที่แต่ความอาลัยอาวรณ์ของผู้อ่าน และผลงาน คือ เรื่องสั้นในลักษณะต่างๆ กว่า ๓,๐๐๐ เรื่อง มีผู้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มได้ ๕ เล่มใหญ่ นวนิยายเรื่องยาวและวิทยานิพนธ์กว่า ๗๐ เรื่อง บทความและบทละคร วิทยุ โทรทัศน์กว่า ๕๐ เรื่อง.

มาลัย ชูพินิจ สโมสรกับนางสาวสงวน จันทรสิงห์ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๗๗ มีบุตรด้วยกัน ๕ คน หญิง ๓ คน ชาย ๒ คน ที่อยู่ครั้งสุดท้าย ๓๒ กระท่อม ป.ล. ซอยสุจริต ถนนราชวิถี พระนคร.

"...คุณมาลัยเมื่อหนุ่ม ๆ เขามีเรื่องร่างกระซอรร้อยกว่าทุก ๆ คนในพรรค จะพูดจาสาส่าก็มักจะกระเตี้ยต ๆ ไปตามนามตัวและนามปากกาอันบ่งบอกว่าเป็นผู้หญิงของเขา แต่ธาตุแท้ของเขาหาเป็นไปตามนามตัวและนามปากกาไม่ เขาเป็นนักฟุตบอล-นักมวย-นักเขียน-นักหนังสือพิมพ์-นักการเมือง-นักปาฐกถา-นักพฤกษศาสตร์-และนักสู้ที่โอบอ้อมอารี ไม่มีการเอารักเอาเปรียบแก่เพื่อนฝูง แม้แต่เขียนเรื่องในยามยาก เขาก็เทกระเป๋ายกเลิกเพื่อนซึ่งอยู่ในกลุ่มของเขาโดยมิได้แอบไปซุ่มกินเหล้าคนเคี้ยวเยี่ยงนักเขียนบางคนกระทำกัน และก็คงจะเป็นผลงานดังกล่าวมานี้เอง ได้ส่งให้เขาได้รับตำแหน่งหน้าที่อันมีเกียรติยิ่งจากรัฐบาลคณะนี้..." เชื้อ อินทรทูต ได้เขียนไว้อาลัย และในทำนองเดียวกัน สด กุระมะโรหิต ได้อาวรณ์ไว้ว่า "...นี่คือ ๔๐ ปีของคุณมาลัย ชูพินิจ ที่ข้าพเจ้ารู้จัก ข้าพเจ้าไม่มีเวลาจะเขียนได้ยาวกว่านี้ แต่ก็เชื่อว่า ชีวิตในบั้นปลายของคุณมาลัยคงจะมีผู้เขียนไว้มากพอและละเอียดพอจะยืนยันว่า "ม. ชูพินิจ" คือนักประพันธ์และนักหนังสือพิมพ์ที่แท้จริงคนหนึ่งของเมืองไทย ซึ่งได้ใช้ชีวิตของเขาด้วยการเขียนหนังสืออย่างเดียว-เขียนเพื่อชีวิตของตัวเอง-เขียนเพื่อให้โลกสวยงามน่าอยู่-เขียนเพื่อให้ประชาชนได้อ่านหนังสือดี-หนังสือที่ไม่มีวันตาย..." ร่างของเขาสลายไปแล้วด้วยแม่พระเพลิง ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อ

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๖ เหลือไว้แต่ความเศร้าโศก อาลัยอาวรณ์ของญาติมิตรมากหลาย เพราะชีวิตในชาตินี้ของเขาได้ถึงพร้อมแล้วซึ่งพุทธภยิตที่ว่า รูป ชีรติ มัจฉานัน นามโคต น ชีรติ (รูปสัตว์ทั้งหลายย่อมย่อยยับไป ส่วนชื่อและโคตรหากับไปไม่).

ต่อไปนี้เป็นนามปากกาและผลงานเท่าที่ค้นได้

ก. นามปากกา

๑. ก.ก.ก.	๑๓. แม่อนงค์
๒. จ.จ.จ.	๑๔. เวิร์
๓. แทน	๑๕. เรียมเอง
๔. น.น.น.	๑๖. ลการักษ์
๕. น้อย อินทนนท์	๑๗. ส.ส.ส.
๖. นายฉันทนา	๑๘. สมิภระหรง
๗. นายดอกไม้	๑๙. หนอนหนังสือ
๘. แบตตลิ่งกรอบ	๒๐. อาตมา
๙. ผุสดี	๒๑. อาลาถิ่น
๑๐. ผู้นำ	๒๒. อินทนนท์น้อย
๑๑. พลัปลัง	๒๓. อูมา
๑๒. ม. ชุพินิจ	๒๔. ฯลฯ

ข. นวนิยายเขียนเล่ม

๑. เกิดชาติหนึ่ง	๑๐. แผ่นดินของเรา
๒. เกิดเป็นหญิง	๑๑. พ้าสาว
๓. เกียรติศักดิ์รักของข้า	๑๒. แชมป์ยนโลก
๔. แก้วตา	๑๓. ทงมหาราช
๕. ความรักลอยมา	๑๔. ชาติถิ่น
๖. ชรอยกรรม	๑๕. น้ำใต้ศอก
๗. ชัยชนะของพิมพ์	๑๖. บ้านเกิด
๘. ชั่วฟ้าดินสลาย	๑๗. บ้านสร้าง
๙. ชายชาติวี	๑๘. ผู้รับบาป

๑๙. มัทนา	๒๖. คีคอนงค์
๒๐. เมืองนิมิตร	๒๗. สวนสวาท
๒๑. เมืองใหม่	๒๘. สวนหงษ์
๒๒. ยอดททธารหาญ	๒๙. สวรรค์ในนรก
๒๓. ล่องไพร	๓๐. สายทอง
๒๔. ลูกไพร	๓๑. สุกหนทาง
๒๕. ศาสตราภัก	๓๒. เहांคง

ค. สารคดี

๑. บันทึกของจอมพล	๒. เสือฝ้ายสิบทิศ
๓. X. O. GROUP	๔. หุ่นโหล่งคองทึบ

ง. เรื่องแปล

๑. กองทัพใต้ดิน	๕. บุชารัก
๒. เต็มมา	๖. ประวัตินแจกเคมป์เซย์
๓. เจ้าสวาท	๗. วาสนานไปเสียน
๔. นโปเลียน	

หนังสืออ้างอิง :

๑. ประกาศ รัชราภรณ์. คนหนังสือพิมพ์ โดย ป. รัชราภรณ์.
พระนคร, โอเคียนสโตร์, ๒๕๐๖. ๔๘๗ หน้า. ภาพประกอบ.
๒. ประกาศ รัชราภรณ์. งานและชีวิตของนักประพันธ์ ๔๐ นามปากกา
โดย ป. รัชราภรณ์.
พระนคร, ผดุงศึกษา, ๒๕๐๕. ๔๘๕ หน้า. ภาพประกอบ.
๓. มาลัยอนุสรณ์. พระนคร, สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.
ไม่ปรากฏหน้า.
๔. แม้ไม่เหลือมาลัยในปฐพี ก็ยังมีมาลัยคล้องใจคน. พระนคร,
โรงพิมพ์เกื้อกูล, ๒๕๐๖. ไม่ปรากฏหน้า.

นวนิยาย เรื่อง “แผ่นดินของเรา”

ของ

มาลัย ชูพินิจ

แก่นมาลี ชวลิต

นวนิยายของนายมาลัย ชูพินิจ มีอยู่หลายเรื่อง เช่น บ้านสร้าง ท่งมหाराช ชาติกิน บ้านเกิด ชั่วฟ้าดินสลาย และแผ่นดินของเรา เป็นต้น ทั้งหมดนี้ เรื่องที่ท่านผู้แต่ง เคยกล่าวไว้ว่าชอบมากที่สุดก็คือเรื่อง “แผ่นดินของเรา”.

เรื่อง “แผ่นดินของเรา” นี้ได้เขียนใ้กนานแล้ว และเมื่อสองปีมานี้เอง องค์การ คำครุสภาได้นำมาพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง ฟังแต่ชื่อหนังสือเล่มนี้ คุณคล้ายจะเป็นเรื่อง ทำนอง “ทรัพย์ในดิน” ของเฟล็ด เอส. บัค ซึ่งเป็นเรื่องแสดงการพึ่งพาอาศัยแผ่นดินของมนุษย์หรือ อาจเป็นเรื่องวีรบุรุษ หรือการต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งแผ่นดินที่อยู่อาศัย แต่ความจริงไม่ใช่ เช่นนั้น แม้ว่าตัวละครสำคัญคนหนึ่งของเรื่องเป็นเกษตรกร และได้กล่าวว่า “ฉันจะทำให้ทุ่งวัวแล่นเป็นอาณาจักรของเรา ซึ่งปลอดพ้นจากภัยทั้งหลาย ไม่ต้องกลัวที่จะอดตาย ไม่ต้องกลัวภัยจากโรคพยาธิ ความภคินี แม้กระทั่งภัยจากความหวาดภัยจากกลัวเอง.....ทุ่งวัวแล่น จะเป็นเมืองของฉัน ยิ่งกว่านั้นมันจะเป็นอาณาจักรของเรา...แผ่นดินของเรา” แต่จุดสำคัญของเรื่องไม่ได้อยู่ที่การก่อสร้างตัว และการแปรสภาพป่าให้เป็นทีเพาะปลูกได้.

ตามเรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งมีความคิดอยู่อย่างหนึ่งว่า -เราทุกคนมีโลกของเราเอง หรือแผ่นดินของเราเอง เรามีสิทธิ์จะอยู่และทำตามชอบใจบนแผ่นดินนั้น ไม่ต้องคำนึงถึงสังคม ขนบธรรมเนียมและประเพณี เพราะชีวิตเป็นของเราเอง แต่เพราะเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องอยู่เป็นหมู่เหล่า มีครอบครัว มีเพื่อนบ้านข้างเคียง เพื่อความเป็นอยู่โดยปกติสุขของชุมชน หมู่ชนก็ไ้วางระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆไว้ กฎแห่งความประพฤตินั้นหลายอย่าง มนุษย์มิได้ตราไว้เป็นกฎหมายหรือเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็

ได้ยอมรับนับถือและปฏิบัติกันมาช้านาน จนเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์อยู่ คนทั่ว ๆ ไปที่ย่อมหวาดเกรงที่จะประพฤติปฏิบัติผิดกฎที่มีได้ตราไว้เหล่านี้ คนที่จะกล้าพอที่จะใช้เสรีภาพบนแผ่นดินของตน คือใช้ชีวิตของตนตามใจชอบมีอยู่น้อย และในจำนวนน้อยนั้นไม่ใช่ว่าจะสามารถครองชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ภายหลังที่ได้ประพฤติตามใจชอบของตนโดยไม่หวาดเกรงต่อชนบทรรมนิยมประเพณีใดๆ ผู้แต่งมีความเห็นอย่างแน่วแน่ว่า คนเรามี "แผ่นดินของเรา" ก็จริง แต่เราจะทำทุกอย่างตามใจตัวเองหาได้ไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการกระทำของเรานั้นไปกระทบกระเทือนผู้อื่นเข้า ที่เราคิดว่าตัวของเราเองเราจะทำอะไรก็ได้ เพราะชีวิตเป็นของเราเองนั้น หาใช้ความคิดที่ถูกต้องไม่ คนเรายังมีความเกี่ยวพันอยู่กับคนอื่น ๆ พี่น้องพ่อแม่ เพื่อนฝูงรอบตัวเรา การกระทำของเราไม่เป็นผลปรากฏแก่เราคนเดียวเท่านั้น หากยังปรากฏแก่ผู้อื่นด้วย.

ตัวละครในเรื่อง "แผ่นดินของเรา" มีทั้งคนซึ่งเหมือนกับเรา ๆ ท่าน ๆ ทั่วไป คืออยู่ด้วยความคำนึงถึงผู้อื่น คำนึงถึงกฎเกณฑ์ ความถูกต้องตามที่สังคมกำหนดไว้ อย่างเช่น อัจฉรา ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ยึดมั่นในชนบทรรมนิยมประเพณีอย่างเคร่งครัด จนแม้กระทั่งไม่ยอมไปไหนมาสองต่อสองแม้กับคู่หมั้นของตน และคนซึ่งอยู่ด้วยการทำตามใจตัวเองอย่างเช่น ภคินีผู้เป็นน้องสาว ซึ่งถือว่าใจตนเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใด เมื่อตกลงใจว่าจะทำอะไรแล้วก็จะทำให้จนได้ ไม่สนใจว่าใครจะกล่าวอย่างไร.

มีข้อที่น่าสนใจเกิดในเรื่อง "แผ่นดินของเรา" อีกอย่างหนึ่งคือ ผู้แต่งความเชื่อในพรหมลิขิตอยู่ไม่น้อย ได้กล่าวไว้หลายครั้งในเรื่องว่า คนเรา "แม้จะมีแผ่นดินของเรา" ก็หาอาจบังคับชีวิตของตนเองได้ไม่ บางครั้งก็เป็นเหมือนเครื่องเล่นของโชคชะตา หรือพระพรหมซึ่งมีอำนาจสูงกว่ามนุษย์ และเป็นผู้ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วว่า มนุษย์คนไหนจะต้องดำเนินชีวิตไปอย่างไร บุคคลลักษณะและความปรารถนาของคนเรา บางครั้งก็ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่พระพรหมกำหนดไว้ให้เป็นอย่างนั้น เพื่อให้หน้าตนเองไปสู่ผลดีหรือผลร้ายตามกำหนด คนสี่คนในเรื่องนี้ไม่มีความหวั่นเกรงต่อคำขอดค่อนของผู้ใด และถือเอาใจตนเป็นประมาณ แต่ก็ได้พบผลกรรมที่ไม่เหมือนกัน ธำรง กับ สุกา เป็นผู้ที่ทำทุกอย่างตามใจปรารถนา และบุคคลทั้งสองเป็นผู้ซึ่งใช้สติปัญญา ศีลธรรม และประสพการณ์ในชีวิตเป็น

เครื่องควบคุมตนเอง ดังนั้นผู้ชายอย่างธำรง แม้จะออกหัก ถูกทำให้ผิดหวังหลายครั้งหลายคราว่า ก็ยังอาจยืนหยัดอยู่ได้อย่างดี และยังพร้อมที่จะต่อสู้ต่อไปเพื่อ “แผ่นดินของเขา” ทั้ง ๆ ที่เขาได้สูญเสียคนรักไปทั้งหมด..... สุกดาเป็นผู้หญิงซึ่งสังคมประณามว่าเป็นคนเหลวไหล เพราะชอบคบเพื่อนผู้ชาย แต่สุกดาก็เป็นคนตามใจตนเองที่ยังรังใจคนได้ มีสติปัญญา และมีใจเข้มแข็งพอที่จะไม่ให้สิ่งภายนอกมาทำลายตนได้ดังนั้น สุกดาจึงเป็นที่พึ่งของเพื่อนฝูง และประสบความสำเร็จในที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะโชคชะตาบันดาลไว้อีกนั่นแหละ.

อีกสองคนที่ถือว่า “แผ่นดินเป็นของเรา” เหมือนกัน ชอบทำทุกสิ่งทุกอย่างตามใจตนเองเหมือนกัน คือ ภคินี และนเรนทร์ ทั้งคู่เป็นคนเฉลียวฉลาด แต่ปราศจากความยับยั้งใจและมีความเห็นแก่ความสุขส่วนตัวอย่างยิ่งยวด ความรักของเขาทั้งสองประกอบด้วยความเห็นแก่ตนเป็นที่ตั้ง ไม่เหมือนกับของธำรง และสุกดา ซึ่งประกอบด้วยความเห็นแก่คนที่ตนรักเป็นที่ตั้ง เมื่อสองคนตัดสินใจหนีตามกันไป ต่างคนก็คิดว่าปรารถนาซึ่งกันและกันหาได้นึกไม่ว่าตนจะก่อความเสียหายให้แก่ผู้ใดบ้าง ภคินีไม่ได้คิดถึงธำรงผู้เป็นสามี และอัจฉราพิลาศ ซึ่งกำลังจะแต่งงานกับนเรนทร์อยู่แล้ว ไม่ได้นึกถึงความผิดหวังของพ่อแม่ นเรนทร์ก็เช่นเดียวกัน เขาไม่ได้นึกถึงความรู้สึกของอัจฉราหญิงที่รักตน และเป็นคู่หมั้นของตน ไม่ได้คิดถึงชื่อเสียงของพ่อแม่และความผิดหวังของพ่อแม่ การกระทำของคนทั้งสองจึงทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์เป็นอย่างมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือพ่อแม่ สมัยที่เรื่องนั้นเกิดขึ้นเป็นสมัยซึ่งคนไทยเรายังยึดมั่นอยู่ในอุคมคติ ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลจะต้องไม่ต่ำพร้อยไม่ว่าในเรื่องใด ๆ ก็ตามดังนั้น การกระทำซึ่งเราถือกันว่าเป็นสิ่งน่าบัดสี ก็อาจทำให้คนรู้สึกเหมือนว่าถูกประทุษร้ายอย่างแรง การลักพาณภรรยาของผู้อื่น ไม่ใช่สิ่งที่สังคมจะรับได้ง่าย ๆ พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายจึงรู้สึกทั้งผิดหวัง อับอาย และเป็นทุกข์ จนในที่สุดไม่อาจมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีชีวิตต่อไปอีก.

ทั้งภคินี และนเรนทร์ผู้ตามใจตนเอง ถือว่าโลกของตน คนอื่นไม่เกี่ยวข้อง ได้ทำให้ผู้อื่นรับทุกข์ และตนเองก็เลี่ยงผลกระทบของตนไปไม่พ้น ความไม่ชัดเจนในชีวิตทำให้คนทั้งสองประสบความสำเร็จอย่างยากเรื่อยมา นเรนทร์ละทิ้งตำแหน่งผู้พิพากษามาเป็นทนายความอยู่ต่างจังหวัด แต่เขาไม่อาจประกอบอาชีพของเขาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ ในที่สุดก็หันเข้าหาเหล้าและผู้หญิงปลอบใจตนเองไปวันหนึ่ง ๆ ส่วนภคินีทำขนมขายและก็ไม่มียาไต้มากมาย

นักทงคูไม่เคยพบกับข้อเท็จจริงในชีวิต ไม่เคยรู้เลยว่าการประกอบอาชีพเป็นอย่างไร ไม่เคยรู้ว่าจะควบคุมตนเองได้อย่างไร และต่างก็ตั้งต้นไปในทางที่ทำลายตนเองทั้งสิ้น ในที่สุดจึงพบจุดจบอย่างน่าเอ็นดูอนาค แต่ที่ก็เหมือนกันที่ผู้แต่งลงความเห็นว่าเป็นไปตามที่โชคชตากำหนดไว้ ความจริงโชคชตาซึ่งนับได้ว่าเป็นตัวสำคัญในเรื่องนี้กำหนดแนวชีวิตของคนทั้งหมดไว้อย่างไม่ดัดนัก ไม่ได้กำหนดเฉพาะความแตกคืบของคนสองสามคนเท่านั้น หากกำหนดความเสื่อมสลายของคนรุ่นหนึ่งสมัยหนึ่งไว้ด้วย สังคมซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเก่า ๆ ก็หมดไป เกหาสน์ใหญ่ ๆ พินาศทรุดโทรมเหมือนกับคนซึ่งเป็นเจ้าของต้องซากรไป.

เกหาสน์ "จิรวesm" ในเรื่องนี้นับได้ว่าเป็นตัวละครสำคัญ จิรวesmเป็นบ้านเก่าแก่ เป็นที่อยู่อาศัยอันให้ความร่มเย็นมาหลายชั่วคน มีประวัติ มีจารีตของบ้าน แต่เมื่อมาถึงสมัยหนึ่ง จิรวesm ก็เป็นอันสูญสิ้นไป จะกล่าวได้ว่า โชคชตาได้กำหนดให้ภคินีเกิดมาในบ้านจิรวesm หลอนไม่เพียงแต่กำหนดตนเองให้ดับสูญ หากยังทำให้ทุกคนในจิรวesm มีอันเป็นไปตามไปด้วย ทั้งเกหาสน์แรกที่เกียวกู้แต่งได้พรรณาถึงจิรวesmไว้อย่างน่าฟัง จิรวesmมีต้นจันทน์กะพ้อใหญ่สูงอายุอยู่ต้นหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์คู่กับบ้านจิรวesm จันทน์กะพ้อต้นนี้ได้เห็นคนในตระกูลนี้เติบโตมาหลายชั่วคน เคยเป็นที่ซึ่งเด็ก ๆ และหนุ่มสาวไปนั่งเล่น เก็บถ่อกร้อยพวงมาลัย แต่ในวันหนึ่ง เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว ก็ "ไม่มีใครเขาจะเหลียวแล ไม่มีใครเขาจะเอาใจใส่ ไม่มีใครแม้แต่เด็กจะคอยเก็บไปร้อยพวงมาลัยเล่นหรือใส่พานบูชาพระ บางกตบเคราะห์ร้ายปลิวไปตกกลางทางเดิน ก็รังแต่จะถูกเหยียบย่ำแหลกแหลวไปได้ฝ่าเท้าที่โหดร้ายของคนผู้ไม่รู้จักคุณค่าของมัน ทำนองเดียวกับหัวใจอันบริสุทธิ์ของหญิงสาวถูกขยี้โดยชายผู้ไม่รู้จักคุณค่าของความรัก"

"แผ่นดินของเรา" เป็นนวนิยายที่น่าอ่านอย่างยิ่งเล่มหนึ่ง ในตอนเริ่มเรื่องถึงจะดำเนินช้าไปบ้าง แต่ต่อ ๆ ไปเรื่องก็เร้าใจมากขึ้นทุกที จบลงด้วยความเศร้า แต่ก็ฝากคติให้คิดหลายอย่าง เรื่องนี้จะอ่านให้เป็นเพียงเรื่องรักที่น่าเศร้าเรื่องหนึ่งก็ได้ แต่จะอ่านให้เห็นข้อเท็จจริงของชีวิตก็ได้ แม้จะเป็นหนังสือที่แต่งมาหลายปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังทันสมัยอยู่ และจะอ่านกันต่อไปได้อีกนาน.

หนังสือพระพุทธศาสนา

๑. หนังสือพระพุทธประวัติ

ดำรง เพ็ชรพลาย

พระพุทธศาสนานั้นนับได้ว่าเป็นศาสนาสำคัญของประเทศไทย เพราะเหตุว่ามีประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนานี้ และทางราชการถือเป็นศาสนาประจำชาติ ชาวพุทธมีความเลื่อมใสศรัทธาในแง่ปริยัติและปฏิบัติ ทำการสืบศาสนาเรื่อยมาโดยได้เข้าถึงเป็นพุทธบริษัท มีการอุปสมบทเป็นพระภิกษุบ้าง เป็นอุบาสกอุบาสิกาบ้างเป็นจำนวนมาก ได้มีวัดวาอารามในที่ต่าง ๆ โดยอาศัยพุทธบริษัทเหล่านั้นสร้างและทำนุบำรุงโดยกุศลเจตนา และความเลื่อมใสพบในทั่วทุกตำบล.

ความจริงการนับถือศาสนาพุทธของเรานั้นเป็นการถือสืบมาโดยครัทธาเป็นที่ตั้งมิได้มีการสั่งสอนแต่เด็กกันดังเช่นศาสนาอื่น ๆ เรื่องนี้ปรากฏในพระราชปรารภ* ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังอัญเชิญมาตอนหนึ่งดังนี้ "แต่สำหรับการสั่งสอนในประเทศเราเองนั้นจะนับว่าทำดีแล้วไม่ได้เลย การสอนเด็กต้องนับว่าบกพร่องที่สุด เมื่อแต่ก่อนนี้ยายแก่หรือพี่เลี้ยงในบ้านก็ได้พยายามสอนบ้างอย่างงู ๆ ปลา ๆ ครั้นต่อมาบัดนี้ต้องนับว่ากลับทรุดโทรมลงไปอีก เพราะการสอนในบ้านก็เกือบไม่มี การสอนตามวัดก็น้อยลงเพราะมีโรงเรียนอื่น ๆ แทนพระสอนหนังสือ ต่อมาโรงเรียนก็หาได้สอนศาสนาอย่างจริงจังไม่..."

ดังนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะปรับปรุงให้มีการศึกษาหรืออบรมให้เด็กได้รู้ในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น ในปัจจุบันนี้ห้องสมุดเป็นที่รู้จักและสนใจเป็นอันมากของเด็กนักเรียน และนักเรียนใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากศึกษาเล่าเรียนใน

* คำนำในหนังสือพุทธมามกะ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา วชิรญาณวโรรส,

ห้องเรียน ฉะนั้นถ้าเราจะใช้ห้องสมุดเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่จะช่วยในการแนะนำปลูกฝังเด็กให้รู้จักซาบซึ้งในพุทธศาสนามากขึ้น ก็จะทำให้ได้อีกทางหนึ่ง.

แต่ทางห้องสมุดของโรงเรียนควรพยายามจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือทางพุทธศาสนาไว้ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ค้นคว้าทำอ่านพร้อมกับความรู้ด้วยตนเอง โดยพยายามหาทางแนะนำให้เกิดสนใจ จะโดยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ อาทิ เช่น จัดนิทรรศการในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เป็นต้นว่าวันวิสาขบูชา, วันมาฆบูชา ให้เด็กชม พร้อม ๆ กันนั้นแสดงหนังสือให้เห็น หรือจะโดยการบรรยาย อบรมต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบรรณารักษ์ของห้องสมุดนั้น ๆ จะเลือก วิธีการ บริหาร ห้องสมุดอย่างใดตามกำลังความสามารถและโอกาสที่อำนวย ในเรื่องนี้การจัดหาหนังสือและอุปกรณ์ไว้ในห้องสมุดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นจึงใคร่ขอแนะนำหนังสือบางเล่มในค่านพระพุทธศาสนา เพื่อบรรณารักษ์ได้พิจารณาจัดหาเข้าห้องสมุดไว้บริการในเรื่องนี้ โดยจะแบ่งเป็นชุด ๆ ไป.

ในเบื้องต้น จะขอแนะนำ เรื่องหนังสือเกี่ยวกับพุทธประวัติ เพราะตามธรรมชาติการที่จะให้รู้และเข้าใจในศาสนานั้น ๆ ก็ จำต้องรู้สึกถึงที่มาและประวัติของศาสนาเสียก่อน ในเรื่องพระพุทธศาสนาพุทธประวัติจึงเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก ที่จะทำให้ผู้สนใจศึกษาได้ซาบซึ้งในเรื่องพุทธศาสนา โดยเฉพาะเด็ก ๆ นั้นเรื่องชีวประวัติเป็นสิ่งเร้าใจให้เกิดสนใจในเรื่องนั้น ๆ ที่ฉันทใจ พระพุทธประวัติจึงเป็นเรื่องที่จะทำให้เกิดสนใจในเรื่องพุทธศาสนาที่ฉันทใจ ฉะนั้น ก่อนจะพูดถึงหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ จะกล่าวถึงพุทธประวัติย่อ ๆ พอสังเขป ดังต่อไปนี้ :

พระพุทธเจ้า ของเรานั้น เป็นบุคคลธรรมดา เช่นเราทำนทั้งหลาย แต่คำว่าพุทธะนั้นไม่ใช่ชื่อเฉพาะเป็นคำวิสามานยนาม ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ตรัสรู้แล้ว หรือผู้ก่อรูปด้วยความรู้แจ้ง พระพุทธเจ้าเมื่อยังมิได้ตรัสรู้นั้น พระองค์ทรงนามว่า เจ้าชายสิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางเจ้าสิริมหามายา ผู้ครองสักระชนบทแห่งชนชาติอริยกะ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว สักระชนบทนี้อยู่ในตอนเหนือของประเทศอินเดีย ใกล้ภูเขาคิณคัลยชายแดนประเทศเนปาล โดยพระชาติเป็นกษัตริย์ กือนักรบ โดยพระวงศ์เป็นโคตมวงศ์ ประวัติของพระองค์หามีละเอียดไม่ เพราะสาวกของพระองค์ไม่ได้กังวลในเรื่องนี้สัก ใฝ่ใจแต่ในพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์เท่านั้น คง

มีแต่เพียงข้อความปรากฏในพระไตรปิฎกพอที่จะเก็บรวบรวมมาร้อยกรองให้ เป็นพระพุทธรูปประวัติ พอเป็นเรื่องทำให้ทราบความเป็นไปของพระองค์ได้ดังนี้ พระองค์ประสูติ ณ อุทยานลุมพินีวัน กบิลพัสดุ์ ชนบท ภายใต้ร่มไม้สาละเมื่อวันวิสาขะปุรณมีเพ็ญเดือน วิสาขะ (เดือน ๖) นับได้ ๘๐ ปีก่อนพระพุทธศักราช เมื่อสมภพได้เจ็ดวัน พระนางเจ้าสิริมหาเมฆาก็ทิวักค พระนางเจ้าประชาบดีโคตมี ซึ่งเป็นพระน้าทรงรับอภิบาลพระองค์สืบมา ครั้นเมื่อทรงเจริญวัยขึ้นพระองค์ได้ตั้งอยู่ในธรรมของความเป็นกษัตริย์และรัชทายาท และเมื่อพระชนม์ได้ ๑๖ พรรษาได้ทรงอภิเศสมรสกับพระนางยโสธรา พระราชบุตรของกษัตริย์โกถียวงศ์เสวยสุขสมมติจนพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา มีพระราชโอรสพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระราหุลกุมาร.

เมื่อทรงประสูติได้มีคำพยากรณ์ว่า ถ้าทรงดำรงในฆราวาสวิสัย จักเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ชำระศัตรูทั่วทุกทิศ ถ้าจักออกบรรพชาประพฤติพรหมจรรย์จะเป็นศวกศา ผู้แนะนำสั่งสอนเอกใน โลก พระราชบิดาทรงกังวลและไม่ปราถนาจะให้พระองค์ออกบรรพชา จึงได้ทรงกระทำการบ่อนกัน โดยให้เพลิกเพลินในสิ่งต่าง ๆ เช่น จักการ อภิเศสมรส จักสร้างปราสาทราชวังให้ประทับและให้มีการบันเทิงในสิ่งต่าง ๆ แต่เมื่อเสด็จออกประพาสตามชนบทได้ทรงพบเห็นเหตุ ๔ ประการ คือ คนแก่, คนเจ็บ, คนตาย และสมณะนักบวช พระองค์จึงทรงปรารภถึงความทุกข์ระทม และเห็นแจ้งในความเป็นสั้นก้วลของผู้หมกหัวงในฆราวาสสมบัติ ทรงดำริเช่นนั้นจึงตัดสินพระทัยเสด็จออกบรรพชาเมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา ในคืนที่ได้รับข่าวการประสูติของพระโอรส เพื่อทรงศึกษาและปฏิบัติให้ได้ตรัสรู้ถึงขั้นเหตุแห่งความทุกข์และการดับทุกข์นั้น ๆ ในการแสวงหาพระสัมมาสัมโพธิญาณดังกล่าวนี้ พระองค์ได้เสด็จจาริกไปศึกษาลัทธิต่าง ๆ แต่ได้พบเห็นว่าไม่ใช่ทางที่จะดับทุกข์ได้ จึงทรงจาริกต่อไปถึงมคธชนบท ตำบลอุรุเวหา (พุทธคยา ในปัจจุบัน) ประทับเพียรบำเพ็ญ ณ ที่นั้น จนในที่สุดพระองค์ก็ได้ตรัสรู้ ณ ใต้ร่มไม้ อัสสตัดพฤกษ์ โพธิ์ โกลีหนึ่งแม่น้ำเนรัญชราเมื่อพระชนม์ได้ ๓๕ พรรษา นับแต่เสด็จออกบรรพชาเป็นเวลา ๖ ปี ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนวิสาขะ พระองค์ได้ทราบถึงทุกข์ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และมรรค ๘ อันเป็นทางปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ไปถึงความดับทุกข์ ซึ่งก็คือ อริยะสัจจเมื่อเห็นเหตุต่าง ๆ นั้นแล้ว ทรงเห็นความทุกข์ยากของชาวโลก จึงทรงเมตตาแก่หมู่

สัตว์โลกทั้งหลายโดยศักดิ์สินพระทัยเสด็จประกาศพระศาสนา ได้เสด็จไปทรงโปรดฤๅษีปัญจวรรคีย์เป็นพวกแรก ซึ่งได้เคยอุปัฏฐากพระองค์ ตรัสเทศนาเป็นปฐมเทศนา จนในที่ที่สุดฤๅษีทั้ง ๕ ก็ออกบวชตามพระองค์และสำเร็จพระอรหันต์พวกแรก ต่อมาเมื่อมีสาวกเพิ่มมากขึ้น และก็ต่างแยกย้ายไปประกาศพระศาสนาในทางทิศต่างๆ พระองค์เองก็เสด็จจาริกประกาศศาสนาในแคว้นแคว้นต่าง ๆ เป็นเวลาถึง ๔๕ ปี ในปัจฉิมกาลทรงรับนิมิตบาตรทานของนายจุนทะเป็นครั้งสุดท้าย เสด็จกับขันธปริณิพพาน ณ เมืองกุสินารา ระหว่างใต้ต้นสาละคู่ ณ สาลวัน แห่งมัลลกะษัตริย์ตรงกับวิสาขะปूरณมีกัตถวันเพ็ญ พระจันทร์เสวยวิสาขะนักษัตรสิริรวมพระชนม์ได้ ๘๐ พรรษา เมื่อได้มีการจัดการถวายพระเพลิงพระศพเยี่ยงพระมหากษัตริย์แล้วได้มีการแบ่งปันแจกพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อนำไปบรรจุในสถูป เพื่อการสักการบูชา.

ในเรื่องพระพุทธประวัตินี้, หนังสือบางเล่มที่สมควรมีไว้ในห้องสมุด เพื่อใช้นั้น ขอแนะนำดังต่อไปนี้ :

๑. ทิพโกษา, พระยา. พุทธประวัติ พระนคร, กรุงเทพฯ ๖ บรรณาการ, ๒๔๘๓.

เป็นหนังสือพิมพ์แจกในการทำบุญอายุครบ ๘๐ ปี ของท่านผู้เขียน แต่งย่อ ๆ แต่มีเนื้อหาหลายอย่างที่ละเอียด รวมทั้งแสดงถึงความเป็นไปของพระพุทธเจ้ารวมทั้งพุทธกิจในที่ต่าง ๆ.

๒. ธรรมทาส พานิช. พระพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๕. ไชยา, คณะธรรมทาน, ๒๕๐๓.

เป็นหนังสือบรรยายพุทธประวัติย่อ ๆ ในเชิงปฏิบัติธรรมอ่านง่ายและเข้าใจได้ดีสำหรับเด็ก ๆ.

๓. เบ็คก์, แอล. อคัมส์. ประวัติพระพุทธเจ้า. แปลโดย อาษา ขอจิตต์เมตต์, พระนคร, ขอจิตต์เมตต์, ๒๕๐๐.

อาษา ขอจิตต์เมตต์ แปลหนังสือนี้ออกมาจากที่เบ็คส์แต่งไว้ โดยรวบรวมและรับจากคำแนะนำของท่านผู้รู้หลายท่าน การแต่งเป็นไปในทำนองนวนิยายชวนอ่านเล่มหนึ่ง.

วารสารห้องสมุด

๔. ปริมาณุชิตชินโรต, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระ. ปฐมสม-
โพธิกถา. พระนคร, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๓.

หนังสือเล่มนี้แสดงพุทธประวัติแบบทำนองเทศนา อธิบาย
ความเป็นมาของพระพุทธเจ้าโดยแบ่งเป็นปริจเฉท ใช้เป็นหลัก
ฐานได้พรรณาคความโดยละเอียดพิศดาร ฉบับนี้เป็นฉบับที่มหา-
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยชำระ.

๕. ปุ้ย แสงฉาย พุทธประวัติสังเขป. พระนคร, ส. ธรรมภักดี,
๒๕๔๙.

หนังสือนี้แสดงพระพุทธประวัติที่มีมาคามบาตี อรรถกถาพระ-
ไตรปิฎก เก็บใจความกระชับรัดไม้อียยาว มีไว้วิพากษ์วิจารณ์
เหมาะสำหรับผู้ที่ประสงค์จะค้นบาตีอรรถกถาพระไตรปิฎก มีภาพ
พิมพ์ประกอบพร้อมด้วยคำอธิบาย ภาพเป็นแบบสมัยใหม่.

๖. พระกวีวรรณ. วิชาศาสนา. พระนคร, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยา-
ลัย, ๒๕๐๒.

หนังสือบรรยายถึงศาสนาใหญ่ ๆ กล่าวถึงมูลเหตุของศาสนา
แต่ได้บรรยายพุทธศาสนาไว้เป็นส่วนใหญ่ แสดงการแยกลัทธิ,
เหตุที่มาสู่ประเทศไทย และศาสนาในที่ต่าง ๆ ตอนท้ายแสดง
วิธีปฏิบัติในพิธีกรรมทางศาสนา และมีภาคธรรมอธิบายย่อ ๆ
พอเข้าใจ.

๗. พระครูปริยัติธรรมคุณาธร ร่มเงาพุทธศาสนา. พระนคร, เลียง
เซียง, ๒๕๐๐.

บรรยายพุทธประวัติอย่างง่าย ๆ แทรกการอธิบายหลักธรรม
บางประการ รวมทั้งอธิบายองค์ของศีลง่าย ๆ แสดงเหตุการณ์ที่
เกี่ยวข้องบางประการในพุทธกาลไว้ด้วย.

๘. พระอรุณนันทมุนี พุทธประวัติ ปริจเฉทที่ ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒.
พระนคร, มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

หนังสือเล่มนี้ พระอรุณนันทมุนีแต่งขึ้นเมื่อครั้งยังเป็นพระมหาเจี๊ยน อินทปัญญา (หรือพุทธทาสภิกขุ) แสดงความว่าด้วยอินเดียก่อนพุทธกาลเป็นข้อที่นำรู่ร่าศึกษา ใช้ประกอบการศึกษาเรื่องพุทธประวัติพรรณาคความเป็นไปต่างๆ รวมทั้งอาชีพ, การกมณาคม, การปกครอง, การศึกษา, ขนบธรรมเนียมศาสนาและวัฒนธรรมในครั้งนั้น เป็นหนังสืออ้างอิงได้ดีในเมื่อใช้ศึกษาพุทธประวัติ.

๙. พุทธประวัติสำหรับประชาชน. ไชยา, กณะธรรมทาน, ๒๕๐๓.

หนังสือนี้ปรับปรุงแก้ไขจาก หนังสือพุทธ ประวัติคำง ประเทศฉบับหนึ่ง แต่งโดย ภิกขุ สีลาจาระ เพื่อให้เหมาะสมกับยุวชนชาวพุทธ หนังสือนี้มีถ้อยคำสำนวนและเนื้อเรื่องที่มุ่งให้เกิดผลงานอารมณ์ทำนองนวนิยายปนอยู่บ้าง, ได้แทรกขนบธรรมเนียมในสมัยนั้นด้วย ได้จัดหนังสือเป็นข้อๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกทั้งในการจดจำและอ้างอิง ทำนองการเขียนอ่านง่าย ช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดี ไม่มีถ้อยคำบาลีมาก.

๑๐. เมธาบคิ, พระยา. พระพุทธศาสนา. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๙๙.

หนังสือนี้เป็นเรื่องที่แต่งขึ้น เพื่อมุ่งหมายจะเผยแพร่พุทธศาสนา ได้แทรกความคิดเห็นและที่มีของหลักฐาน เพื่อให้เข้าใจ การเขียนอ่านง่ายมี ๕ บท คือพระพุทธ, พระธรรม, พระสงฆ์, หลักจรรยาและข้อเท็จจริง บทพระพุทธได้แสดงพุทธประวัติ แสดงแก้ย่อๆ อ่านง่าย, (เล่มนี้ ได้พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพของท่านผู้เขียน).

๑๑. แม้นมาส ชาวลิต. ประทับใจแห่งชมพูทวีป. พระนคร, ชุมชุมส่งเสริมจริยศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมวิสามัญศึกษา, ๒๕๐๔.

หนังสือที่กล่าวเพียงตอนตรัสรู้ เรียบเรียงจากหนังสือ The Light of Asia ของเซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์ เขียนเพื่อเด็กๆ ชวนอ่าน.

๑๒. ยวพุทธิกสมาคม พุทธประวัติประกอบภาพสำหรับเยาวชน, เล่ม ๑-๒. พระนคร, ยวพุทธิกสมาคม, ๒๕๐๐.

หนังสือชุดนี้เขียนเรื่องพุทธประวัติมีภาพประกอบ ซึ่งวาดโดยปยุต เงากระจ่าง และมณฑา แสงสมบุรณ์ บรรยายคำประกอบภาพ ใช้หลักจากพุทธประวัติสำหรับเยาวชนของคณะกรรมการภาพเป็นชนิดลายเส้น ทำให้เด็กเข้าใจพุทธประวัติได้.

๑๓. วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พุทธประวัติ เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๓๙, พระนคร, มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๑.

พุทธประวัติเล่มนี้แสดงพระพุทธรูปประวัติในสมัยปฐมกาล มุ่งแสดงทางตำนานเป็นหลักมีเชิงอรุณที่มาแห่งเรื่องนั้น ๆ เป็นราวที่เป็นไปในกาลก่อนบำเพ็ญพุทธกิจปฐมโพธิกาล ท้ายเล่มมีเรื่องผนวกอธิบายเนื้อในเรื่อง และทำบาน แพนกชัน เพื่อให้ค้นเรื่องได้สะดวก.

๑๔. วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พุทธประวัติ เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๕. พระนคร, มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๑.

พุทธประวัติเล่มนี้แสดงพระประวัติในสมัยมัชฌิมโพธิกาล งดงาม เช่น เล่ม ๑ แต่กล่าวเนื้อความต่อจากปฐมโพธิกาล และมัชฌิมโพธิกาล ที่ได้มาจากพระสูตร มีเชิงอรุณที่อ้างถึง.

๑๕. วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. พุทธานุพุทธประวัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. พระนคร, มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

หนังสือนี้แสดงพุทธประวัติร่วมกับพระอรุณสาวกบางรูป แต่แสดงพระประวัติร่วมด้วย ตลอดจนกำลังสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำนองเขียนเป็นแบบบรรยาย มิได้แสดงเชิงอรุณบอกไว้มีรายชื่ออรุณสาวกเบื้องต้นแรก ๘๐ พระองค์ไว้ เหมาะที่จะใช้อ้างอิงได้อีกทางหนึ่ง.

๑๖. วิจิตรวาทการ. "พุทธเจ้า" (ในศาสนาสากล โดยผู้เขียน). พระนคร, ส.ธรรมภักดี, ๒๔๙๙.

เป็นหนังสือชุด เล่มนี้เป็นเล่ม ๒ ว่าด้วยพระพุทธเจ้า บรรยาย พุทธประวัติ พุทธจริยาจนถึงปรินิพพาน ได้อธิบายธรรมและข้อความบางอย่างให้เข้าใจง่าย เขียนแบบอธิบายให้ผู้อ่านฟัง ทำให้เข้าใจเร็วและดี ชุดนี้มี ๕ เล่มด้วยกัน.

๑๗. สมุดภาพพุทธจริยาประวัติ. พระนคร. สำนักงานข่าวสารอเมริกัน, ๒๕๐๐.

หนังสือสมุดภาพนี้ทางสำนักงานข่าวสารอเมริกัน ได้รวบรวม ภาพอันเกี่ยวกับพุทธประวัติ ภาพเหล่านี้ได้เขียนขึ้นในสมัยต่างๆ ตามผนังโบสถ์วิหารหลายแห่งและทรูคโตรมลง แต่นายรูดอล์ฟ ฮัมเป กิลปินผู้มีชื่อ ได้พยายามบูรณะขึ้น คำบรรยายประกอบภาพ นั้นได้รับความร่วมมือจากพระเถรานุเถระ จากภาพจะทำให้ทราบถึงพุทธจริยาได้ดี และศิลปินในการเขียนหลังจากบูรณะแล้ว ทำให้เกิดศรัทธาได้เป็นอย่างดี ภาพทั้งหมดมีภาษาอังกฤษบรรยายร่วมด้วย สมุดนี้ได้พิมพ์แจกในคราว ๒๕ พุทธศตวรรษ.

๑๘. สว. สมเด็จพระสังฆราช. พุทธประวัติเล่ม ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑. พระนคร, มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๔๙๕.

เล่มนี้เป็นพระพุทธประวัติ ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงคัดแปลงจากเทศนา ตอนปรินิพพานของสมเด็จพระสังฆราช (สว) แสดงพระพุทธประวัติตอนปัจฉิมโพธิกาล จน ปรินิพพาน คงใช้สำนวนเดียวกับ ๒ เล่มแรก มีเชิงอรรถอธิบายถึงที่มาแห่งข้ออ้างนั้นๆ.

๑๙. เสฐียร พันธรัย. พระพุทธประวัติ และ ปรัชญาบางประการ. พระนคร, เขษมบรรณกิจ, ๒๔๙๙. บรรยายพระพุทธประวัติในตอนแรก ตอนต่อไปบรรยายพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น ความ

สัมพันธ์กันดีกับพุทธศาสนา.

๒๐. อ.ป. (นามแฝง) พระพุทธประวัติจากพระโอษฐ์, พิมพ์ครั้งที่ ๕.
ไชยา, คณะธรรมทาน, ๒๕๐๓.

เป็นพระประวัติที่รสเล่า ไม่มีคำเรียบเรียงของผู้แต่งกละปน เป็นเรื่องรวบรวมพุทธภาษิตที่ตรัสถึงประวัติของพระองค์เอง จาก พระคัมภีร์ไตรปิฎก เก็บเอามาร้อยกรองให้เป็น หมวดหมู่ติดต่อกัน มุ่งแสดงหลักธรรมที่แนบอยู่ในพระชนม์ชีพของพระองค์ เป็น การส่งเสริมปฏิบัติธรรมเป็นส่วนใหญ่ และเป็นแก่นแห่งเรื่อง พระพุทธประวัติด้วย มีเชิงอรรดแสดงที่มา และท้ายเรื่องมีปทานุกรม และลำดับหมวดธรรมไว้เพื่อช่วยในการอ่าน ส่วนฉบับหนังสือ พระทั่ว ๆ ไป.

วิถีหาความร่วมมือจากท้องถิ่น

วัลย์ ดิยะวงษ์

ข้าพเจ้าเคยได้ยินเพื่อนบรรณารักษ์ปรารภให้ฟังอยู่เสมอว่า “ผู้ใช้ห้องสมุดไม่ให้ความร่วมมือ ผู้หลักผู้ใหญ่ไม่เห็นใจ ขออะไรไปแล้วไม่เห็นได้สักอย่าง” “ไม่ยากขออะไรแล้ว ขอทีไรโดนคัดค้านตักนี้เสียจนทำอะไรไม่ได้เลย” “เราจึงเข้มงวดกวัดขั้นทำตามระเบียบเข้าคลับโคนว่าเสียอีก” “ที่จริงข่าวของเหล่านี้ไม่ใช่ทรัพย์สินสมบัติอะไรของเรา สู้ทำงานไปวันหนึ่งวันหนึ่งไม่ได้ ถึงเดือนก็ได้เงินเดือน สบายดีเสียอีก” “ทำไปทำไม ทำแทบตาย ชาวบ้านก็ไม่เห็นว่าคิ ข้าเงินเดือนก็ไม่เคยขึ้นเลย” และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเมื่อสรุปแล้ว ก็พอจะอนุมานได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงความน้อยอกน้อยใจของบรรณารักษ์ที่อยากจะทำงานให้เป็นประโยชน์แล้ว แต่ไม่ได้รับความสนใจ และไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชา และประชาชนในท้องถิ่น.

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ห้องสมุดประชาชนนั้นเป็นสถาบันที่เชิดหน้าชูตา ซึ่งเป็นเสมือนปราวาศระดับการศึกษา, วัฒนธรรม, ความเป็นอยู่, อาชีพและความเจริญของท้องถิ่น เพราะสิ่งเหล่านี้วัดได้จากหนังสือ, โสตทัศนวัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่รวบรวมอยู่ในห้องสมุดว่าได้ถูกใช้หมุนเวียนไปเป็นจำนวนกี่ครั้ง ตามปรกติทั่วๆ ไป การที่บรรณารักษ์จะซื้อหนังสือมาเก็บไว้เฉยๆ โดยไม่มีผู้ใช้นั้น ก็เปรียบเสมือนกับซื้อเศษกระดาษมาให้รกห้องสมุด เพราะคุณค่าที่แท้จริงของหนังสือมิได้อยู่ที่คุณภาพของกระดาษพิมพ์หรือการเข้าปกที่แข็งแรงทนทาน หรือการสอดสืออย่างสวยงาม แต่ที่ว่าคุณค่าของหนังสืออยู่ที่ตัวอักษรที่เรียบเรียงเรื่องราวขึ้นอย่างมีระเบียบ อ่านแล้วก่อให้เกิดความรู้ความคิดที่จะนำเอาไปใช้ทำประโยชน์เพื่อสังคมต่อไปได้ และอัตราเร่งของการหมุนเวียนหนังสือเข้าออกห้องสมุด นี้แหละคือความปรารถนาของบรรณารักษ์ แยกต่างเมืองที่ทราบเรื่องนี้ก็เมื่อเขาต้องการทราบถึงความเป็นอยู่ ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เขาจะไปเยี่ยมห้องสมุดก่อน ทั้งนี้เพราะสถิติต่างๆ จะปรากฏให้เห็นได้ที่ห้องสมุด.

จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา ข้าพเจ้ากล่าวได้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ทุกคนมีความปรารถนาหรือเจตน์จำนงเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ การสร้างสรรค์โดยอุทิศเวลาและความสามารถของตนเพื่อยกระดับการศึกษา และความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เป็นกุศลเจตนาเพื่อผู้อื่นอย่างจริงใจ บรรณารักษ์ไม่เคยหวังผลตอบแทนเป็นอามิสสินจ้างจากผู้ใช้ห้องสมุดเลยนอกจากความปลื้มปิติ แต่บางครั้งบรรณารักษ์ต้องประสบกับความผิดหวังความขมขื่นใจ เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจนบางคนต้องรวนเรทอดลอย ในที่สุดจิตใจที่เคยกึกกักเข้มแข็งก็กลายเป็นเฉาซาซังกะทายทำงานไปวันหนึ่งๆ แต่บรรณารักษ์ส่วนมากทั้งๆ ที่ประสบกับความผิดหวังครั้งแล้วครั้งเล่าก็มิได้ทอดลอยหรือละทิ้งความพยายาม ยังคงยืนหยัดหาช่องทางฝ่าอุปสรรคอยู่อย่างทรหดอกทนและเสียสละ เพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้นคือปรัชญาบรรณารักษ์ “การปลูกฝังความรักการอ่านหนังสือให้เกิดแก่บุคคลทั่วไป และพยายามจัดบริการที่ดีที่สุดโดยสม่ำเสมอ” เพื่อพัฒนาท้องถิ่น, การศึกษา, อาชีพ และวัฒนธรรม ด้วยหลักที่ว่า บริบูรณ์—สวยงาม—ถูกต้อง—เรียบร้อย—ทันใจ และเป็นที่น่ายินดีที่ได้มีบรรณารักษ์หลายคนกำลังนำงานของเขาผ่านเข้าสู่หลักชัยแห่งความสำเร็จและภาคภูมิใจ ข้าพเจ้าเคยถามเขาว่าเขามีเคล็ดลับอย่างไรในการทำงาน จึงทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใหญ่และประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเช่นนั้น คำตอบที่ได้รับก็คือ :—

๑. มีแผนการทำงาน
๒. ใช้จิตวิทยาสังคม
๓. เจริญมนุษยสัมพันธ์
๔. ให้ประชาชนสัมพันธ์

ก่อนที่จะลงมือทำงานทุกครั้งควรถามตัวเองเสียก่อนว่า “เรากำลังทำอะไรอยู่ จุดหมายปลายทางคืออะไร” แล้วจึงวางแผนงานเพื่อให้กรรมวิธีดำเนินไปอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ อย่างที่สุภาวดีลาตินกล่าวไว้ว่า “Well begun is half done” ซึ่งหมายความว่า “การเริ่มต้นที่ดีเท่ากับงานเสร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” การวางแผนงานจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการทำงาน.

ในชุมชนหรือท้องถิ่น แต่ละแห่งย่อมประกอบด้วยบุคคลหลายจำพวกไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากอย่างยิ่งที่บรรณารักษ์จะเข้าไปสัมพันธ์ให้ทั่วถึงได้ แต่โดยหน้าที่แล้วบรรณารักษ์จำเป็นจะต้องศึกษาให้ทราบถึงความเป็นอยู่, เพศ, วัย, ระดับการศึกษา, ความสามารถ, การประกอบอาชีพ, [อุปนิสัยใจคอ เป็นต้น] ของบุคคลเหล่านั้น เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นหลักในการหาประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น.

การศึกษาเกี่ยวกับตัวบุคคลแต่ละคนซึ่งรวมอยู่ในกลุ่มคน, ชุมชน, สังคม และชาติว่าเขามีปฏิกิริยาอะไรบ้าง และในขณะที่เดียวกันก็ศึกษาถึงผลที่เขาได้รับสนองตอบจากสังคมนอกร่างนั้น เป็นการศึกษาเรื่องจิตวิทยาสังคม เพียงเท่านั้นยังไม่พอบรรณารักษ์ยังจะต้องศึกษาต่อไปอีกถึงความต้องการของบุคคลแต่ละคนที่เขาสังกัดอยู่ นั้นว่ามีอย่างไร เขาใ้ก่อให้เกิดผลผลิตหรือบริการอะไรขึ้นมาสนองสังคมบ้าง เขาคำรงชีวิตอยู่ในสังคมอะไร สิ่งแวดล้อมต่างๆ มีอิทธิพลเหนือทัศนคติและบุคคลลักษณะของเขาอย่างไร ในท้องถิ่นมีโครงสร้างของสังคมที่สำคัญอะไรบ้าง เช่นโรงเรียน สถานที่ราชการ องค์การ โรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้าน สมาคมมูลนิธิ สถานสงเคราะห์ สถานพักผ่อนหย่อนใจ... (โรงแรมสรรพ สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สถานที่ตากอากาศ) โบราณสถาน ปุชนิยสถาน ผู้นำกลุ่มคนในท้องถิ่น (เช่น ข้าราชการ พระภิกษุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ครูใหญ่ นักบวชศาสนาอื่น ผู้มีอายุ กหบดี) เป็นต้น ความสัมพันธ์ของโครงสร้างสังคมเหล่านี้แหละที่เราเรียกกันว่า มนุษยสัมพันธ์ การศึกษาให้ทราบถึงมนุษยสัมพันธ์แห่งท้องถิ่นจะช่วยให้สามารถนำคนเข้าไปสู่สังคม ใ้ได้อย่างสนิทสนมและมีช่องทางที่จะสกัดวงเอาประโยชน์จากสังคมได้.

สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่ควรมองข้ามไปอีกประการหนึ่งก็คือการศึกษาให้ทราบถึงความต้องการของชุมชน, ท้องถิ่น, วัย, อาชีพ, เพศ, ภาษา, ศาสนา, ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอื่น ๆ ของกลุ่มชนนั้น ๆ เพราะสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้แหละบางครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหาหนัก ๆ มาแล้ว.

ถึงที่เคยมีผู้กล่าวไว้ว่า ท้องสมุทประชาชนเป็นสถาบันการศึกษาตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าประชาชนเป็นใหญ่ การบริหารงานและบริการท้องสมุทประชาชน จึงต้องถือความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นใหญ่ไปด้วย ที่นี้ปัญหาที่มีอยู่ว่าชุมชน

วารสารห้องสมุด

หรือท้องถิ่นเขาต้องการอะไร เรื่องนี้ถ้ากล่าวโดยทั่วไปแล้ว นักจิตวิทยาสังคมบอกมาให้พิจารณาจากความต้องการของบุคคลแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนนั้นก็มีความต้องการที่คล้ายคลึงกัน.

ซิกมันท์ ฟรอยด์ กล่าวว่า "การกระทำทุกอย่างทั้งของท่านและข้าพเจ้าเกิดมาจากการกระตุ้นเตือน ๒ ประการคือการกระตุ้นเตือนแห่งกามารมณ์ และความปรารถนาจะเป็นคนสำคัญ"

จอห์น คิวอี้ กล่าวว่า "สิ่งกระตุ้นเตือนอย่างรุนแรงที่สุดแห่งธรรมชาติของมนุษย์ คือ "ความปรารถนาจะเป็นคนสำคัญ"

เมลวิน แชนท์วิก กล่าวว่า "ความต้องการของประชาชนมี ๘ ประการคือ

- (๑) ต้องการมีอายุยืน
- (๒) ต้องการความมีหน้ามีตาในสังคม
- (๓) ต้องการความเก่งกล้าสามารถ
- (๔) ต้องการความรัก
- (๕) ต้องการกามารมณ์
- (๖) ต้องการความผาสุก
- (๗) ต้องการอาหารและเครื่องดื่ม
- (๘) ต้องการอิสรภาพโดยปราศจากความกลัวอันตราย

เคล คาร์เนกี กล่าวว่า "ชายหญิงผู้อยู่ในอาคารปรกติเกือบทุกคนต้องการ

- (๑) มีสุขภาพอันสมบูรณ์และมีชีวิตอันยืนนาน
- (๒) มีอาหาร
- (๓) นอนหลับ
- (๔) มีเงินและสิ่งซึ่งจะซื้อได้
- (๕) ความสุขในอนาคต
- (๖) ความเกษมสำราญในกามารมณ์
- (๗) ให้บุตรได้รับความสุขสวัสดิ์
- (๘) ให้ผู้อื่นเห็นว่าเป็นคนสำคัญ

อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า "มนุษย์ทุกคนชอบการยกย่องสรรเสริญ"

วิลเลียม เยมส์ กล่าวว่า “หลักสำคัญที่สุดแห่งธรรมชาติมนุษย์ก็คือ ความหวง
 ครอบที่จะได้รับการยกย่อง.”

วิลเลียม วินเทอร์ กล่าวว่า “การแสดงความใหญ่โตเป็นลักษณะเด่นอัน
 จำเป็นสำหรับวิสัยมนุษย์.”

จากความเห็นของนักจิตวิทยาสังคมที่กล่าวมานี้พอจะเห็นเค้าได้ว่า ความ
 ปรารถนาหรือความต้องการของคนเราที่มีลักษณะตรงกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือ “ต้องการเป็น
 คนสำคัญ” เมื่อบรรณารักษ์ทราบแล้วว่ามนุษย์ทุกคนต้องการที่จะเป็นคนสำคัญ ต้องการใ้
 รับการยกย่องสรรเสริญ เราก็ควรนำเอาเคล็ดลับอันนี้มาใช้ในการหาความร่วมมื่อจากเขา.

มีบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยที่ร่ำรวยมีเงินทองใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย แต่เขาไม่มี
 ความสุขเพราะเขายังขาด “การเป็นบุคคลสำคัญ” อยู่ เขาอยากจะใช้จ่ายเงินให้เป็นประโยชน์
 แก่ส่วนรวม เขาอยากจะเข้าร่วมทำประโยชน์สาธารณะเพื่อให้มีชื่อเสียงมีกนยกย่องสรรเสริญ
 แต่เขายังหาโอกาสไม่ได้ บรรณารักษ์จึงต้องคอยสังเกตสืบหาบุคคลพวกนี้ไว้เพราะถ้าเขามี
 โอกาสเมื่อใดเขาจะลงมือทันที บุคคลเหล่านี้แหละจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่กิจการ
 ห้องสมุดเป็นอย่างดี.

บุคคลที่เป็นผู้นำของกลุ่มชนกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน
 เพราะบุคคลเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อกลุ่มชนที่เขาคุมครองอยู่ บุคคลเหล่านี้ได้แก่หัวหน้า
 ส่วนราชการทั้งฝ่ายทหาร, พลเรือน, ตำรวจ และองค์การรัฐบาลอื่น ๆ เจ้าอาวาสวัดพุทธ-
 ศาสนาและศาสนาอื่น, กำนันผู้ใหญ่บ้าน, ครูใหญ่, กหบท, หัวหน้าคณงาน, ผู้แทนราษฎร,
 สมาชิกสภาจังหวัด, สมาชิกสภาตำบล และสุขาภิบาล ประธานกรรมการหรือนายกสมาคม
 หรือองค์การกุศลต่างๆ เป็นต้น บรรณารักษ์ควรเข้าขอความร่วมมือจากบุคคลทั้งกล่าวนี้ด้วย.

การดำเนินงานขั้นต่อไปก็คือการที่บรรณารักษ์เข้าไปถึงประชาชน โดยการเสนอ
 กิจกรรมที่มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเพื่อรับความสนใจ, การสนับสนุน และความ
 เข้าใจอันดีจากประชาชน หรือที่เราเรียกกันว่า “การประชาสัมพันธ์” นั้นเอง เหตุที่
 บรรณารักษ์ต้องทำการประชาสัมพันธ์ก็เพราะการที่เราเอาหนังสือวัสดุอื่น ๆ วางไว้อย่างมี
 ระเบียบและถูกต้องตามหลักวิชาการ ภายในห้องสมุดแต่อย่างเดียวนั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอ
 เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่สามารถจะบอกกล่าวใครได้ จั้บไปวางไว้ตรงไหนมันก็อยู่อย่างนั้นเฉยๆ

ไม่มีปากจะพูด การเสนอบริการจึงจำต้องอาศัยการโฆษณา, การประกาศข่าวร้อง, การประดิษฐ์เสริมแต่ง และการทำด้วยวิธีอื่นเพื่อให้สுகุณาและชักจูงให้ประชาชนหันมาสนใจห้องสมุด ทั้งนี้ทุกครั้งที่ห้องสมุดได้หนังสือใหม่มาหรือกิจกรรมใหม่ บรรณารักษ์จะต้องข่าวประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบว่า เขาจะได้รับประโยชน์อะไรจากห้องสมุดอีกในโอกาสต่อไป การเสนอบริการใหม่ๆ และการอำนวยความสะดวกให้กับท้องถิ่นโดยสม่ำเสมอจะเป็น เครื่อง กระทบ ความสัมพันธ์ ระหว่าง ห้องสมุด กับประชาชนให้ แน่นแฟ้น ยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนในที่สุดประชาชนจะมีความรู้สึกหรือทัศนคติว่าห้องสมุดได้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันที่เขาจะขาดเสียมิได้ หรือเป็นเสมือนสมบัติอันมีค่าส่วนตัวของเขาเองที่เกี่ยว เขาจะรักหวงแหนและจะเสนอตัวเข้ามาช่วยเหลืองานห้องสมุดเอง โดยมีต้องร้องขอ เพราะเขาต้องการที่จะให้สมบัติของเขาเจริญเติบโตขึ้น มีบริการดีขึ้น เพื่อเป็นศรีสง่าแก่ท้องถิ่นที่เขามีส่วนพัวพันอยู่ด้วย.

การประชาสัมพันธ์จะให้ ได้ผลจริงจังจะต้อง อาศัยกิจกรรม หรือบริการที่จะให้ผลประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนเสมอ กิจกรรมหรือบริการเพื่อการประชาสัมพันธ์ ที่ควรจัดให้มีเป็นประจำคือ

๑. ออกจดหมายหมุนเวียน (Questionnaire ; circular letters)
๒. แจกจุลสารหรืออนุสารและใบปลิว (Booklet ; pamphlet, leaflet, etc.)
๓. ทำรายชื่อหนังสือหรือบรรณานุกรม (Book list ; bibliography)
๔. จัดนิทรรศการ (Display)
๕. มีการแสดงหนังสือ (Exhibition)
๖. เปิดงานออกร้านขายหนังสือ (Book fairs)
๗. ฉายภาพยนตร์ (Movie ; Films ; Motion Pictures)
๘. จัดรายการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ (Radio and T.V. program)
๙. แจกความในหนังสือพิมพ์, วารสารหรือนิตยสาร หรือ วารสารข่าวภาพ (Newspaper ; Periodicals or Journals ; Magazine)
๑๐. ให้บริการต่าง ๆ (Services) ซึ่งห้องสมุดอาจจัดขึ้นได้ตามโอกาสเหมาะสม เช่น การแนะแนวการศึกษา การจัดโปรแกรมสนทนากันเรื่องหนังสือ การ

วิจารณ์หนังสือ การแสดงปาฐกถา การไต่สวน การจั๊กชมรมห้องสมุก เล่า
นิทาน รายการคนตรีและแสดงหุ่นกระบอก เป็นต้น.

กิจกรรมและบริการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ก่อน จะดำเนินงาน ทุกครั้งจะก้อง
ประชาสัมพันธ์ บอกกล่าวให้ประชาชนทราบถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการนั้นโดย
ละเอียดเสมอ ลอยด์ ยอร์จ รัฐบุรุษคนสำคัญของอังกฤษคนหนึ่งเคยกล่าวไว้ว่า "ทำไมเรา
จะต้องพูดถึงแต่สิ่งที่เราต้องการ การกระทำเช่นนั้นเป็นลักษณะของเด็กๆ นี้เอง มันเป็น
ความโง่อย่างซัดๆ ถูกแล้วท่านย่อมจะต้องเอาใจใส่ในสิ่งที่ท่านต้องการ และท่านจะเอาใจใส่
ในความต้องการของท่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่ความต้องการของท่าน ไม่มีใคร เอาใจใส่
เหมือนตัวของท่านเองหรอก เราทุกคนเหมือนกับท่านทั้งนั้น เราเอาใจใส่ในสิ่งที่เราต้องการ
กันนั้นวิธีเดียวในโลกนี้ที่เราจะจูงใจผู้อื่นก็คือ จงพูดถึงเรื่องสิ่งที่เขาต้องการและบอกเขาว่า
ทำอย่างไรเขาจึงจะได้สิ่งที่เขาต้องการนั้น" และอีกประการหนึ่งที่บรรณารักษ์ไม่ควรลืมก็คือ

๑. เตรียมกิจกรรมหรือบริการไว้พร้อม
๒. จัดทุกอย่างไว้เป็นระเบียบเรียบร้อยงดงามตา
๓. เปิดหนทางให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก
๔. ทำงานด้วยความเต็มใจ
๕. แต่งกายสะอาดหมกจก
๖. มีมารยาทอยู่ในลักษณะที่สังคมนิยม

ตามข้อแนะนำที่กล่าวมานี้ข้าพเจ้าเห็นด้วยเป็น อย่างยิ่งจึงใคร่ นำมา เผยแพร่ แก่
เพื่อนบรรณารักษ์ เพื่อจักใช้ประกอบพิจารณาในอันที่จะประกอบกิจกรรมสาธารณ
ประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป แต่ก่อนที่จะจบบทความนี้ข้าพเจ้าใคร่ขอกล่าวเพิ่มเติมสักเล็ก
น้อยว่า,

๑. การเปิดโอกาสหรือชักจูงให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ
ในกิจกรรมของห้องสมุกนั้น จะทำให้ห้องสมุกได้รับผลประโยชน์มากที่สุด.
๒. อธิปไตยที่ข้อที่ว่าด้วย วิริยะ หรือความอุตสาหะพยายามเป็นมณฑ์ขลังบท
หนึ่งในการทำงาน ขอให้ดูตัวอย่างใน "สามก๊ก" ซึ่งมีความว่า "...เล่าปี่จึงตอบว่า อัน

ธรรมคาจะปรารถนาของตักที่ย่อมประกอบด้วยความอุทสาหะจึงจะได้ ซึ่งเราทรมานกายมา
ทั้งนี้ที่ปรารถนาจะให้ได้ขงเบ้ง อนึ่งจะให้ขงเบ้งรู้ว่าเรามีความรักและเพียรเป็นอันมาก” ผล
ที่ได้รับคืออะไรย่อมทราบกันก็อยู่แล้ว.

๓. สังคหวัตถุธรรมของ พุทธศาสนา นำมาใช้ได้ทุกโอกาสเพื่อเป็นการ กระชับ
เกลียวสัมพันธ์หรือความเป็นมิตรให้แน่นแฟ้น สังคหวัตถุมี ๔ ประการ คือ ทาน คือการ
ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น บิยวาจา คือการเจรจาด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน อัตถจริยา คือ
การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น สมานัตตา คือการวางตนเสมอทันเสมอคั้นเสมอปลาย
ไม่ถือตน.

๔. ให้ก่อนรับ รัฐบาลบุรุษคนสำคัญของอเมริกา ๒ ท่านมีนโยบายตรงกันอยู่
ประการหนึ่งคือการให้เพื่อจะรับเอา นายพลคไวท์ ดี. ไอเซนเฮาเออร์ (Dwight D.
Eisenhower) และนายจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ท่านประธานาธิบดีคน
แรกได้แถลงต่อรัฐสภาเพื่อของบประมาณเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนา ท่าน
กล่าวเป็นใจความว่า ที่ท่านต้องใช้เงินช่วยเหลือต่างประเทศมากเช่นนี้มิใช่เป็นการให้แก่
เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการให้เพื่อที่จะได้มาเช่นกัน ส่วนประธานาธิบดีคนหลังท่านได้แสดง
สุนทรพจน์เมื่อครั้งปฏิญาณตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ค.ศ.
๑๙๖๑ มีความว่า ขอชนชาวอเมริกันโปรดอย่าถามว่าอเมริกาจะให้อะไรแก่เขาได้บ้าง แต่
โปรดถามตัวของเขาเองว่าเขาจะทำอะไรให้กับอเมริกาบ้าง การให้ก่อนรับนี้เป็นหลักจิตวิทยา
อันหนึ่งที่ชาวพุทธยึดถือมาช้านานแล้ว แต่เรามักจะมองข้ามไปเสีย “ถ้าท่านอยากให้เขา
ไหว้ท่าน ท่านต้องยกมือไหว้เขาก่อนเสมอ” นี่เป็นความจริง.

๕. การตอบขอบคุณ การตอบขอบคุณทุกครั้งที่ได้รับความช่วยเหลือนอกจาก
จะเป็นมารยาทอันดีของสังคมแล้วยังเป็นสมานไมตรีที่พิเศษอีกด้วย คนบางคนอาจทำงาน
เหน็ดเหนื่อยแทบขาดใจ เหตุผลนี้เพื่อนคนหนึ่งเคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เขาถูกบรรณารักษ์ต่าง
จังหวัดต่อว่าไม่ส่งหนังสือหรือข่าวสารไปให้บ้าง เขาได้ตอบไปว่าจะให้เขาส่งไปได้อย่างไร
กันเมื่อส่งไปแล้วไม่เคยได้รับหนังสือตอบเลยแม้แต่คำตอบรับ และยิ่งกว่านั้นบางคนไม่
เคยติดต่อบอกให้ทราบเลยว่าเขาต้องการได้อะไรบ้าง อยู่ ๆ ก็มาต่อว่า ใครจะไปตรัสรู้ว่า
เขาต้องการ อย่างนั้น อย่างนี้ จากเรื่องนี้จึงเป็นที่น่าเสียดายที่บรรณารักษ์ผู้นั้นต้องเสีย

ประโยชน์ไปเป็นอันมาก เนื่องจากค่าเพียง ๔-๕ คำว่า “หนังสือได้รับแล้วด้วยความขอบคุณ” เท่านั้น การปิดประกาศขอบคุณหรือคำชมเชยบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ห้องสมุดไว้ที่ตู้ปิดประกาศในห้องสมุดก็เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรข้ามไปเช่นเดียวกันเพราะเป็นการสนอง “ความหิวกระหายที่จะได้รับการยกย่อง” ตามหลักจิตวิทยาสังคมที่ถูกเป้าหมายที่สุดแม้จะเป็นรายชื่อของบุคคลที่ไม่ประสงค์จะออกนามก็ตาม.

๖. ส่วนราชการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มีกฎหมายเปิดให้มีโอกาสและหน้าที่เพื่อส่งเสริมการศึกษาไว้อย่างแจ่มชัดก็คือ :

(ก) เทศบาล พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ อนุ (๖) บัญญัติว่า “ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม” อนุ (๗) ว่า “หน้าที่อื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล”

(ข) สุขาภิบาล พระราชบัญญัติการจัดสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๒๕ อนุ (๙) ว่า “ให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของราษฎร” อนุ (๑๐) ว่า “หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของสุขาภิบาล”

(ค) องค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๔๖ บัญญัติว่า “ตำบลอาจมีหน้าที่ดำเนินกิจการส่วนตำบล ดังต่อไปนี้”

- (๖) ส่งเสริมให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (๑๑) ให้มีสถานที่ประชุม สนามนั่งเล่น และสนามกีฬา
- (๑๒) การส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ศิลปกรรม และสังคมสงเคราะห์
- (๑๓) กิจการอื่น ๆ เพื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎรและท้องถิ่น หรือหน้าที่อื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของกิจการส่วนตำบล
- (ง) องค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๙๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยเทศบาล และกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาลให้จังหวัดมีหน้าที่ ดำเนินกิจการส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้ :

- (๒) การประถมศึกษา การอาชีวศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมวัฒนธรรม
- (๑๑) การจัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมราษฎร
- (๑๖) กิจการอื่นๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎร และท้องถิ่นหรือหน้าที่อื่นซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่กิจการส่วนจังหวัด”

บรรณารักษ์จะได้ประโยชน์อย่างมากถ้าหาโอกาสเข้าปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่บริหารขององค์การต่างๆ เหล่านี้ ถึงโครงการและกิจกรรมที่ห้องสมุดจะดำเนินต่อไป หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่ควรลืมเชิญเขาทุกครั้งที่มีห้องสมุดจัดกิจกรรมหรือประชุม ยิ่งกว่านั้นถ้าให้โอกาสเขาได้เป็นกรรมการบริหารหรือที่ปรึกษาของห้องสมุดด้วย ก็จะได้ประโยชน์แก่ห้องสมุดในอันที่จะดำเนินงานตามความประสงค์อันเดียวกันคือเพื่อยกระดับการศึกษา, วัฒนธรรมความเป็นอยู่และอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศได้.

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นเหลือเกินว่า ถ้าเพื่อนบรรณารักษ์เริ่มลงมือดำเนินงานตามคำแนะนำนี้เสียตั้งแต่วันนี้แล้ว ท่านจะไม่ต้องมานั่งบ่นให้เสียเวลาอีกเลย จะเป็นบุคคลแก่ข้าพเจ้าอย่างยิ่งถ้าเพื่อนบรรณารักษ์ส่งข้อคิดเห็นที่ต่างออกไปหรือสนับสนุน หรือรายงานผลการปฏิบัติมายังวารสารนี้ เพื่อเป็นวิทยาทาน.

ก่อนที่จะจบบทความนี้ จะเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับเรื่องนั้นก็ตาม ข้าพเจ้าขออนุญาตนำสุนทรพจน์ ของประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี กล่าวในวันเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ค.ศ. ๑๙๖๑ ตอนหนึ่งมาลงไว้ในที่นี้คือ “.....And so, my fellow Americans : ask not what American will do for you - ask what you can do for your country.....My fellow citizens of the world, ask not what America will do for you, but what together we can do for the freedom for men.....”

เพื่อนชาวอเมริกันทั้งหลายของข้าพเจ้า: ขอจงอย่าถามว่า ชาวอเมริกันจะทำอะไรให้ท่าน—จงถามตัวท่านว่าท่านจะทำอะไรให้แก่ประเทศของท่าน เพื่อนร่วมโลกของข้าพเจ้าขอจงอย่าถามเพียงว่า อเมริกาจะทำอะไรให้ท่าน แต่จงถามว่าเราจะร่วมกันทำอะไรเพื่อความเป็นอิสระภาพของมนุษยชาติ.....”

หนังสือกับคนอ่าน

สุนิต ประภาสวัค

หนังสือกับคนอ่านในสมัยประมาณ ๓๐-๔๐ ปีที่แล้วมา กับสมัยปัจจุบันเรียกว่าได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เหตุหนึ่งก็คือ หนังสือสมัยนั้นกับสมัยนี้ไม่เหมือนกัน และคนอ่านคือตัวแทนของสังคม สังคมเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นหนังสือก็เปลี่ยนไปตามด้วย.

แต่คนอ่านมีหลายประเภท คนอ่านประเภทโตเล่าจึงจะเรียกว่าตัวแทนของคนอ่านส่วนมาก และกลายเป็นตัวแทนของสังคมที่จะปรากฏสะท้อนตัวเองอยู่ในหนังสือของยุคนั้น ๆ ถ้าจะพูดเป็นกลาง ๆ ในปัจจุบันนี้แล้ว คนอ่านส่วนมาก ที่มีจำนวนมากและมีอิทธิพลเหนือตลาดหนังสือ ก็ได้แก่พวกเราคนธรรมดาชนกลางที่เห็น ๆ กันอยู่ แต่ถ้าจะพูดถึงสมัยที่เพิ่งเริ่มมีนวนิยาย, บทละคร, และเรื่องสั้น คนอ่านส่วนมากก็น่าจะได้แก่ชนชั้นที่มีความรู้ดีกว่าในปัจจุบัน เพราะสมัยนั้นคนธรรมดาทั่วไปยังอ่านหนังสือกันไม่ค่อยออกมากนัก หรืออ่านออกก็ยังไม่นิยมการอ่านหนังสือเท่าใดนัก ดังนั้นสมัยแรกเริ่มนวนิยายและเรื่องสั้นของไทย ซึ่งน่าจะเป็นสมัย "ละครแห่งชีวิต" ของ ม.จ. อากาศคำเริง สมัย "ลัทธิวิทยา" และ "ความพยายาม" ของ "แม่วัน" นั้น หนังสือที่เขียนจึงอยู่ข้างกมคาย และสำนวนก็เป็นพื้น ๆ แบบไทย ๆ ใช้คำพูดง่าย ๆ มีความหมาย จะบรรยายหรือพรรณนาอะไรก็ฟังแบบเนียนถึงขั้นหนังสือจีนดี และถ้าเป็นเรื่องแปล ก็มักจะแปลเป็นไทย ๆ จนกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย ๆ และลักษณะไทย ๆ แท้จริง เช่นเรื่อง "กามนิศ-วาสิฏฐี" เรื่อง "สร้อยคอเพชร" และเรื่อง "นิทานเวตาล" เป็นต้น แม้แต่เรื่อง "ความพยายาม" ซึ่งในต้นฉบับเดิมก็ไม่ค่อยจะถือกันว่าเป็นวรรณกรรมชั้นดีอะไรนัก แต่เมื่อแปลเป็นไทยแล้วก็มีคนนิยมมากจนจะกลายเป็นวรรณกรรมไปแล้ว นับว่าผู้เขียนคนไทยเหล่านี้ ได้เจียรไนเพชรหรือพลอยของเดิมเสียใหม่ให้เหมาะสมกับเรือนแหวนแบบไทย จึงเหมาะกับคนไทยผู้เป็นผู้อ่าน ทั้งนี้หมายรวมทั้งพระราชนิพนธ์บทละครพูดและนิทานในรัชกาลที่ ๖ ด้วยเช่น "เสือแก้ว" และ "หาเมียให้ผัว" เป็นต้น.

แต่นั้นแหละ คนอ่านสมัยนั้นย่อมมีไม่มากเท่าสมัยนี้ เมื่อแรกๆ ก็แทบจะกล่าวได้ว่า อ่านกันเอง เขียนกันเอง ในบรรดาผู้รักการอ่านการเขียนเสียมากกว่า ต่อมาการอ่านหนังสือ เขียนหนังสือประเภทนวนิยายจึงได้แพร่หลายขึ้น นับแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา คนชั้นกลางเริ่มนิยมนวนิยายของ "คอกไม้สด" เช่น พวกที่ทำราชการ มักเป็นนักอ่านหนังสือชั้นเยี่ยม คือ อ่านตะทุกประเภท และบางครั้งก็เขียน นวนิยายลง "เสนาศึกษา และแพทยศาสตร์" บางคนเป็นหมอ แต่เป็นนักอ่านที่ดี รับ "ประมวญมารค" เป็นประจำเพราะชอบเรื่องขบขันชวนคิด ของ น.ม.ส.

หนังสือพิมพ์รายวันชั้นดีก็คือ "ประมวญวัน" เพราะคนคิดใจบทความของ น.ม.ส. เหมือนกับคนในปัจจุบันชอบอ่านบทความใน "สยามรัฐ" ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช.

ส่วนการ์ตูนชั้นดีที่อยู่หลังปก "ประมวญวัน" เหมือนกัน แต่เป็นรายสัปดาห์ผู้ปากกลอนโดย "พ. ณ ประมวญมารค" เป็นกลอน ๔ คำ ๔ วรรคง่าย ๆ อ่านเข้าใจง่าย ไม่มีสิ่งใดแสดง หรือเป็นพิษแก่เด็ก ภาพฝีมือ "เหม เวชกร" ซึ่งระยะนั้นเขียนภาพเหมาะสำหรับเด็กมากกว่าเดี๋ยวนี้ นักอ่านส่วนมากในสมัยนั้นก็ได้แก่ชนชั้นกลางๆ ที่มีอาชีพเป็นหลักฐานดีพอสมควร คนพวกนี้ชอบ "คอกไม้สด" มาก เริ่มแต่บิดาชอบก่อน ต่อมารรยาชอบ และลูกๆ ชอบ ลูกๆ ก็เอาขี้ปากแม่ไปเล่าที่โรงเรียน เพราะลูกๆ ก็เพิ่งจะอยู่ประถมสามหรือประถมสี่ นวนิยายเล่มแรกๆ ของคอกไม้สด ก็คือ ความผิดครั้งแรก, กรรมเก่า, หนึ่งในร้อย ใครๆ ก็วิจารณ์ "วไล" ว่าสวย อ่อนหวาน งดงาม ชอบสนุก วไลชอบคุณหลวงปราโมทย์เพราะคุณหลวงกลองแกล้ว มีมารยาทดี เป็นสุภาพบุรุษ, ช่างเอาใจ, เจ้าชู้ และน่ารัก ส่วนคุณหลวงนฤบาลคนนั้น เป็นๆ เทินๆ ในสายตาของหญิงสาว กว่าวไลจะรู้ว่าเลือกคนผิดก็สายเสียแล้ว และนับว่าเป็น "ความผิดครั้งแรก" ที่เจ้าตัวยอมรับโดยไม่อยากจะแก้ความผิดใดๆ ให้กันดี ตามแบบวัฒนธรรมไทยที่ไม่ชอบมีสามีคนที่สอง การตัดสินใจระหว่าง "ความดี" กับ ความรักหรือความพอใจของคนเรานั้น อาจเป็น "ความผิดครั้งแรก" ทรายอยู่ชีวิตของหญิงสาวได้เสมอ นั่นเป็นข้อวิจารณ์ที่บรรดานักอ่านรุ่น ๓๐ ปีมาแล้ว ก็ครั้งคุณแม่ยังสาว วิจารณ์ไว้ และลูกๆ ก็จำคำแม่ไปที่โรงเรียน เพื่อนๆ ของลูกๆ ก็เพิ่งพอๆ กัน บอกว่า "ฮือ ฉันชอบความผิดครั้งแรก เหมือนกะเธอนะแหละ และฉันก็ชอบ "แม่ศรีเรือน" ของ พ. เนศวรรังษีที่ลงในประชาชาติด้วย เธอ

เคยอ่านไหม? พี่ๆ ฉันว่าดีมาก พิมพาเป็นพี่ใหญ่ใจเย็น เป็นแม่บ้านดูแลน้องๆ ให้พ่อ พิมพาดีมาก และสอนน้องๆ เป็นคติ พร้มเพราะเป็นน้องสุดท้อง งอนและเอาแต่ใจตัว” แล้ววันรุ่งขึ้น นักวิจารณ์ตัวเล็ก ๘-๙ ขวบคนนั้น ก็แบกหนังสือ “แม่ศรีเรือน” มาอ่าน ให้เพื่อนตัวเล็กๆ ตรงข้อความที่พิมพาสอนน้องเป็นคติกินใจไม่ให้้องหนีตามคุณรักไป ความจริงนักวิจารณ์รุ่นจิ๋วสองคนนี้ก็ยังไม่รู้เรื่องที่ตนอ่านเท่าไรนัก เพียงแต่จำพี่ๆ และ นวนตามาอีกทีหนึ่ง แต่ก็พอแสดงให้เห็นได้ว่า คนอ่านในสมัยนั้นนิยมอ่านเรื่องเช่นไร นักอ่านในยุคนั้นหมั่นขยันซื้อหนังสือ และที่ซื้อแล้วถูกขอยืมไปแล้วค่อยๆ หายไป จนในที่สุดหายเกลี้ยงหมดก็คือหนังสือของ “ดอกไม้มงคล”

ในวงสนทนา คนไหนเอ่ยถึงตัวละครตัวเด่นๆ ของ “ดอกไม้มงคล” ขึ้นมา คนอื่นๆ ก็มักจะรู้จักดี “ดอกไม้มงคล” ศึกษิมฝีปากนักอ่านส่วนมาก และได้รับคำสรรเสริญทั่วไปอยู่พักใหญ่ พวกผู้หญิงที่เป็นภรรยาที่ดี แต่มีสามีที่ยังหลงรักคู่รักเก่าอยู่ ก็ชอบอ่านเรื่อง “นิจ” และก็ชอบมาก เพราะคิดเอาเองได้ว่าตนคือ “นิจ” ผู้ถูกแม่ผัวว่า “สมน้ำหน้า ขึ้นรถตาม หิงผัวจนตัวเจ็บ” มีคู่ปรับไม่แพ้ “รัศมีมวยโต” และยังมีสุภาพสตรีที่เป็นผู้ใหญ่คอยเข้าข้าง ช่วยเหลือเหมือน “นิจ” เหมือนกัน ส่วนหญิงสาวๆ ที่คิดว่าตนสวย, มีเสน่ห์, อ่อนหวาน ก็มักจะเปลือทำ “หวาน” กับใครๆ แบบ “วไล” จนชายผู้เคราะห์ร้ายออกหักไปเพราะความคะนอง นำเสียดายที่คนอ่านบางคนเข้าใจ “วไล” ไม่เพียงพอ จึงเอาอย่างผิดๆ ไป ทั้งๆ ที่ วไลเองก็ อ่อนโยนกับทั้งบุรุษและสตรี หากได้แก่งทำ “หวาน” เฉพาะกับพวกผู้ชาย เท่านั้นไม่

นอกจากนั้น คนที่ช่างคิดสักหน่อย ก็จะชอบ “วิมล” ในเรื่อง “ผู้ดี” มากกว่า เรื่องอื่นๆ เรื่องนี้หลายคนเห็นว่าเป็นนวนิยายชั้นเอกของ “ดอกไม้มงคล” “วิมล” เป็นผู้ดีแท้ที่หน้าใจ และมีน้ำใจเข้มแข็ง นับถือแม่แต่ผู้ใจดี ทั้งไม่ยอมอ่อนแอพ่ายแพ้แก่อุปสรรคใดๆ

ส่วนคนอ่านที่ซื่อซงสาร เห็นผู้ชายคนไหนใจดีเหมือนพระ ถูกแม่ และพี่น้องเอาเปรียบก็มักจะว่า “เหมือนคุณหลวงอรรถกดีวิชัย ใน “หนึ่งในร้อย” ที่เดียวซึ่งใจดี หัวเราะทีไร ร้อย อ้ายเจ๊กบอยเอาน้ำรดหัวก็ไม่ว่า แล้วตอนที่แกไม่สบายตัวร้อนจึก แม่ก็ย่องๆ เข้าไปคลำตัว แล้วก็ย่องออกไป ไม่มีใครเข้าใจแก มีแต่เอาเปรียบ คนเรานั้น

ยิ่งยอมก็ยิ่งถูกเอาเปรียบเรื่อยไป” แม้เรื่อง “นี่แหละโลก” ที่บางคนร้องว่า “ไม่ค่อยดี หนักเกินไป ฉันไม่ค่อยชอบ” แต่อีกหลายสิบคนพากันยกย่องลงความเห็นว่าเป็นนวนิยายชั้นเอกเยี่ยมยอดของ “คอกไม้สด” ผู้อ่านพากันวิจารณ์ว่า “คอกไม้สด” เขียนลึกซึ้งชั้น เพราะรู้จักความขมขื่นในโลกอันขุ่นเหยงหนึ่มากขึ้นแล้ว แต่ในเวลาเดียวกัน “ยาขอบ” เขียนวิจารณ์ว่า “นี่แหละโลก นี่ละกรรมังคือคอกไม้สด” ในบทความนั้น ยาขอบบอกว่า ตนไม่เคยอ่านหนังสือคอกไม้สดมาก่อนเลย จนวันหนึ่ง ถูกทิ้งให้คอยเพื่อน ไม่มีอะไรทำ มีหนังสือ “นี่แหละโลก” วางอยู่ ก็อ่านเรื่อยไปจนจนก่อนเล่มไม่รู้เรื่องเลย ตัวละครมาก และลึบสน เขาจึงพลิกอ่านตอนจบของเล่มก่อน แล้วเขาก็กลับมาอ่านใหม่ตอนต้นเรื่อง ที่นี้เขาก็อ่านได้อย่างออกรส และสนุก ได้ทั้งความหมาย เขาสรุปว่า การแต่งหนังสือแบบนี้ละมั่งที่ทำให้ คอกไม้สดมีชื่อเสียงและทำให้คนคิดใจอ่านมาก คือแต่งหนังสือเหมือนผูกประทุกลให้คนงงแบบเรื่องจีน ต้องรู้เรื่องตอนท้ายเสียก่อนจึงจะเข้าใจ คำวิจารณ์ของ “ยาขอบ” ไม่ถูกต้อง แต่ “คอกไม้สด” ก็ไม่ได้ได้ตอบประการใด.

ความจริงผู้อ่านทั่วไปที่ชอบ “คอกไม้สด” กันมากนั้น ย่อมทราบดีว่าตนชอบเพราะเหตุใด ชอบเพราะ “คอกไม้สด” ไม่พาผู้อ่านไปสู่ดินแดนที่เกินความจริง ตัวละคร และสังคมในเรื่องตลอดจนเนื้อเรื่องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ สมเหตุสมผล และตัวละครแต่ละตัวแตกต่างกันไป เต็มขึ้นมาเหมือนคนจริงๆ ตัวละครเหล่านั้นได้รับความเห็นใจจากผู้แต่งเพียงพอจึงสมจริง และเฉพาะตัวเอกของเรื่องนั้นน่าเห็นใจ จนผู้อ่านคล้อยตามและมีเรื่องราวที่คล้ายคลึงกับในชีวิตจริง ๆ ที่ผู้อ่านอาจจินตนาการได้ว่าตนก็เหมือนกับตัวละครนั้น ๆ ใน “นี่แหละโลก” ศัลยาเป็นตัวละครที่ผู้อ่านทั่วไปไม่คิดว่าตนจะเป็นเช่นนั้น.

แต่ถึงกระนั้น ศัลยา ก็ได้รับความเห็นใจจากผู้แต่งเพียงพอ ผู้แต่งได้แสดงภาพชีวิตแบบหนึ่งที่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง ความไม่สมประสงค์และความสลัดใจ ให้ผู้อ่านได้เห็น “ปรัชญา” ของศัลยาได้เป็นอย่างดี แม้ความรู้สึกเมื่อใกล้จะตายก็เขียนได้ดีราวกับผู้เขียนเคยตายมาแล้ว.

อนึ่ง ตัวประกอบในเรื่องต่าง ๆ ก็เด่นออกมาเหมือนคนจริงๆ ไม่แพ้ตัวเอกในเรื่อง เช่น เจริญ ในเรื่อง “ความผิดครั้งแรก” นุช ในเรื่อง “ชัยชนะของหลวงนฤบาล” ประสิทธิ์ ในเรื่อง “หนึ่งในร้อย” และ นายชด ในเรื่อง “นี่แหละโลก” เป็นต้น.

นอกจากความสามารถในการสร้างตัวละครและดำเนินเรื่องแล้ว “คอกไม้สต” ยังเป็นนักเขียนที่ช่างสังเกต ละเอียดยิบ, ประณีต, ยกเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ จากชีวิตจริงมาประกอบการเขียน เช่นในการเลียงพระ คนไทยเราส่วนมากก็ยกอาหารเหลือพระมาเลี้ยงคน ทำให้ตัวละครในเรื่องนึกใจว่ากินไม่ลง หรือเช่น ยรรยง สังเกตว่าพี่ชายเพิ่งตื่นนอนใหม่ๆ ยังอารมณ์ไม่ค่อยดี เพราะเคยคนใช้ทักๆ เข้าเสียดๆ ก็รอให้พี่ชายจุกบู่หรือสูบให้หมดมวนเสียก่อนจะได้อารมณ์ดี แล้วจึงจะพูดอะไรของตัว แต่แล้วน้องชายก็ใจร้อน บหรียังไม่ทันถึงครึ่งมวนก็พุดบั้งออกไป ทั้งนี้เป็นต้น หรือตอนบรรยายโวหาร เช่น บรรยายห้องของภรรยานั้น “นั่นทวน” ผู้เขียนบรรยายได้ละเอียดยิบไม่ได้เอ่ยคำว่า “เรียบร้อย, สะอาด, เป็นระเบียบ” แต่บรรยายได้ตักจนผู้อ่านเห็นภาพคล้ายๆ ห้องนางแก้วกริยา ฉะนั้น.

บัดนี้ “คอกไม้สต” ได้จากโลกนี้ไปแล้ว แต่อิทธิพลหนังสือของ “คอกไม้สต” ยังหมดไม่ไป - นักประพันธ์สตรีรุ่นหลัง ๆ บางคนได้นำวิธีแต่ง (style) ตลอดจนเนื้อเรื่อง (Plot) ของ “คอกไม้สต” มาใช้แต่งนวนิยายในปัจจุบันเป็นจำนวนไม่น้อย การทำเช่นนั้นไม่เป็นการลอกแบบ และไม่ผิดเสียหายอะไร เพราะอันที่จริงในวงการหนังสือนี้ เนื้อเรื่องก็มักจะซ้ำเก่าอยู่เสมอ ชั่วแต่ว่า แต่ละคนมีวิธีดำเนินเนื้อเรื่องให้เห็นสมจริงต่างกันไป เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักเขียนนวนิยายอังกฤษชื่ออเล็ก วอท์ (Alec Waugh) ปาฐกถาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวว่า Plot หรือเนื้อเรื่องนั้น อันที่จริงก็ซ้ำ ๆ กันกับที่เชกสเปียร์เคยแต่งไว้แล้วทั้งนั้น เช่นเรื่องรัก (โรมิโอกับจูเลียต) เรื่องความพยายบาทแก้แค้น (Hamlet) เรื่องความอกตัญญู (King Lear) เรื่องความคลั่งไคล้โหดหลง (คลีโอพัตรา) เรื่องความอิจฉาริษยาหึงหวง (Othello) เรื่องความทะเยอทะยานมักใหญ่ใฝ่สูง (Macbeth) ทั้งนี้เป็นต้น.

ในสมัยเดียวกับ “คอกไม้สต” นักเขียนในเทือกเดียวกัน ก็ได้แก่ “พ. เนตรรังษี” เขียนเรื่องเรียบ ๆ มีคำพูดดี ๆ แสดงภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในสมัยนั้น จัดได้ว่าเป็นนวนิยายประเภท manners เช่นเดียวกัน คือสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตคนในสมัยนั้น ในด้านความคิดเห็นของคนในชุมชนรวมทั้งเรื่องการสมาคม มารยาท ประเพณี และศีลธรรม จรรยาด้วย หากจะเทียบ “คอกไม้สต” กับนักประพันธ์อังกฤษ ก็เทียบได้กับ “เจน ออสเตน” ทั้งคู่เขียนนวนิยายแสดงภาพชีวิตของคนในวงสมาคมของผู้ประพันธ์เอง ในยุคสมัยที่ตนยังมีชีวิตอยู่.

ส่วนนักประพันธ์ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งเหนือผู้อ่านในยุคเดียวกับ "คอกไม้สด" อีกคนหนึ่งก็คือ "ยาขอบ" "ยาขอบ" ต่างกับ "คอกไม้สด" มาก เขามีได้สนใจกับเรื่องมารยาท การสมาคมหรือวัฒนธรรม แต่มุ่งแสดงความรู้สึก ความเห็น ความรัก และการมกมกายมากกว่า.

นวนิยายของเขาเป็นแบบมหากาพย์สมัยใหม่ ที่เรียกว่า โรมานซ์ (romance) มากกว่านวนิยาย (novel) ถึงแม้จะเห็นว่า "ผู้ชนะสิบทิศ" ไม่ได้เป็นนวนิยายแท้แท้ แต่เป็นเรื่องรักหรือการผจญภัยของจอมนักรักล้นทองนั่นเอง.

"ยาขอบ" คู่ออกจะเป็นบรมครูของนักเขียนหนุ่มนักรักตำนานกล้า และการมกมกายทั้งหลาย เช่น "อิงอร" เป็นต้น อย่างไรก็ตาม "ยาขอบ" ได้แต่งเรื่องสั้น ๆ ไว้หลายเรื่องด้วยกันและแสดงถึงความเข้าใจผู้หญิงของผู้ประพันธ์เป็นอย่างดี เช่นเรื่อง "กงเกวียนกำเกวียน" และเรื่อง "หลังจากผู้ชาย" ส่วนเรื่อง "มุ่มมิด" นั้น เป็นเรื่องสั้นที่ดีที่สุดของ "ยาขอบ" และทำให้นามปากกาที่มีค่าขึ้นมากในวงวรรณกรรม.

นอกจาก "ยาขอบ" แล้ว นักเขียนเรื่องสั้นของไทยในปัจจุบันนี้ที่น่าสรรเสริญยิ่งก็คือ "มนัส จรรย์งค์" เขาเขียนเรื่องได้อย่างไทยแท้ และใช้วัตถุดิบที่เขาได้พบเห็นจริง ๆ ความท้องถิ่นของไทยมีเนื้อเรื่องแปลก และตำนานไทย ๆ แต่มิได้พกเอาบรรยากาศเก่า ๆ ปร่าปร่า มาตระหลบกรุ่นอย่างนิยายของ "ไม้เมืองเดิม" และมีได้มีปริมาณมากอย่าง "เรียมเอง".

บัดนี้ การแต่งนวนิยายและเรื่องสั้นได้ก้าวหน้าไปมาก นักเขียนมีมากขึ้น คนอ่านก็มีมากขึ้น แต่เนื่องจากชีวิตสังคมในปัจจุบันอยู่ข้างจะยุ่งซับซ้อน มีปัญหาเศรษฐกิจ ต้องทำมาหากินหาเลี้ยงครอบครัวให้พอเพียงไปเดือนหนึ่ง ๆ มีปัญหาภรรยา น้อย, ภรรยาหลง และปัญหาอื่น ๆ อีกมาก ชีวิตประจำวันมิได้เอื้อเอื้อความสุขสำราญสบาย ๆ อย่างเมื่อ ๓๐-๕๐ ปีก่อน เรื่องสั้นและนวนิยายในปัจจุบันจึงมีหลายรส, หลายแบบ นวนิยายที่ดีเด่นในยุคนี้ คือ "สี่แผ่นดิน" ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตในชนชั้นสูงเรื่อยมาจนปัจจุบัน ทำให้ผู้อ่านได้ข้อคิดเชิงปรัชญาว่า ชีวิตคนเรานี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอนิจจัง ตัวละครหนุ่ม ๆ สาว ๆ ในเรื่องไป ๆ ก็แก่เฒ่าร่วงโรยไปตาม ๆ กัน นับว่าคุ้มค่าผู้ที่แต่งได้ลงทุนลงแรงอย่างประณีตบรรจงและฉลาดคมคาย แสดงภาพชีวิตจริงๆ ให้ปรากฏ

แก่ตาผู้อ่านในรูปเล่มหนังสือ ซึ่งหนาตะอะอ้วนอ้วนยัยถึงสองเล่ม ปัจจุบันนี้ ได้กลายเป็น
อดีตและจะจับยัดจับถือมันคงอย่างไรก็ไม่ได้อีกต่อไป.

คงได้กล่าวแล้วว่า ในปัจจุบันนี้มีหนังสือนานาชนิด ที่แหวกแนว บู้ กั้นกัน
โลดโผน หรือเป็นไปในทำนองศิลปะอนาจารก็มีอยู่ สอดแซงอยู่ แม้หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์
ซึ่งผู้อ่านวัยรุ่นก็มักจะไปอ่านพบเข้าตามร้านตัดผม และร้านกาแฟ แต่ประธานก็อ่านสตรี
ทั่วไปนั้น ไม่ค่อยนิยมเรื่องบู้ เรื่องโป๊ ฯลฯ มากเท่าเรื่องเบา ๆ จุ่ม ๆ จิม ๆ หึงส์หวงกัน
ไปมา นักเขียนบางคนเขียนเรื่องเดี่ยวซ้ำ ๆ กันแต่แต่งคำพูดเสียใหม่ คนก็ยังนิยมอ่าน เพราะ
อ่านได้สบาย ไม่ต้องคิดอะไรมาก และแก้ราคาอยู่ในยุคอันสับสนนี้ได้ กว๊ยเหตุนี้ นักเขียน
ประเภทนี้จึงค่อนข้าง "ขายดี" อยู่ในปัจจุบัน.

อย่างไรก็ดี มีนักอ่านหลายกลุ่มที่ได้เล็งนิยมนวนิยายและเรื่องสั้น หันไปอ่าน
หนังสืออีกประเภทหนึ่งแล้วเป็นส่วนมาก ความยุ่งยากในโลก ความแข่งขันชิงดี ความ
ไกลลาหล วุ่นวาย ความทุกข์ที่แต่ละคนได้รับในชีวิต หรือความสุขที่แต่ละคนต้องขวนขวาย
หาจนเหน็ดเหนื่อย หรือแม้แต่ความสุขที่ไม่ต้องขวนขวายหา ยิ่งนำเบื่อหน่าย เหล่านี้ ทำ
ให้คนเราเกิดความเข็ดหลาบ และหาทางแสวงหาความสุขที่ดีกว่านั้นขึ้นไป คนเหล่านี้จึง
หันไปหา "ธรรมะ" มีหลายกลุ่ม, หลายสมาคม, หลายองค์การ, ไ้หันไปอ่านหนังสือของ
ท่านพุทธทาสภิกขุบ้าง ท่านปัญญานันทะบ้าง และหนังสือของท่านพุทธทาสนั้นมีมากเล่ม
ล้วนแต่หน้าอ่าน น่าคิด และชวนให้เล็งคิดวุ่น เหมาะกับยุคอันวุ่นวายนี้ เช่นเรื่อง "หลัก
พระพุทธศาสนา" "แก่นพุทธศาสนา" "ปริศนาธรรม" "รวมเรื่องยาว" "รวมเรื่องสั้น"
"ตัวกูของกู" "สูตรของเหวยหล่าง" เป็นต้น หนังสือประเภทนี้ถ้าจะถือเป็นวรรณกรรม
ก็จัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมสูงสุด มีค่าทั้งในทางศิลปะวรรณคดี และปรัชญา และที่สูงยิ่ง
กว่านั้นก็คือคำแห่งธรรมะ ที่ช่วยดับทุกข์ในจิตใจของบุคคลให้เบาบาง ให้อยู่ได้ในโลกด้วย
ความสงบเย็นใจขึ้น โดยไม่เลือกชั้นวรรณะว่าจะเป็นชนชั้นกลาง, ชั้นสูง, หรือชั้นใด ๆ
เพราะในหนังสือเหล่านี้ "กรรมย่อมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์" หากมีชั้นใด ๆ ชัดขึ้นแต่อย่าง
ใดไม่ ปัญหาต่างๆ แต่เดิมกลายเป็นความโง่, หลงผิดเพราะคอยตระหนักรู้ความจริงขึ้นมา
ว่า ปัญหาที่แท้จริงก็คือ ปัญหาที่จะนำมาซึ่งความดับทุกข์ ทำให้เกิดความสงบ, สะอาด,
สว่างในบั้นปลาย,

ปัจจุบันมีผู้อ่านหนังสือธรรมะกันมากขึ้น บางคนซื้อแจก พิมพ์แจก และบางองค์การก็เชิญท่านพุทธทาสไปปาฐกถาเนื่องๆ จึงมีคนสนใจฟัง สนใจอ่าน และปฏิบัติธรรมมากขึ้น และเป็นที่น่ายินดีว่าผู้เขียน "สี่แผ่นดิน" เองก็ได้เป็นผู้ร่วมอภิปรายซักถามเรื่องธรรมะกับท่านพุทธทาสให้คนทั่วไปเข้าใจธรรมะยิ่งขึ้น.

สรุปได้ว่า หนังสือไทยกับผู้อ่านใน ๓๐-๔๐ ปีที่แล้วมานี้ ได้วิวัฒนาการมาเป็นสองสาย สายหนึ่งเส้นกราฟโค้งลงในด้านคุณภาพ และสูงขึ้นในปริมาณ อีกสายหนึ่งเส้นกราฟโค้งขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ จึงพอจะกล่าวได้ว่า ในเมืองไทยเราในระยะ ๓๐-๔๐ ปีนี้ วิวัฒนาการเรื่องหนังสือกับผู้อ่านอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ.

การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก

พจนานา เตชะกัณณะ

ผู้เรียบเรียงได้ติดต่อกับปะเพื่อสังเกตความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กหญิงคนหนึ่ง ซึ่งมีอายุ ๘ ปีเศษ กำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ การติดต่อกับเด็กหญิงผู้นี้ได้ทำเป็นวัน ๆ นานประมาณ ๑ เดือนติดต่อกันไป.

ผู้เรียบเรียงได้สังเกตและได้บันทึกไว้โดยตลอด จึงขอรายงานการสังเกตคราวนั้นโดยเขียนเป็นวัน ๆ ไป ตามเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้น แต่ขอใช้ชื่อสมมุติของเด็กหญิงผู้นั้นแทนว่า "น้อย" ก็จะได้อารมณ์เป็นลำดับไป:

พื้นฐานทางบ้าน : ค.ญ. น้อย เป็นบุตรคนที่ ๓ ของคนงานที่อยู่ในโรงเรียนประจำแห่งหนึ่ง จังหวัดธนบุรี มารดาชายกาแฟและขนมเล็ก ๆ น้อย ๆ ในโรงเรียน ดังนั้น บางเวลาจึงต้องช่วยมารดาล้างถ้วยกาแฟบ้าง เมื่อกลับจากโรงเรียนหรือเวลาว่าง ในบริเวณโรงเรียนมีครอบครัวของคนอยู่หลายครอบครัว ซึ่งมีบุตรอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ดังนั้น ค.ญ. น้อย จึงมีเพื่อนเล่นในระดับอายุใกล้เคียงกันและฐานะเท่าเทียมกันเล่นด้วยกันเมื่ออยู่ที่บ้าน ตามปกติ ค.ญ. น้อย เป็นคนพูดน้อย และมีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย.

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ วันนั้นขอยืมหนังสือจากห้องสมุดมา ๒ เล่ม คือ เรื่องส้มทอง ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย ปราณี พุกภักดี กับเรื่อง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชของ พระปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษณ์) คิดว่าจะลองให้ทดลองอ่านดู ปรากฏว่า ค.ญ. น้อย เลือกเอาหนังสือเรื่องส้มทองไปอ่าน โดยให้เหตุผลว่าชอบอ่านหนังสือนิทาน.

หนังสือเรื่องส้มทองนี้เป็นนิทานในประเทศสเปน เล่าถึงคโกลบุตรชายของหญิงเลี้ยงแกะ ซึ่งได้ออกเดินทางไปหาหญิงงามมาเป็นภรรยา หญิงชราคนหนึ่งได้นำให้ไปหาที่สวนส้มทอง เขาจึงไปถามหาทางไปที่ปราสาทของพระอาทิตย์ พระจันทร์ และลม ในที่สุดก็พบเขาจึงเก็บส้มทองมา ๓ ผล ระหว่างทางเขาปอกส้ม ๒ ผล ปรากฏว่ามีนางงามออกมาแต่ก็หนีเขาไป เขาจึงปอกส้มผลที่สามและได้นางงามกลับมาด้วย ขณะเดินทางกลับมาถึง

โรงแรมแห่งหนึ่ง แม่มดได้ทำให้นางงามของเขากลายเป็นนก เขาจึงไปอ้อนวอนหญิงชราให้ช่วยให้นางกลับมาเป็นคนตามเดิม แล้วทั้งสองก็เดินทางกลับไปห้ามารคาเพื่อให้แต่งงานให้เขา.

หนังสือเล่มนี้ขนาดกำลังพอเหมาะ ไม่หนาไม่บางเกินไป ตัวหนังสือชัดเจนพอใช้ ไม่เบียดชิดกันจนเกินไป แต่มีข้อเสียอยู่ตรงที่ว่ามีรูปภาพเพียงรูปเดียว และไม่มีคำบรรยายภาพ ออกจะน้อยไปสำหรับหนังสืออ่านสำหรับเด็ก กระดาษบาง การเข้ารูปเล่มไม่แข็งแรง ถ้าอ่านบ่อยๆ หรือจับหลายมืออาจจะขาดได้ง่าย แต่ก็เป็นที่สนใจของค.ญ. น้อย คงเป็นเพราะเด็กในวัยนี้ชอบอ่านและฟังนิทาน เมื่อเขาอ่านจบแล้วเขาบอกว่าเขาสนุกดี แม้ขณะที่อ่านจะมีคำบางคำที่เขาอ่านไม่เข้าใจและอ่านไม่ได้ เช่นคำว่า สเปญ และ เพศ แต่เมื่ออธิบายให้ฟังแล้วก็เข้าใจดี และก็อ่านโดยตั้งใจออกตั้งใจจนจบโดยไม่พักเลย.

วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๐๓ ระหว่างนี้ โรงเรียนบึงเทนม ในตอนกลางวัน ค.ญ. น้อย ต้องช่วยแม่ชายของและล้างถ้วยกาแฟ หลังรับประทานอาหารเย็นแล้วจึงชวนมาอ่านหนังสือเรื่อง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (แพ ตาละลักษณ) แต่ ค.ญ. น้อย ไม่ค่อยสนใจนัก รับไปพลิกๆดู แล้วส่งคืนมา บอกว่าไม่ชอบอ่าน เมื่อถามว่าทำไมจึงไม่ชอบ ก็บอกว่าตัวหนังสือเล็กเกินไป เมื่อบอกให้ลองอ่านดูสิ ก็รับไปอ่านดูสักครู่ แล้วบอกว่าอ่านไม่ค่อยรู้เรื่อง.

หนังสือเล่มนี้เป็นประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นพระภิกษุที่มีชื่อเสียงมากในแผ่นดินสมเด็จพระบรมโกษฐ์ โดยเล่ากันว่า เดิมชื่อทอง คำพร่าบิดามารดา อาศัยอยู่กับพี่สาว แต่วันหนึ่งถูกตีจึงหนีไปอาศัยอยู่ที่ศาลาวัค อดหยากมากจนวันหนึ่งเล่นน้ำอยู่ เห็นเปลือกแดงโมลอยน้ำมา จึงดำน้ำลงไปแกะเปลือกแดงโมได้น้ำ เพื่อนจึงเรียกว่า แดงโมแต่นั้นมา ต่อมาสมภารเจ้าวัครับอุปการะให้ศึกษาเล่าเรียน ด้วยความเฉลียวฉลาดไม่ว่าเรียนอะไรก็ทำได้แม่นยำ จนสามารถสอบปริญญ์ธรรมได้เมื่ออายุ ๑๖ ปี และได้เป็นที่พระสุวรรณมุนีในรัชกาลต่อมา ในที่สุดได้กลับไปปฏิสังขรณ์วัดหนองหว้าบ้านเดิม สร้างศาลามีลวดลายงดงามมาก.

การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก

๒๔๓

ความจริง หนังสือเล่มนี้ แม้จะมีขนาดเล็กพอสมควรแต่จากฝีมือเขียนภาพของบรรจบ สาทราภย์ ทำให้ภาพนั้นน่าดูมากเพราะเป็นภาพที่มีท่าทาง ชวนให้น่าสนใจแก่เด็ก แต่เนื้อหาของหนังสือเป็นกลอน เหมาะสำหรับให้ผู้ใหญ่อ่านมากกว่า และการพิมพ์ตัวหนังสือเล็กและขวางหน้ากระดาษ ศัพท์ที่ใช้ก็ยากเกินความสามารถที่เด็กจะเข้าใจ เช่น "ปวเรศสี่ละชั้นธ, คนอัครรยชั้นคามา, ว่าเป็นปึงเถา, เต็มพคเต็มความ, คุณกรูบา-คุณธรรมสัมปชญญ์ ฯลฯ เหล่านี้แม้ผู้ใหญ่บางคนอาจอ่านไม่เข้าใจ.

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๐๓ เช้าวันนี้ ลองเอาเรื่องของเด็กผู้หญิงมาให้ลองอ่าน ดู แก่ ต.ญ. จากในเรื่องโสณน้อยเรื่อนงาม ของ แม้นมาส ชวลิต อาศัยอยู่ในเรือกับพ่อ แม่ซึ่งเร่ร่อนไปจอกตามทีต่าง ๆ ด้วยความว่าเหวเพราะไม่มีเพื่อนเล่นและความอยากมีบ้าน อยู่เหมือนคนอื่น ๆ ทำให้จากเข้าใจผิดไป เก็บเอาศาลพระภูมิเก่า ๆ ที่เขาทิ้งไว้มา โดยสมมุติให้เป็นเรือนของโสณน้อยในนิทานที่แม่เคยเล่าให้ฟัง เมื่อมีเพื่อนมาบอกว่ามีตุ๊กตาใส่ไว้ในศาลบ้าง เพื่อพระภูมิจะได้บรรดาลให้มีบ้านเหมือนคนอื่น ทำให้จากไปชะโมยตุ๊กตาจากร้านขายของมา เมื่อพ่อแม่ทราบเหตุเข้าจึงสำนึกได้ว่า การที่ลูกทำเช่นนั้นเพราะอยากมีบ้าน อยู่เหมือนคนอื่น จึงตัดสินใจกลับไปทำนาขังบ้านเกิดของตน เพื่อสร้างบ้านให้ลูกอยู่ ไม่เร่ร่อนต่อไป.

ต.ญ. น้อย รับหนังสือไปเปิดดูรูปตุ๊กตาหนึ่ง แล้วบอกว่า จะเอาไว้อ่านตอน กลางคืนก่อนนอน.

วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๐๓ ต.ญ. น้อย เอาหนังสือ โสณน้อยเรื่อนงาม มาคืนให้ บอกว่าอ่านแล้วเมื่อคืนนี้ ไม่ค่อยชอบ เรื่องยาวมากจำไม่ค่อยได้ พรุ่งนี้ขอให้ยืม หนังสือนิทานให้อ่านบ้าง.

ความจริงแล้ว หนังสือเรื่อง โสณน้อยเรื่อนงาม มีรูปภาพที่เขียนโดยบรรจบ สาทราภย์หลายภาพซึ่งผู้เขียนเขียนได้น่าดู เหมาะกับบรรยากาศและสภาพของเด็กไทยจริงๆ เนื้อเรื่องก็สนุกน่าสนใจ แต่ที่ ต.ญ. น้อย ไม่ค่อยชอบ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของเด็ก คนนี้ผิดกับตัวละครในหนังสือ โดยเหตุที่มีเพื่อนเล่นรุ่มรวกราวเดียวกันหลายคน และมีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน ต.ญ. น้อย จึงไม่เกิดความซาบซึ้งในความว่าเหวของ ตัวละครเท่าที่ควร หรืออาจจะเป็นเพราะเด็กยังไม่มีความคิดคำนึงพอที่จะเข้าใจในความรู้สึก

ของ ค.ญ. ในหนังสือนั้นก็เป็นที่ ถ้าหนังสือนี้ไปให้เด็กที่มีชีวิตอยู่กับเรอย่างแท้จริง ๆ ก็คิดว่าเด็กพวกนั้นคงจะเกิดความซาบซึ้งมากที่สุดทีเดียว.

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๓ วันนี้ได้หนังสือนิทานเรื่อง เสือตัวแรก ของ แม้นมาส ขวลิต ซึ่งเขียนขึ้นโดยอาศัยเค้าโครงเรื่องจาก Down, Down the Mountain ของ Ellis Credle มาให้อ่าน ก็คิดว่าคงจะถูกใจ เพราะสั่งให้หาหนังสือนิทานมาให้อ่าน.

หนังสือเล่มนี้นับว่าเหมาะสำหรับเด็กมาก เพราะได้พยายามทำเลียนแบบหนังสือของต่างประเทศ โดยจัดให้มีภาพประกอบมากมายทุกหน้า ตัวหนังสือในแต่ละหน้าก็ไม่มีมากนักกลายเป็นคำบรรยายประกอบภาพ บรรจบ สดกรากย์ เขียนภาพประกอบได้น่าดู ทำให้หนังสือน่าสนใจ แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ตรงที่ว่า การเข้ารูปเล่มของหนังสือ และคุณภาพกระดาษยังไม่พอดีพอ กระดาษบางปกอ่อนไม่แข็งแรง ภาพที่เขียนเป็นภาพสีเดียว ซึ่งก็คิดว่าสิ่งที่ทำได้ไม่ถึงขนาด คงขึ้นอยู่กับจำนวนเงินในการลงทุน แต่ก็พูดถึงส่วนรวมแล้วก็นับว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็กที่สมควรเล่มหนึ่งทีเดียว.

หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กชายหญิง ๒ คนพี่น้อง อยากจะได้เสื้อใส่สักตัวแต่พ่อแม่ก็ไม่มีเงินซื้อให้ ย่าจึงแนะนำให้ปลูมันแกวชาย เมื่อมันแกวลงหัว เด็กทั้งสองจึงขุดบรรทุกว่าเพื่อไปขายในเมือง ขณะเดินทางไปถูกคนขอชิมตลอดทาง เมื่อถึงตลาดปรากฏว่าเหลือเพียงหัวเดียว บังเอิญในเวลานั้นเขามีการประกวดผลไม้กัน พี่น้องจึงนำเข้าไปประกวด ได้รางวัลที่ ๑ จึงนำเงินไปซื้อเสื้อผ้าใส่ของตนเอง และฝากพ่อแม่กับย่าด้วย ทั้งสองภูมิใจที่เขามีเสื้อตัวแรกในชีวิต.

ค.ญ. น้อย ชอบหนังสือ เล่มนี้มาก เพราะอ่านง่ายเข้าใจง่าย ตัวหนังสือโตพอควร มีภาพประกอบมาก และได้เอาหนังสือไปอ่านให้น้องฟังและดูรูปด้วยกันอย่างสนุกสนาน.

วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๐๓ วันนี้มีหนังสือเกี่ยวกับสัตว์มาให้ ค.ญ. น้อยลองอ่านคือ ปีกสร้างบ้าน ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับเด็กหญิงและตุ๊กตาหมีซึ่งเป็นของเล่นของเขา แม้นมาส ขวลิต ได้แต่งขึ้น โดยอาศัยเค้าโครงของหนังสือ World of Pooh ความรู้สึกของเด็กก็ทำให้ตุ๊กตาพูดได้ก็คิดได้ และทำได้ทุกอย่างตามที่เขาคิด ในเรื่องนี้ ปีกเป็นหมีที่ค่อนข้างโง่ และค.ญ. จึงใจ ก็คิดจะสร้างบ้านให้ปีกอยู่ ด้วยความโง่เขลาทำให้ปีกสร้างบ้านไม่มีประตู แต่ในที่สุดปีกก็มีบ้านอยู่สมความประสงค์ของ ค.ญ. จึงใจ.

หนังสือชนิดนี้ ถ้าเล่าให้เด็กเล็ก ๆ ฟัง เด็กจะชอบมากเพราะเด็กมักชอบคิด
ฝันไปตามใจของเขาเอง พุคกับของเล่น พุคกับสัตว์เลี้ยง สมมุติตัวเองเป็นแม่และปฏิบัติ
ตนเหมือนกับที่เคยสังเกตเห็นผู้ใหญ่ทำกับเด็กเล็ก ๆ แต่ ค.ญ. น้อยไม่ค่อยชอบ คงจะเป็น
เพราะแก่โตเกินไปแล้ว.

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๐๓ วันนี้ไปเที่ยวงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ชื่อ
หนังสืออ่านสำหรับเด็กฝาก ค.ญ. น้อย ๒ เล่ม หนังสือพวกนี้เล่มเล็กขนาดใส่กระเป่า
เสื้อได้ เล่มหนึ่งไม่เกิน ๒๐ หน้า เล่มแรกคือ เป็นอะไรดีหนอ แต่งโดยแม่นมาศ ชวลิต
เขียนเป็นกลอนกลดองจองกัน มีภาพซึ่งเขียนโดย ประยูร จรรยาวัณย์ ทุกหน้า ตัวหนังสือ
แต่ละหน้ามีไม่มากนัก ไม่เกิน ๔ บรรทัด เหมาะสำหรับอ่านให้เด็กฟังเพลิน ๆ หรือให้เด็ก
อ่านเล่นสนุก ๆ เพราะเป็นเรื่องไม่มีเนื้อหาสาระอะไร เป็นความคิดของเด็กเล็ก ๆ ที่เห็น
อะไรก็อยากเป็นนั่น คิดแต่ความสนุกสนาน แต่ในที่สุดก็เปลี่ยนใจขอเป็นลูกแม่ตามเดิม.

ค.ญ. น้อย บอกว่าชอบ เพราะอ่านง่าย ประเทียวเทียวก็จบ กลอนก็ฟัง
เพราะดี และกลอนที่ชอบมาก คือ กลอนชมดาวที่ว่า

“ดาวเอ๋ยดาว	อยู่ไกลลิลลิล
นัยน์ตากระพริบ	่วงนอนหรือไร
ดาวเอ๋ยดาวอยู่ไกล	แสนไกล
กลางวันไปไหน	ไม่เห็นออกมา”

บอกว่าจะเอาไว้อ่านเล่นให้น้องฟัง และเวลาโรงเรียนเปิดจะเอาไปให้เพื่อน
อ่านด้วย.

ภายหลังจากไปรับประทานข้าวตอนเย็นแล้ว ได้บอกให้ ค.ญ. น้อย ลองอ่าน
ชาลชก้านกล้วย ของ “คารกา” และบุญเจือ องคประดิษฐ์ที่ซื้อมาฝากอีกเล่ม.

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือชุดเดียวกับ เป็นอะไรดีหนอ ผู้แต่งเล่าถึงความคิด
ของเด็กชายเล็ก ๆ ในการเตรียมตัวไปเล่าให้ครูฟังหน้าชั้นในตอนเช้าว่าได้เล่นอะไรบ้าง
เย็นวานนี้ เขาก็นึกไปตามภาษาเด็กว่าแทนที่จะบอกว่าซื้อม้าก้านกล้วย ก็ว่าซื้อม้าเทศ และ
นึกเลยไปถึงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ต้องมีกองเกียรติยศแห่แหน แต่พอจริง ๆ เขาก็บอกครูว่า
เล่นซื้อม้าก้านกล้วย.

ผู้แต่งเข้าใจถึงหลักจิตวิทยาของเด็กชายในวัยนี้ที่ว่าชอบคิดเพื่อฝันให้ตนเองเป็นคนเก่งกล้ากว่าใคร ๆ อยากรู้อยากเห็น ใฝ่ใจ ชอบการผจญภัยโดยที่ตนเป็นตัวเอก ต.ญ. น้อย ชอบหนังสือที่ตรงที่มีรูป อ่านง่าย หนังสือเล่มเล็กและซับซ้อนในความคิดของชาติ.

วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๐๓ แม่-ลูก โดย "แม่อร่าม" และบุญเจือ อองกประติษฐ เป็นหนังสือเกี่ยวกับเด็กผู้ชายอีกเล่มหนึ่งที่เอามาให้ ต.ญ. น้อย อ่าน แต่หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องการเล่นของสองพี่น้องอายุ ๗ ขวบและ ๕ ขวบ โดยได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์เรื่อง ไอแอนด้อยคนนักสู้ในโทรทัศน์ เมื่อพี่ชายเป็นฝ่ายแพ้เพราะเจ็บตัว จึงเลิกเล่นกัน.

หนังสือเล่มนี้ผู้แต่งเขียนขึ้นโดยอาศัยจิตวิทยาของเด็กในวัยนี้เป็นหลัก ถ้าเด็กผู้ชายอ่านจะชอบใจเพราะเขาเข้าใจและชอบเล่นอย่างนี้ด้วย แต่ ต.ญ. น้อย ชอบที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย แต่ไม่รู้สึกรับชั่งเพราะโตมากแล้ว และไม่เล่นการละเล่นแบบของเด็กชายในหนังสือ แต่ชอบเล่นกับเด็กผู้หญิงด้วยกันมากกว่า.

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๓ วนิยายหนังสือเรื่อง สัมทอง มาให้ ต.ญ. น้อย อ่าน อีกเพราะเขาได้ส่งไว้ตั้งแคว้นนี้ พอเย็น ต.ญ. น้อย ก็ขึ้นมาเอาหนังสือ บอกว่าจะไปอ่านกับ เป๊วซึ่งเป็นเด็กหญิงรุ่นราวคราวเดียวกับเขา แต่เรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ ๒ ต.ญ. น้อย เป็นคนเล้าให้เป๊วฟัง ถ้าจำตรงไหนไม่ได้ก็เปิดหนังสืออ่านให้ฟัง บางทีก็อ่านด้วยกันจนจบเล่มด้วยความสนุกสนาน.

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๐๓ คืนนี้ ต.ญ. น้อย ขึ้นมาเอาหนังสือตั้งแต่หัวค่ำ เพราะบอกเขาไว้ว่าจะยืมหนังสือมาให้อ่านอีกหนังสือที่เอามาให้ เป็นหนังสือชุด ศาลาวันเด็ก ๒๕๐๓ เรื่อง เปิดน้อยผจญภัย แต่งโดย นายนิคม หิรัญบุศย์ หนาประมาณ ๒๑ หน้า.

หนังสือเล่มนี้เขียนไว้ในคำนำว่าเหมาะสำหรับเด็กชั้นประถมปีที่ ๓ ถึงประถมปีที่ ๔ เท่าที่สังเกตดูก็นับว่าเหมาะสำหรับเด็กมาก เพราะมีภาพประกอบทุกหน้าเกือบเต็มหน้า และเขียนกลอนบรรยายเรื่องราวได้ภาพ ทำให้หนังสือน่าสนใจ การเขียนภาพน่าดูมีท่าทาง ทำให้เห็นจริงเห็นจัง คิดว่า แม้เด็กที่อยู่ชั้นต่ำกว่าชั้นประถมปีที่ ๓ ก็คงชอบอ่าน ถ้าเด็กยังอ่านหนังสือไม่ออกอาจให้ครูรูปภาพและผู้ใหญ่บรรยายภาพให้ฟัง แรก ๆ ก็คงชอบ เพราะเป็นเรื่องราวของเบ็ดและไก่อที่เด็กเคยเห็นและรู้จักอยู่ทุกวัน และผู้ประพันธ์ก็ได้แทรกบท

การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก

๒๕๗

สอนให้เป็นผู้มีใจเอื้ออารีต่อผู้อื่น ถ้าเห็นผู้ใดตกทุกข์ได้ยาก ก็ควรช่วยเหลือไว้ในเนื้อเรื่อง ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังนิสัยอันดีงามของเด็กได้อย่างมาก.

ในหนังสือนี้เล่าถึงลูกไก่พี่น้อง ๒ ตัวอาศัยอยู่กับแม่ วันหนึ่งขณะที่ไปเล่น ซ่อนหากันอยู่พบเบ็ดน้อยหลงทางมา ตัวพี่จึงพาไปหาแม่และยอมให้อาศัยอยู่ด้วย ในวันหนึ่งขณะเล่นอยู่ด้วยกัน แมวกระโดดเข้าจับลูกไก่หนึ่ง เบ็ดจึงตรงเข้าช่วยตีแมวจนปล่อยลูกไก่ตัวน้อง ทำให้แม่มาช่วยไล่แมวไปได้ทัน เป็นการแสดงความเอื้ออารีของลูกไก่ และความมีกตัญญูรู้คุณของลูกไก่ตัวพี่.

ก.ญ. น้อย ชอบหนังสือเล่มนี้มาก เพราะอ่านง่าย มีภาพมาก และได้ขอยืมไปอ่านที่โรงเรียนเพื่อให้เพื่อนดูด้วย.

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๓ ก.ญ. น้อย เอาหนังสือ เบ็ดน้อยผจญภัย มาคืน และบอกว่าเพื่อนก็ชอบ จึงให้หนังสือเรื่อง ตูบยอดหมา ไปอีกเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นหนังสือชุดศาลาวันเด็ก ๒๕๐๓ ที่นับว่าเหมาะสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๘ ขวบลงมาอีกเล่มหนึ่ง หนังสือเล่มนี้แต่งโดย เกทสงี พานิช เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงในบ้าน กล่าวถึงเจ้าตูบเป็นสุนัขที่อาศัยรวมอยู่กับสุนัขอื่นอีก ๕ ตัวในบ้านหนึ่ง มันเข้าใจผิดคิดว่าตนวิเศษกว่าผู้อื่น เพราะสามารถเห่าเรียกพระอาทิตย์ได้ แต่วันหนึ่ง ผนตก ตูบเห่าเรียกพระอาทิตย์เห่าไรก็ไม่ยอมขึ้น จึงหลับไปเมื่อตื่นขึ้นมาผนหายพระอาทิตย์ขึ้น มันจึงสำนึกตัวได้และหันกลับไปเล่นกับสุนัขตัวอื่นดังเดิม.

หนังสือนี้เขียนเป็นภาพย์สุรางคนาง หน้าประมาณ ๒๙ หน้า สுவีย์ วิสุทธีสิน เขียนภาพได้ทันสมัยและน่ารักมาก เจ้าตูบรูปร่างเหมือนเจ้าตูบใน Lady and the tramp ของ Walt Disney ทำให้หนังสือเป็นที่น่าสนใจของเด็กๆ ทั้งเนื้อหาของหนังสือก็เป็นเรื่องของสัตว์ที่เด็กรู้จักจริงๆ เหมาะกับวัยของเด็ก แม้ว่ารูปเล่มจะไม่แข็งแรง และภาพไม่สวยก็ถือว่านับได้ว่าเป็นหนังสือเด็กที่เหมาะสมกับราคาแล้วในประเทศไทยเรา.

หนังสือเล่มนี้ ก.ญ. น้อย สนใจมาก และขอยืมเอาไปอ่านและดูกับเพื่อนที่โรงเรียนด้วย.

วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๐๓ ได้ให้หนังสืออีกเรื่องหนึ่งไปอ่านชื่อว่า ป้องถูกเจ้าหมักคืด ซึ่งเป็นหนังสือชุดศาลาวันเด็ก ๒๕๐๓ อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งแต่งโดย เสนาะจิตร

สุวรรณโพธิ์ศรี และได้บอกว่าเหมาะสำหรับเด็กในระดับประถมปีที่ ๓ และประถมปีที่ ๔ หนาประมาณ ๑๓ หน้า ไม่มีภาพเลย ตัวหนังสือขนาดเล็ก คิดว่าผู้แต่งคงจะมุ่งให้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ในเรื่องการพิจารณาสุนัขบ้า และวิธีปฏิบัติเมื่อถูกสุนัขกัด เพราะสุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่แทบจะกล่าวได้ว่าเรานิยมเลี้ยงกันแทบทุกบ้าน โดยเล่าถึงเด็กชาย ป๋องอายุประมาณ ๖ ขวบ ถูกสุนัขที่เขาเลี้ยงไว้ในบ้านกัดเอา บิดามารดาจึงต้องพาไปฉีดยาที่สถานเสาวภา เพราะไม่แน่ใจว่า เจ้าหมีจะเป็นบ้าหรือไม่ ในที่สุดก็พิสูจน์ได้ว่าเจ้าหมีเป็นบ้า ป๋องจึงต้องฉีดยาที่ท้องถึง ๒๑ เข็ม.

รู้สึกว่าคุณน้อย ไม่ค่อยชอบหนังสือเล่มนี้ เพราะเป็นหนังสือที่มีเรื่องราวและเนื้อหาจริงจัง ไม่ใช่เรื่องอ่านสนุกๆ เหมือนเล่มอื่นๆ ที่เขาอ่านมา แต่ก็ยอมอ่านจนจบ และถามว่าสถานเสาวภาอยู่ที่ไหน เมื่ออธิบายให้ฟังแล้วก็พอใจ หนังสือเล่มนี้ไม่ขอยืมเอาไปให้เพื่อนดู.

วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๓ เท่าที่สังเกตคุณ. น้อย ชอบอ่านนิทานมาก วันหนึ่งจึงลองเอาหนังสือนิทานของไทยเรามาให้ลองอ่านดูบ้าง ก็หนังสือ พระสรรพลีลิต.

พระสรรพลีลิต เป็นชื่อของตัวเอกในเรื่องซึ่งมีความเฉลียวฉลาด เรียนรู้วิชาดอดดวงจิตได้ และเมื่อได้ยินกิตติศัพท์ถึงความงามของนางสุวรรณโสภา ราชธิดาของเจ้าอุสุภราช จึงเดินทางไปเพื่อขออภิเษกกับนาง พระเจ้าอุสุภราชก็ยินดียิ่งให้ตัวสามารถทำให้นางพுகับพระสรรพลีลิตได้ ในเวลาคลางคิน พระสรรพลีลิตจึงดอดดวงใจของอำมาตย์ไปใส่ไว้ยังเครื่องใช้ เช่น ชวลา แทนบรรทม ฯลฯ ในตำหนักของนางสุวรรณโสภา แล้วเล่านิทานเป็นปัญหาให้ตอบ ซึ่งเมื่อดวงใจของอำมาตย์ตอบผิด นางสุวรรณโสภาซึ่งมีปัญญาเฉลียวฉลาดทนอยู่ไม่ได้ จึงตอบแทนถึง ๔ ครั้ง พระเจ้าอุสุภราชจึงอภิเษกนางสุวรรณโสภากับพระสรรพลีลิตให้ครองเมืองเป็นสุขสืบมา.

หนังสือเรื่อง พระสรรพลีลิต นี้ หลวงศรีอมรญาณ ได้เรียบเรียงขึ้น และองค์การกัศุสภาพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นหนังสือหนาประมาณ ๕๕ หน้า นับว่าเป็นนิทานที่ยาวพอใช้ มีภาพประกอบเพียง ๒-๓ ภาพ ตัวหนังสือก็มีขนาดเล็กเพื่อให้ดูเนื้อเรื่องได้มากๆ.

ผลปรากฏว่า ค.ญ. น้อย ไม่ชอบ อ่านไม่จบนำมาคืนให้ บอกว่าตัวหนังสือเล็ก เรื่องยาวและศัพท์ยากอ่านไม่ค่อยรู้เรื่อง จึงเล่าเรื่องให้ฟัง ปรากฏว่า ค.ญ. น้อย นั่งฟังอย่าง สนใจ เมื่อถึงตอนมีรูปก็ให้ครูรูป เมื่อเล่าให้ฟังจนจบแล้ว ค.ญ. น้อย บอกว่าสนุกดี และ ชอบฟังเล่ามากกว่าอ่านเอง เพราะอ่านเองไม่ค่อยรู้เรื่อง.

จากการสังเกต ก็จะเห็นได้ว่า หนังสือเล่มนี้มีเรื่องราวสนุกน่าสนใจ แต่ถ้าให้เด็ก อ่านเองจะยากเกินความสามารถของเด็ก และหนังสือก็ไม่ดึงดูดให้สนใจอยู่แล้ว เพราะมี ภาพน้อย ตัวหนังสือเล็กเบียดชิดกันเกินไป เด็กไม่ชอบอ่าน.

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๓ วันนี้ลองให้ ค.ญ. น้อย อ่านหนังสือประเภทชีว-ประวัติ คือ ดาไล ลามะ ซึ่งแต่งโดย ปราณี พุกภักดี เป็นหนังสือที่เล่าถึงการค้นหาเด็กที่มี วิญญาณของดาไล ลามะ ประมุขของฝ่ายสงฆ์และฝ่ายปกครองของทิเบตสิงอยู่ แล้วนำมา ทดลองตามข้อพิสูจน์ของเขา ๓ ข้อ คือ การให้เลือกเสื้อของดาไล ลามะ องค์กรก่อน การเลือก สลากซื้อได้ถูกต้อง ปรากฏว่าดาไล ลามะ องค์กรที่ค้นพบนี้เป็นเด็กอายุ ๙ ขวบเป็นลูกชาวนา และเป็นบุตรที่อยู่ในโอวาทของบิคามารดาทุกประการ โดยเล่าถึงอิภินิหารของดาว่าแม่ เสือกไม่ทำอันตราย.

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือขนาดกระเป่า หนาประมาณ ๒๐ หน้า ตัวหนังสือ แม่จะเล็ก แต่พิมพ์ได้ชัดเจน แต่ภาพที่เขียนโดย สมชาย พรหมา เล็กเกินไป และเป็น ภาพประกอบข้อความบางตอนเท่านั้น ไม่ดึงดูดความสนใจ เช่น ภาพตอน ดาว่าเลี้ยงแกะ และตอนที่ดาว่านอนอยู่กับแม่และเสื้อในป่า.

ปรากฏว่า ค.ญ.น้อย ไม่ชอบอ่าน พอเบียดพบภาษาอังกฤษว่า Yak อันเป็นชื่อ ของสัตว์เลี้ยงก็บอกว่า มีภาษาอังกฤษ ไม่ชอบ เมื่ออธิบายว่าภาษาอังกฤษมีเพียงคำเดียว และก็มีภาษาไทยกำกับอยู่ ขอให้ลองอ่านต่อไปอีก ค.ญ. น้อย อ่านแล้วบอกว่าไม่ชอบ และไม่สนุก.

วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๐๓ ขอยืมหนังสือเรื่อง เสือตัวแรก มาให้ ค.ญ.น้อย อีกครั้ง เพราะสั่งไว้ตั้งแต่วันที่ เพื่อเอาไปอ่านที่โรงเรียนกับเพื่อน.

จากการพิจารณานิสัยในการอ่านของ ค.ญ. น้อยนี้ พอจะสรุปได้ว่า ค.ญ. น้อย ชอบอ่านหนังสือในเวลากลางคืนก่อนเข้านอน เพราะเป็นเวลาที่ว่างของเขา ในเวลากลาง

วันเขาต้องไปโรงเรียนและเมื่อกลับจากโรงเรียนเวลาเย็นต้องไปช่วยมารดาขายของ เมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว จึงมีเวลาว่างเป็นของตัวเอง เล่นกับน้อง หรืออ่านหนังสือของตัวเอง จึงนับว่าเป็นเวลาที่เหมาะ และถ้าเป็นเวลาหยุดเทอม ค.ณ. น้อย ก็เล่นกับเพื่อน ๆ เพราะมีเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันอยู่หลายคน ดังนั้น เมื่อให้หนังสือไป ค.ณ. น้อย จึงมักเก็บไว้อ่านเวลาก่อนเข้านอนเสมอ เมื่อว่างแล้วก็เข้านอน.

หนังสือที่นำมาให้ลองอ่านก็มีหลายประเภท เช่น เป็นนิทานสมัยเก่า นิทานสมัยใหม่ เรื่องชีวิตจริงของเด็ก การเล่นต่าง ๆ ของเด็ก เรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงของเด็กเป็นต้น แต่ปรากฏว่า ค.ณ. น้อย ชอบอ่านหนังสือประเภทนิทานมากที่สุด นอกจากนั้นก็เป็นที่หนังสือเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นสัตว์เลี้ยงที่เด็กเคยเห็นอยู่เสมอ ๆ แต่หนังสือเหล่านั้นต้องมีภาพประกอบมาก และถ้ายังมีภาพประกอบมีมากเท่าใด เด็กก็ยิ่งชอบมากเท่านั้น ภาพที่ประกอบในหนังสือควรคล้ายของจริง ดูแล้วรู้เรื่อง และมีท่าทาง ไม่ว่าจะ เป็นท่ากระโดด ท่าวิ่ง ฯลฯ เพราะเด็กในวัยนี้เช่น ค.ณ. น้อย ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยคล่องนัก ถ้ามีภาพมากย่อมทำให้เด็กเข้าใจเรื่องนั้นซาบซึ้งขึ้น และสามารถจะสร้างความรู้สึกรักและจินตนาการของเขาต่อไปอีกได้ จะเห็นว่า การดำเนินเรื่องของหนังสือสำคัญมาก ถ้าเป็นเรื่องที่มีตัวละครมาก เด็กไม่ค่อยชอบและชอบหนังสือที่มีความยาวไม่มากนัก.

แม้ว่าจะอยู่ชั้นประถมปีที่ ๓ แล้วก็ตาม แต่ ค.ณ. น้อย ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยคล่องนักดังนั้น จึงชอบหนังสือที่มีตัวหนังสือโตหน่อย พิมพ์ชัดเจน มีช่องไฟห่างกันพอควร เช่น หนังสือเสือตัวแรกของแม่หมา สวลิต และหนังสือที่มีภาพมาก ๆ ไม่ชอบหนังสือที่มีตัวหนังสือติดกันเป็นพืด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กยังไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษเลย ถ้ามีภาษาอังกฤษเพียงคำเดียว เขาจะเกิดความรู้สึกไม่อยากจะอ่านขึ้นมาทีเดียว.

ในด้านการเข้ารูปเล่มของหนังสือและคุณภาพของกระดาษ เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ สำหรับการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย เพราะถ้าต้องการกระดาษดี การเข้ารูปเล่มแข็งแรง ภาพสอกลสีหลายสี การลงทุนก็ต้องมากขึ้นตามตัว ดังนั้น ถึงแม้รูปร่างของหนังสือที่ขอยืมมาให้อ่านจะไม่อยู่ในขั้นมาตรฐาน แต่ ค.ณ. น้อย ก็พอใจจะรักษาให้อยู่ในรูปเดิมได้ เพราะมีเหตุผลพอที่จะพึงคำอธิบายถึงวิธีการเปิดและหมุนถนอมหนังสือได้พอสมควร.

การสังเกตการอ่านหนังสือของเด็ก

๒๕๑

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ต.ญ. น้อย ชอบอ่านหนังสือในเวลาที่เขาเสร็จจากธุระอื่นๆ และเขามีเวลาว่างเป็นของตนเองในตอนก่อนเข้านอน หนังสือที่เขาชอบ คือ นิทานที่มีเรื่องไม่ยากและซับซ้อนมากนัก มีตัวละครน้อย เป็นเรื่องที่ไม่มีเนื้อหาวิชาการ อ่านเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวหนังสือโตพอสมควร ศัพท์ที่เขียนง่าย ไม่ยากนัก มีภาพประกอบมาก แต่ถ้าเป็นนิทานที่มีเรื่องราวและใช้คำศัพท์ยาก ๆ เขาไม่ชอบ เช่น นิทานไทย เรื่องพระสุรพลสิทธิ์ พระรถเสน เขาจะฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ แต่ถ้าให้อ่านเอง เขาจะไม่ชอบ และถ้าเรื่องไหน ที่เขาชอบมาก เขาจะอยากอ่านซ้ำและมักชอบเล่าให้เพื่อนฟัง หรือบางที นำเอาไปอ่านกับเพื่อน ๆ และช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องราวของหนังสือ.

หนังสือ “ ไทพ่าย ”

ของ

สัญญา ผลประสิทธิ์

แมนมาส ชาลิต

เมื่อประมาณ ๔ ปีมาแล้ว มีหนังสือนวนิยายเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือที่น่าสนใจอย่างยิ่ง แต่เข้าใจว่าจะไม่ค่อยมีผู้สนใจอ่านนัก เพราะหนังสือเล่มนี้ไม่ได้ลงพิมพ์เป็นตอนๆ ในหนังสือนิยายสารมาก่อนอย่างที่คุณเขียนส่วนมากในปัจจุบันนี้มักจะทำ และสำนักพิมพ์โดยมากก็มักชอบพิมพ์ที่ลงพิมพ์ในนิยายสารต่างๆ มาแล้ว เพราะเห็นว่ามีผู้รู้จักเรื่องนั้นๆ ก็แล้ว.

หนังสือที่กล่าวถึงนี้ชื่อ “ ไทพ่าย ” ผู้เขียนชื่อ สัญญาผลประสิทธิ์ ฟังดูแต่ชื่อหนังสือก็แปลกดี หนังสือวรรณคดีของไทยเราเคยมีแต่ผู้อื่นพ่าย เช่น ญวนพ่าย เกล่งพ่าย แต่ที่กล่าวถึงไทยแท้ผู้อื่นนั้นไม่มี อย่างไรก็ตามก็ไปรคอย่าเพิ่งนึกว่าหนังสือเล่มนี้ดูจะหมิ่นคนไทยหรืออย่างไร ตรงกันข้าม หนังสือนี้เป็นหนังสือซึ่งแสดงให้เห็นคุณงามความดีตลอดจนความกล้าหาญของคนไทยอย่างแจ่มแจ้งชัดเจนที่สุด จะทำให้เรารักพวกเรา และบรรพบุรุษของเราอย่างที่เราไม่เคยรู้สึกมาก่อนเลย และเมื่อคนไทยซึ่งเป็นพระเอกของเรื่องได้เสียชีวิตไปในการต่อสู้เพื่อรักษาผืนแผ่นดินไทย เข้าใจว่าผู้อ่านน้อยคนนักจะออกสะเทือนใจได้.

พวกเราเคยเรียนประวัติศาสตร์ไทยกันมานานแล้วเกือบทุกคน และแม้จะเรียนมาเพียงเล็กน้อยเพียงไรก็ต้องรู้ว่า คนไทยนั้นแต่เดิมมิได้อยู่ ณ ที่ซึ่งเราอยู่บัดนี้ เราจะเคยอยู่ ณ ที่ใดนักศึกษาทางประวัติศาสตร์ยังคงค้นคว้าหาหลักฐานพิสูจน์กันอยู่ เรื่องราวเท่าที่รู้และยอมรับกันทั่วไปว่า พวกไทยเคยอยู่ตอนกลางของทวีปเอเชีย แต่ต้องถอยร่นลงมาทางใต้ เพราะสู้พวกจีนไม่ได้ ชนเผ่าที่เรียกว่า ไท นั้น มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การถอยร่นได้ทำกันเป็นคราวๆ ผู้อพยพลงมาทางใต้ก็ไม่ได้มาพร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เมื่อลงมาแล้วก็แยกย้ายไปอยู่ตามที่ต่างๆ ไปทางตะวันตกของเราคือทางพม่าและอินเดียก็มี ไปทางตะวันออกคือทางตอนเหนือของญวนก็มี และลงมายังที่ซึ่งเราอยู่กัน ณ บัดนี้ก็มี เรื่องราวของ

หนังสือ "ไทพ่าย" ของ สัญญา ผลประสิทธิ์

๒๕๓

คนไทยสมัยก่อนกรุงสุโขทัยก็มีอยู่ไม่มากนัก เรารู้แต่เพียงว่า คนไทยต่าง ๆ เคยรวมกันได้ตั้งบ้านเมืองตั้งอาณาจักรเป็นปึกแผ่นแล้วก็แพ้แก่จีน และแตกฉานถอยร่นลงมาทางใต้เรื่อย ๆ เรื่องนี้เป็นที่เรารู้ ๆ กันอยู่แล้ว.

หนังสือเรื่อง "ไทพ่าย" นี้ ไม่ใช่หนังสือประวัติศาสตร์ แม้ว่าผู้แต่งจะได้ค้นคว้าหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อประกอบการสร้างเรื่องให้แนบเนียนขึ้นก็ตาม ถ้าจะกำหนดเวลาที่เรื่องที่เกิดขึ้น ก็คงเป็นสมัยก่อนกรุงสุโขทัย ในขณะที่คนไทยกำลังเริ่มถอยร่นลงมาทางใต้ตัวละครในเรื่องก็เป็นเรื่องสมมติ และเหตุการณ์ก็เป็นเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นตามวิธีของการเขียนนวนิยาย ความจริงการเขียนนวนิยาย แต่เดิมมาผู้แต่งก็ไม่มีวัตถุประสงค์อย่างอื่น นอกจากจะให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินจากการได้อ่านเรื่องราว การกระทำ และคำพูดของตัวละคร แต่โดยเหตุที่ว่า คนเรามักสนใจเรื่องราวของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เรื่องราวของตัวละครในนวนิยายก็เป็นที่สนใจของผู้อ่าน และตัวละครที่เป็นพระเอกนางเอกก็ได้รับความนิยม จะพูดจะทำอย่างไรผู้อ่านก็มักจะจดจำเอาไว้ ผู้แต่งนวนิยายบางคนจึงได้อาศัยวิธีเขียนนวนิยายเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เข้าไปด้วย ในเรื่อง "ไทพ่าย" นี้ ผู้แต่งได้ตั้งปัญหาไว้ให้ขบคิดว่าเหตุใดคนไทยจึงแพ้พ่ายจากจีนแทนที่เราเคยอยู่? เราถอยร่นลงมาเฉย ๆ โดยไม่มีการสู้เลยเชียวหรือ? เราแพ้เพราะจำนวนหรือเราแพ้เพราะเราไม่มีฝีมือในการต่อสู้? คิดตามเรื่องราวในประวัติศาสตร์ตอนที่เรารู้จัก เช่น ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เราก็รู้ว่าบรรพบุรุษของเรานั้นได้ต่อสู้ข้าศึกอย่างเข้มแข็ง มีทั้งฝีมือและสติปัญญา ทหารไทยในปัจจุบันก็ได้พิสูจน์ให้เห็นความกล้าหาญในการรบที่เกาหลี ถ้าเช่นนั้นมันมีเหตุผลอะไรเล่า ที่ทำให้คนไทยพ่าย...?

สำหรับผู้ที่ชอบอ่านสำนวนภาษาไทยที่ตรงไปตรงมา ไม่ใช่ถ้อยคำฟุ่มเฟือย และไม่ประดิษฐ์สำนวนใหม่ๆ เพื่อพูดถึงข้อความอย่างเก่า จะชอบสำนวนภาษาไทยในหนังสือเล่มนี้ และอ่านแล้วก็รู้สึกว้าวเรื่องทันที เมื่อผู้แต่งต้องการกล่าวว่า "แม่ทัพไทยนำกองทัพเข้ารบ" ก็พูดตรง ๆ ว่า "แม่ทัพไทยนำกองทัพเข้ารบ" ไม่ใช่บอกว่า "กองทัพไทยภายใต้การนำของแม่ทัพ" หรือ "กองทัพไทยที่ถูกแม่ทัพนำเข้ารบ" อันดูเหมือนว่าจะเป็นสำนวนไทยที่นักเขียนในปัจจุบันชอบใช้กันมาก การดำเนินเรื่องก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว

และไม่มีการแต่งเรื่องให้ยาวออกไปโดยไม่จำเป็น เพราะผู้แต่งไม่ต้องการให้หนังสือมีความหนาตากยก เมื่อหมดเนื้อความที่จะพูดแล้วก็หมดเท่านั้น ไม่ต้องพูดเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องต่อไปอีก ผู้อ่านจะอ่านได้จบโดยไม่ต้องเสียเวลามากไปโดยใช่เหตุ.

ชื่อตัวละครก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่ขอบฟังชื่อสั้น ๆ อย่างไทย ๆ ไม่ใช่ชื่อยาว ๆ และแปลกหูอย่างพงศนรินทร์ เศรษฐมารุต สร้อยอินทนิทร วิเศษวรา ฯลฯ หรืออะไรทำนองนี้ซึ่งพบบ่อย ๆ ในหนังสือนวนิยายปัจจุบัน ก็จะได้ฟังชื่อสั้น ๆ และเป็นคำไทย ๆ ซึ่งเราไม่ค่อยได้ยินกันแล้ว เช่น บุญปั้น ธงผา ลำพูน ฟ้าเกิด สีมะม จันเสน คนที่ชื่อแปลกแต่กันอ่านแล้วจะต้องจำได้ไม่ลืมเลยคือ กุมภวา ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องนี้ กุมภวา นั้นเป็นคนซึ่งมีทั้งฝีมือในทางรบ และมีสติปัญญาลึกซึ้ง รอบรู้นิสัยใจคอคน รู้ดินฟ้าอากาศ แต่เป็นคนที่รักความสงบ และมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ แบบไทย ๆ ถ้าเราจะเปรียบกุมภวากับขงเบ้งในสามก๊กก็คงได้ เพราะมีสติปัญญาทัดเทียมกัน การเจรจาที่ห้าวหาญ เมื่อเป็นทูตไทยไปเมืองหลวงของจีน ตามคำเชิญชวนของกษัตริย์จีน ขุนนางจีนได้พยายามแสดงอำนาจและความมั่งคั่งของจีน ได้ช่วยกันเกลี้ยกล่อมและข่มขู่ให้กุมภวาส่งส่วยแก่จีน กุมภวาก็ได้ตอบแก้คนเหล่านั้นอย่างคล่องแคล่วด้วยสติปัญญา และความอาจหาญ.

นวนิยายเรื่อง "ไทพ่าย" นี้ เริ่มต้นตั้งแต่ตอนที่พวกจีน หรือที่ในหนังสือนี้เรียกว่า "จีน" เข้ามายึดแคว้นต่างๆ ของไทย ในสมัยที่พวกไทยเรายังแยกกันอยู่เป็นแคว้นเล็กๆ เป็นเมืองอิสระ พวกจีนถือโอกาสในการที่คนไทยยังไม่รวมกันเข้าเป็นปึกแผ่นมารุกรานแคว้นต่างๆ แคว้นไหนอ่อนแอมาก แม้จะสู้ก็ต้องตกเป็นของจีน แคว้นสำคัญที่กล่าวถึงในเรื่องนี้คือแคว้น ไทลื้อ ซึ่งกำลังถูกพวกจีนยึดอยู่ หลังจากที่พวกไทลื้อได้สู้จนกระทั่งเลือดนองเต็มทุ่งกว้าง ได้ฆ่าพวกจีนเสียเป็นอันมาก แต่คนไทยเองก็ตายไปเป็นอันมากเหมือนกัน จึงต้องถูกพวกจีนยึดครอง พวกจีนก็เริ่มเก็บส่วย และกดขี่ต่างๆ จนพวกไทลื้อทนไม่ได้ ดังนั้นคนไทยที่รักความอิสระจึงคิดต่อสู้กับพวกจีน การดำเนินเรื่องอาจแบ่งออกได้เป็นสองตอน ตอนแรกชื่อว่า "กู้แผ่นดิน" เป็นตอนที่พวกไทยคิดรวมกันเพื่อต่อสู้กับพวกจีน ตอนที่สอง พวกจีนคิดจะขยายอำนาจลงมาอีกและพยายามหาวิธีให้คนไทยวิวาทกันเอง โดยใช้มือของคนไทยที่มีความละโมภ เห็นแก่สินจ้างรางวัลที่จีนส่งมาให้ คนไทยที่ชั่วก็ทำ

ความแตกร้างให้เกิดขึ้นในหมู่ไทย จึงเป็นโอกาสให้พวกจีนยกทัพลงมา ทำให้พวกคนไทย พ่ายแพ้และต้องอพยพทั้งเมืองหนีลงมาทางใต้

ฟังแต่เรื่องคร่าว ๆ เท่าที่เล่ามานี้ บางท่านอาจจะรู้สึกว่ "ไทพ่าย" ของสัจญา ผลประสิทธิ์ เป็นเรื่องบรรพกาลพื้นถิ่น ความจริงหาใช่เช่นนั้นไม่ การบรรยายอยู่บ้างเท่าที่จะต้องมีในเรื่อง แต่ไม่ใช่เรื่องประเภทฆ่าฟันจนเลือดโชกไปทั้งเล่ม เราจะได้พบเห็นตัวละครซึ่งมีชีวิตอยู่อย่างไทย ๆ ง่าย ๆ ตัวละครเหล่านี้ ไม่ได้เป็นแต่คนที่ตั้งหน้าตั้งตารบกันอย่างเดียว เขาเป็นอย่างคนธรรมดา บางคนมีอัธยาศัยใจคอที่น่ารัก บางคนก็มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความกล้าหาญอย่างคนไทย คือไม่ใช่ความกล้าไปรังแกผู้อื่น แต่เมื่อถึงคราวจะต้องสู้เพื่อรักษาอิสรภาพเขาก็ต้องสู้ บางคนมี โลกมาก ใช้สติปัญญาในทางที่ผิด เห็นแก่ตัว และนำความเสียหายมาสู่ผู้อื่นเป็นอันมาก แม้ในหมู่คนจีนก็มีคนที่มีใจเป็นธรรมและนำสรรเสริญปะปนอยู่กับคนที่เห็นแก่ตัวเป็นจำนวนมากเหมือนกัน อ่านแล้วก็รู้สึกว่เหมือนกับเราอยู่ในมวลดหมู่คนเหล่านั้น เป็นคนหนึ่งในบรรดาตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้น บางคนเราก็อีก ชมเชยและภาคภูมิใจ บางคนเราก็อีก และเมื่อเขาเหล่านั้นตกอยู่ในความลำบาก ต้องถูกบีบบังคับ ถูกคนอื่นช่วยพวกเดียวกันกระทำให้เดือดร้อน เราก็อีกเดือดร้อนด้วย เมื่อมีศึกใหญ่มารอบด้าน เราก็อีกรู้สึกหวาดหวั่นในอันตรายนั้น และเมื่อคนดี กล้าหาญ และน่ารัก ต้องตายไปในการต่อสู้ เราก็อีกอดน้ำตาไหลไม่ได้.

ตัวละครในเรื่อง "ไทพ่าย" นี้อยู่มากมาย เฉพาะในส่วนที่เป็นคนไทย มีหลายคนที่เราจะจำได้ ไม่ลืมเลย นอกจากกมุทวาที ได้กล่าวมาแล้วก็มีคนอื่นอีกหลายคน ธงผา เด็กหนุ่มชาวเขา ธานีย ซึ่งไม่ยอมคุกเข่าให้แก่พวกจีน และเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ พวกจีนพวกนั้นหวาดกลัวเป็นอันมาก พอเห็นธงผาแต่ไกลต่างก็ร้องบอกกันว่า ธงผามาแล้ว...ธงผามาแล้ว... และชวนกันวิ่งหนีไปไม่เป็นขบวน พันอิน ซึ่งมีอายุน้อยและเป็นเพียงทหารประจำตัวนายกอง แต่ได้ใช้ไหวพริบของเขาช่วยชีวิตหัวหน้าไว้ และตัวเองยอมตายแทน... เข้มเมือง ผู้เป็นเศรษฐีเมื่อได้รับเลือกให้เป็นเจ้าเมืองก็สั่งให้ภรรยาจุดบัญชีทรัพย์สินไว้ของตนไว้ และดูแลอย่าให้ทรัพย์สินมีมากขึ้นในระหว่างที่เขาเป็นพ่อเมือง.... ในพวกคนไทยชั่ว เราจะไม่มีลืม ชุนจาด ผู้รับทองของจีน... ชุนสาย ผู้กดขี่พวกไทยกันเอง และนางดำเพา ผู้ใช้ความงามเป็นเครื่องนำความพินาศมาสู่คนไทย สัจญา ผลประสิทธิ์ ผู้เขียน

หนังสือเรื่องนี้ ได้พยายามให้ตัวละครในเรื่องของเขาเป็นมนุษย์จริงๆ ดังนั้นแม้ในหมู่คนจีนที่เป็นศัตรู ก็มีคนซึ่งมีคุณธรรมอยู่ เทียวเหลียง ซึ่งเป็นแม่ทัพจีนคนหนึ่งนั้นต้องมีศรัทธาใจอยู่เสมอ เขามีความเห็นว่าการจะได้อยู่บนผืนแผ่นดินของไทย และมีเสรีภาพ แต่ในฐานะที่เขาเป็นข้าแผ่นดินของกษัตริย์จีนเขาต้องทำตามคำสั่ง และที่ทรมานใจเขามากที่สุดก็คือ เมื่อทัพเทียวเหลียงถูกทัพไทยไล่ตีจนแตกฉาน เทียวเหลียงหนีไปได้ และจวนจะสิ้นชีวิตอยู่แล้ว ก็ได้รับความช่วยเหลือจาก สิบบุญ ผู้บวชเป็นภิกษุ สิบบุญรู้ว่าเทียวเหลียงเป็นใคร แต่เขาบอกว่า "เมื่อเราปลงผมทิ้งแล้ว เราก็ปลงโลกทิ้ง และไม่ถือว่าผู้ใดเป็นศัตรู" สิบบุญผู้นี้เป็นพี่ของกุ่มภวา เทียวเหลียงรู้สึกบุญคุณและได้กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนนั้นว่า "ถ้าข้าถูกสังหารกับคนไทยอีก ก็เป็นกรรมของข้าแน่" ตอนหลัง เทียวเหลียงก็ได้รับคำสั่งให้เป็นแม่ทัพมาทำลายในแคว้นไท้อีกจริงๆ เมื่อรบชนะแล้วแทนที่เขาจะดีใจ เทียวเหลียงกลับเสียใจเป็นอย่างยิ่ง เขาบอกแก่น้องชายของเขาว่า การที่เขาได้มีชีวิตอยู่จนได้ยกทัพมาทำลายแคว้นไท้อีกครั้งนี้ ก็เพราะความเมตตาของคนไทยคนหนึ่ง ความละเอียดใจ ทำลายเขายิ่งกว่าความตายเสียอีก.

การอ่านนวนิยายนั้น เราต้องการความเพลิดเพลินมากกว่าอย่างอื่น แม้ว่า "ไทพ่าย" จะเป็นหนังสือที่ไม่ใช่เรื่องรักระจุ่มระจิม แต่ผู้อ่านก็จะไม่ผิดหวังในเรื่องความเพลิดเพลิน นอกจากเรื่องจะสนุกแล้ว เรายังได้สิ่งหนึ่งซึ่งมีค่ายิ่ง คือ ความรักและความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของเรา กับบทเรียนที่มีค่ายิ่ง คือ "รวมกันเราอยู่ แยกกันเราก็พ่าย".

บทบรรณาธิการ

การส่งเสริมการอ่าน

ปกติคนเรานั้นย่อมมีช่วงเวลาหนึ่งนอกเหนือไปจากการทำงาน การกินอยู่และการนอน เป็นเวลาว่าง เวลาว่างนี้ต่างบุคคลต่างก็ใช้ต่าง ๆ กันไป ตามความพอใจของตน อาทิเช่น ปลูกต้นไม้ สะสมของเก่า เลี้ยงสัตว์ อ่านหนังสือ หรือเล่นกีฬา เป็นต้น.

การใช้เวลาว่างดังกล่าวย่อมก่อความจรรโลงใจให้เกิดขึ้น และทำให้ได้พักผ่อนคลายความเคร่งเครียดต่อภาระงานประจำลงไป ทั้งอาจทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว แทนที่จะใช้เวลาให้หมดไปโดยเปล่าประโยชน์ หรือในทางที่เกิดความเสียหายขึ้น.

เด็ก ๆ ก็คงในทำนองเดียวกันมีเวลาตอนหนึ่งว่าง แต่เด็ก ๆ มักจะใช้เวลาว่างนั้นให้หมดไปโดยเปล่าประโยชน์เสียเป็นส่วนใหญ่ อาจไปวิ่งเล่นหรือซุกซนกันเสีย การที่เป็นเช่นนั้นย่อมทำให้เสียโอกาสและเวลาอันมีค่าไป เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่สามารถรับสิ่งที่มีประโยชน์ได้ง่ายและเร็ว.

ปัจจุบันกล่าวกันว่า เด็กต้องเรียนกันมากมายและกว้างขวางกว่าสมัยก่อน ๆ เหตุหนึ่งก็คือได้มีวิทยาคารก้าวหน้ามากขึ้นในทุกสาขา เมื่อเป็นเช่นนั้นเพื่อให้ทันกาลและสมัย เด็กจึงต้องเรียนมากขึ้น แต่เวลาเรียนนั้นมีจำกัด การศึกษาในเวลาจึงไม่เพียงพอ จำเป็นต้องศึกษานอกเวลาคือในเวลาว่างนั่นเอง.

ถ้าหากมีทางเราใจประการใดให้เด็กใช้เวลาว่าง แทนที่จะไปเล่นซน เพื่อการอ่าน เพื่อการศึกษาเพิ่มเติมจากการเล่าเรียนในชั้นเรียน เวลาว่างนั้นก็จะเป็นประโยชน์มากที่สุดแก่เด็ก ๆ.

จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำให้ทันกับเหตุการณ์ คือต้องจัดให้มีการส่งเสริมการอ่านแก่เด็ก ๆ ขึ้น ถ้าเด็กสนใจการอ่านแล้ว และกระทำติดต่อกันจนเป็นนิสัย ผลก็จะบังเกิดขึ้น เด็กจะมีความรู้มากขึ้นจากการอ่านในเวลาว่าง การอ่านในเวลาว่างของเด็กนั้น อาจทำได้โดยใช้บริการของห้องสมุดโรงเรียน เพราะว่าห้องสมุดเป็นที่รวบรวมสรรพตำราความรู้ต่าง ๆ ไว้ อันเป็นแหล่งวิชาความรู้ที่เด็กสามารถจะนำเอาออกมาใช้ได้.

การส่งเสริมการอ่านดังกล่าวนี้ ถ้าจะให้เกิดผลดีต้องทำพร้อมๆ กันหลายทาง เป็นต้นว่าครูร่วมกับบรรณารักษ์สอนวิชาโดยใช้หนังสือในห้องสมุดโรงเรียนประกอบ ครูตั้งปัญหาให้เด็กค้นหาคำตอบในหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน หรือครูสอนแยกย่อยๆ พอเหมาะกับชั่วโมงเรียน และทางห้องสมุดบริการนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องนั้นทางหนังสือและอุปกรณ์ให้กว้างขวางมากขึ้น ด้วยวิธีการเหล่านี้จะทำให้เด็กต้องหันมาใช้บริการของห้องสมุดมากขึ้น.

แต่การนี้จะสำเร็จลงด้วยดีก็ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายด้วยกัน โดยทุกฝ่ายต่างก็เล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน ทางโรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้พอเหมาะ ครูเห็นความสำคัญในบริการห้องสมุด ห้องสมุดมีบรรณารักษ์ที่มีความรู้ดีและมีความสามารถให้บริการได้มาก เป็นต้น.

เมื่อเด็กเข้าใจด้วยตนเองว่าการใช้บริการของห้องสมุด ทำให้ตนเองมีความรู้เพิ่มเติมขึ้น และทางห้องสมุดพร้อมอยู่เสมอที่จะให้บริการ ตนเองอาจทราบเรื่องราวต่างๆ เพิ่มเติมมากขึ้นได้โดยทางห้องสมุดอีกทางหนึ่ง โดยมีต้องไปอาศัยการติดต่อสอบถามจากผู้อื่น ซึ่งอาจเสียเวลามากกว่าที่จำเป็นแล้ว เด็กก็จะสนใจมาใช้ห้องสมุด มาอ่านหนังสือหากความรู้เอาด้วยตนเอง และจะกระทำต่อไปจนเกิดเป็นนิสัย เมื่อต้องการอยากทราบอยากรู้อะไรอีกก็จะมาค้นหาจากห้องสมุด แม้ภายหลังเมื่อเรียนสำเร็จจากโรงเรียนแล้ว ก็นำนิสัยนี้ไปหาความรู้จากห้องสมุดสาธารณะอื่นๆ ได้.

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ มีการส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่เด็กเพิ่มเติมขึ้นอีกทางหนึ่ง ด้วยการจัดแสดงนิทรรศการหนังสือเด็กและเยาวชน โดยทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นฝ่ายประสานงาน องค์การยูเนสโกเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ทุนดำเนินการ ฝ่ายท้องถิ่นมีผู้ว่าการจังหวัด ศึกษาธิการ เป็นต้นเป็นฝ่ายจัดการ ดำเนินการนิทรรศการหนังสือที่เหมาะสมแก่เด็กไปยังจังหวัดต่างๆ ทั้งแสดงแต่ละแห่งนานพอสมควร พร้อมกันนั้นก็ให้บริการอื่นๆ ไปด้วย เช่น เล่านิทานแก่เด็กๆ บรรยายเกี่ยวกับหนังสือ และจัดการอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น อันเป็นการส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นแก่เด็กๆ ทุกวัยและให้ตีมากยิ่งขึ้น คิดต่อชักชวนให้ทางโรงเรียนในท้องถิ่น จัดครูนำ นักเรียนมาชม การแสดง นิทรรศการ ครองนี้เพื่อให้เด็กได้ทราบว่าในปัจจุบันมีหนังสือที่เหมาะสมและควรอ่านอย่างไรบ้าง ในคราวเดียวกันก็เป็นการแนะนำให้ทางโรงเรียนได้ทราบว่าหนังสืออย่างใดควรจัดหาไว้ในห้องสมุดเพื่อ

ให้บริการแก่เด็ก โดยทางสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือที่น่า
ไปแสดงเหล่านั้น แล้วจัดพิมพ์เป็นเล่มแจกจ่ายให้ สำหรับนำไปเป็นคู่มือประกอบการ
พิจารณาจัดหาหนังสือไว้ตามกำลังของโรงเรียน.

การแสดงนิทรรศการในครั้งทีกล่าวนั้นได้ผลดีเป็นที่พอใจของทุก ๆ ฝ่าย แต่ไม่
สามารถจัดให้ครบถ้วนทุกจังหวัดได้ ทั้งนี้เนื่องจากทุนสำหรับดำเนินการมีจำกัด ในปีนี้มูล
นิธิอาเซียซึ่งเล็งเห็นความสำคัญและผลที่ได้รับดังกล่าวแล้ว จึงได้สนับสนุนให้ทุนเพื่อ
ดำเนินการจัดนิทรรศการหนังสือเด็กและเยาวชนนั้นต่อไปอีก ในจังหวัดที่ยังมิได้จัดแสดง
มาในปีก่อน โดยให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยเป็นผู้ประสานงานให้กิจการดำเนินไป
อีกครั้งหนึ่ง.

ขณะนี้นิทรรศการกำลังดำเนินอยู่ มีจุดประสงค์มุ่งให้เกิดมีการสนใจในการ
อ่านเพิ่มมากขึ้นในเด็ก ๆ เช่นเดียวกัน.

การที่องค์การทั้งสองแห่งให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดสนใจในการอ่านเพิ่มมา
ขึ้นเช่นนี้นั้น เป็นประโยชน์แก่การศึกษาของประเทศอย่างมาก ทางสมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยขอสนับสนุน และให้ความร่วมมืออย่างดีที่สุดและด้วยความเต็มใจยิ่ง.

ในโอกาสนี้ ขออนุโมทนา ในการกระทำที่เล็งผลไกลขององค์การทั้งสองดังกล่าว
มาน้อย่างสูง.

การประชุมสามัญประจำปี ๒๕๐๘

ของ

สมาคมห้องสมุด แห่ง ประเทศไทย

หัวข้อ: หนังสือสำหรับเด็ก และ เยาวชน

ณ ห้องประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑ - ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๘